

Beleidsnota 2014-2019

Omgeving

ingediend door mevrouw Joke Schauvliege,

Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw

Vlaamse
Regering

Inhoudstafel

Lijst met afkortingen.....	6
Managementsamenvatting.....	8
I. Omgevingsanalyse.....	12
<i>Algemeen: Context, drukfactoren en maatschappelijke ontwikkelingen.....</i>	<i>12</i>
<i>Biodiversiteit en groenbeleving.....</i>	<i>13</i>
<i>Lucht.....</i>	<i>14</i>
<i>Water en bodem.....</i>	<i>15</i>
<i>Eco-efficiëntie en materiaalrecuperatie.....</i>	<i>15</i>
II. Strategische en operationele doelstellingen.....	17
II. 1. Horizontale oriëntaties.....	17
SD1. Vergroening van de economie.....	17
OD1. Economische actoren stimuleren om hun milieu-impact verder te verminderen.....	17
OD2. Verlagen van de milieu-impact van consumentengedrag.....	18
OD3. Externe milieukosten internaliseren in de prijzen van producten en diensten.....	18
OD4. Inzetten op de ontwikkeling van kennis, vaardigheden en attitudes voor een meer milieuvriendelijke en duurzame maatschappij.....	18
OD5. Interne milieuzorg versterken en verankeren in de werking van de Vlaamse overheid.....	19
OD6. Hervorming financiering milieu- en natuurverenigingen.....	20
SD2. Omgevingsbeleid georiënteerd op Europese beleidskaders.....	20
OD7. Bepalen van lange termijn doelen en bijhorende trajecten.....	20
OD8. Een doelgerichte deelname aan het internationaal beleid.....	20
SD3. Eenvoudige en doeltreffende instrumenten.....	21
OD9. Operationalisering decreet omgevingsvergunning.....	21
OD10. Operationalisering decreet complexe projecten - verruiming proceswinsten.....	22
OD11. Geïntegreerde planning verzekert versnelde, vereenvoudigde en sluitende procedure.....	22
OD12. Verdere modernisering voor bruikbare en sluitende instrumenten.....	23
OD13. Inzet op vooroverleg en bemiddeling: iedereen VIP.....	26
OD14. Verdere uitbouw gericht handhavingsbeleid.....	26
OD15. Optimaliseren van de milieuhygiëneregelgeving.....	28
OD16. Verder optimaliseren van de doeltreffendheid en de integratie van de erkenningen leefmilieu.....	29
OD17. Werken aan een vernieuwd wettelijk kader en vereenvoudigd instrumentarium voor bos, natuur en water.....	29

II.2. Verticale oriëntaties.....	31
1. Ruimte	31
SD4. Dynamisch, gebiedsgericht en realisatiegericht ruimtelijk ontwikkelingsbeleid	31
OD18. Goedkeuring BRV dat verder bouwt op krachtlijnen RSV	31
SD5. Geïntegreerde gebiedsontwikkeling voor een kwaliteitsvolle leefomgeving met een evenwichtige mix van functies.....	32
OD19. Geïntegreerd regisseren en afstemmen van ruimtevragen op maat van het gebied.....	32
OD20. Verdere gebiedsgerichte ruimtelijke ontwikkeling via ruimtelijke uitvoeringsplannen.....	33
OD21. Landbouw en natuur: partners in een multifunctioneel landelijk gebied.....	33
OD22. Bijkomende woongelegenheid.....	34
OD23. Ruimte om te ondernemen en logistiek.....	35
OD24. Opvolging ruimte voor sport en recreatie.....	36
SD6. De milieukwaliteit van de leefomgeving verhogen	37
2. Water	37
OD25. Ruimte voor Water	37
OD26. Een doelmatige afvalwatersanering tegen een betaalbare prijs.....	38
OD27. Garanderen van voldoende, gezond en betaalbaar drinkwater	38
OD28. Opmaak tweede generatie stroomgebiedbeheerplannen met focus op gebiedsgerichte investeringen.....	40
OD29. Verbetering van de grondwaterkwantiteit en –kwaliteit.....	40
OD30. Initiatieven in het kader van waterschaarste en droogte.....	41
OD31. Sluitende financiering van het waterbeleid op lange termijn.....	42
OD32. Kiezen voor een gebiedsgerichte aanpak van de mestproblematiek in het nieuwe mestactieplan	42
3. Bodem en ondergrond	43
OD33. Duurzaam bodembeheer faciliteert de ruimtelijke ontwikkeling.....	43
OD34. Investeren in brown- en blackfieldontwikkeling.....	43
OD35. Voorkomen van nieuwe bodemverontreiniging en de verspreiding ervan.....	44
OD36. Duurzaam bodembeheer faciliteert de economische ontwikkeling.....	45
OD37. Duurzaam bodembeheer is essentieel voor een gezonde en kwaliteitsvolle leefomgeving.....	45
OD38. Ontsluiten en aanbieden van kwalitatieve informatie m.b.t. bodemverontreiniging.....	46
OD39. Actief de bodem beschermen tegen verlies van organische stof, erosie, verdichting en afdichting.....	47

OD40. Een kader scheppen voor duurzaam beheer van de ondergrond met het oog op een milieuveilige en efficiënte valorisatie van natuurlijke rijkdommen.....	47
4. Lucht.....	48
OD41. Verdere vermindering van luchtverontreinigende emissies.....	48
OD42. Lokale luchtkwaliteit verbeteren in hotspotzones zoals stedelijke gebieden, industriegebieden en landbouwzones.....	49
5. Hinder.....	49
OD43. Verhogen van de lokale leefkwaliteit.....	49
OD44. Blootstelling aan overmatig geluid, geur of licht verminderen.....	50
OD45. Kwantificeren en verminderen van de impact van milieuverstoring op de gezondheid met specifieke aandacht voor de kwetsbare groepen in onze maatschappij.....	50
6. Natuur.....	51
OD46. Verankering en vrijwaring van natuur- en bosgebieden.....	51
OD47. Het behoud en de ontwikkeling van meer en betere natuur in de nabije buurt van alle Vlamingen stimuleren.....	52
OD48. Werken aan het behoud, het herstel en de versterking van biodiversiteit en ecosystemen.....	52
OD49. Voor de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen wordt tegen 2020 70% van de benodigde oppervlakte onder correct beheer gebracht en 16 habitats worden in een gunstige of verbeterde staat van instandhouding gebracht.....	53
OD50. Voor verzurende en vermestende stikstofdeposities wordt een programmatische aanpak ontwikkeld.....	54
7. Afval en materialen.....	55
SD7. Vlaanderen op weg zetten naar een kringlooeconomie.....	55
OD51. Het Vlaams Materialenprogramma realiseert de transitie duurzaam materialenbeheer.....	55
OD52. De hoeveelheid restafval van burgers en bedrijven vermindert verder.....	57
OD53. Via samenwerking materiaalkringlopen sluiten en kringlooeconomie stimuleren.....	57
OD54. Op een duurzame en geïntegreerde manier omgaan met biomassa(rest)stromen.....	58
OD55. We bouwen en verbouwen materiaalbewust in Vlaanderen.....	59
8. Klimaat.....	60
SD8. Naar een klimaatvriendelijke samenleving.....	60
OD56. Uitvoeren en versterken korte termijn klimaatbeleid.....	60
OD57. Evolueren naar een koolstofarm Vlaanderen tegen 2050.....	61
II.3. Beleidsondersteuning en -integratie.....	61

SD9. Het omgevingsbeleid wordt wetenschappelijk onderbouwd. We stimuleren de doorwerking van het omgevingsbeleid in relevante beleidsvelden en sectoren.....	61
OD58. We stemmen de Vlaamse beleidsplannen, rapporten en programma's op elkaar af en integreren waar mogelijk.....	62
OD59. Proactieve sector- en grensoverschrijdende ruimtelijke samenwerking.....	62
OD60. Verminderen van de milieu-impact van de transportsector.....	63
OD61. De waarde van de natuur meenemen in beleidsbeslissingen.....	63
OD62. Extra kansen creëren voor natuur bij infrastructuur- en bouwwerken.....	63
OD63. Een nieuw Milieubeleidsplan (2016-2020) opstellen en de uitvoering initiëren..	64
OD64. Versterken van de kennisbasis voor het milieubeleid.....	64
OD65. Versterken van de kennisbasis voor het natuurbeleid.....	64
OD66. Verdere onderbouwing van het luchtbeleid.....	65
II.4. Interbestuurlijke samenwerking en proactieve Omgevingsadministratie.....	66
SD10. Interbestuurlijk samenspel in vertrouwen tussen bestuurskrachtige, verantwoordelijke partners.....	66
OD67. Consequente subsidiariteit.....	66
OD68. Bouwen aan bestuurskracht.....	66
OD69. Naar een geïntegreerde Omgevingsadministratie.....	67
OD70. Installatie van een Bouwmeestercollege.....	68
OD71. Omgevingsadministratie als kennis- en expertisecentrum.....	68
OD72. Klantvriendelijk, evenwichtig en oplossingsgericht.....	68
Bijlage: regelgevingsagenda.....	70

Lijst met afkortingen

AGNAS Afbakening van de Gebieden van de Natuurlijke en Agrarische Structuur
ANB Agentschap voor Natuur en Bos
BRV Beleidsplan Ruimte Vlaanderen
CIW Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid
DABM decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid
DBRC Dienst Bestuursrechtscolleges
EDO educatie voor duurzame ontwikkeling
EPB Energieprestatie en Binnenklimaat
FIT Flanders Investment & Trade
FITA Flanders International Technical Agency
GLB Gemeenschappelijk Landbouwbeleid
GRUP Gewestelijk Ruimtelijk Uitvoeringsplan
HAG Herbevestigd Agrarisch Gebied
IHD instandhoudingsdoelstellingen
iV internationaal Vlaanderen
IVON Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk
KLIP Kabel- en Leidinginformatieportaal
LEZ lage-emissiezones
LNE Leefmilieu, Natuur en Energie
MAP mestactieplan
MER milieueffectrapportage
MHHC Milieuhandhavingscollege
MVO maatschappelijk verantwoord ondernemen
NEC *National Emission Ceilings*
NME natuur- en milieueducatie
NO_x stikstofoxiden
NTMB natuurtechnische milieubouw
OVAM Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij
PAK polycyclische aromatische koolwaterstoffen
PAS Programmatistische Aanpak Stikstof
RSV Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen
RUP Ruimtelijk Uitvoeringsplan
RvV Raad voor Verkiezingsbetwistingen
RvVb Raad voor Vergunningsbetwistingen
RWO Ruimtelijke Ordening - Woonbeleid - Onroerend Erfgoed

SBP soortenbeschermingsprogramma
SBZ speciale beschermingszone
SLO Schriftelijk Leefomgevingsonderzoek
TWOL Toegepast Wetenschappelijk Onderzoek Leefmilieu
VCRO Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening
VEN Vlaams Ecologisch Netwerk
VHRM Vlaamse Hoge Raad voor de Milieuhandhaving, nu: Vlaamse Hoge Handhavingsraad voor
Ruimte en Milieu
VIP Versnellen Investeringsprojecten
VKP Vlaams Klimaatbeleidsplan 2013-2020
VLAREBO Vlaams Reglement betreffende de bodemsanering
VLAREL Vlaams reglement inzake erkenningen met betrekking tot het leefmilieu
VLAREMA Vlaams reglement betreffende het duurzaam beheer van materiaalkringlopen en
afvalstoffen
VLAREOP uitvoeringsbesluit Oppervlaktedelfstoffendecreet
VLM Vlaamse Landmaatschappij
VMM Vlaamse Milieumaatschappij
VOS vluchtige organische stoffen
VSGB Vlaams Stedelijk Gebied rond Brussel
VVSG Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten

Managementsamenvatting

Vlaanderen staat voor uiteenlopende maatschappelijke uitdagingen waarvoor het behalen van milieudoelstellingen en het duurzaam ruimtegebruik succesfactoren zijn.

De ambitie doorheen mijn beleid is doordacht en zuinig ruimtegebruik dat de ruimtelijke organisatie van Vlaanderen versterkt en waarbij tegelijkertijd de leefbaarheid verbetert. Ik vrijwaar de waardevolle open ruimte maximaal, creëer mogelijkheden voor een kwalitatief woonaanbod en voldoende ruimte voor ondernemingen en zet in op verweving van steden met groene en blauwe aders. Multifunctioneel ruimtegebruik en het verweven van functies zijn hierbij essentieel. De kwaliteit van de leefomgeving moet zodanig evolueren dat de risico's voor mens en natuur tot een minimum beperkt worden. Het realiseren van een kringlooeconomie moet het welzijn in Vlaanderen en de toekomst van onze industrie veilig stellen. Mijn beleid is realistisch met *no gold-plating* en een *level playing field* als uitgangspunten.

De beleidsvelden Ruimtelijke Ordening, Leefmilieu en Natuur worden vandaag teveel gekenmerkt door de versnipperde en complexe sectorale regelgeving en naast elkaar staande administraties. Dit zorgt soms voor tegenstrijdige beslissingen wat leidt tot de rechtsonzekerheid voor initiatiefnemers. Dit is nefast voor het investeringsklimaat in Vlaanderen. Ik grijp de opportuniteit als minister van omgeving om te evolueren naar één globaal Omgevingsbeleid door de regelgeving op het vlak van planning, vergunningverlening en handhaving op elkaar af te stemmen en zelfs maximaal te integreren. Dit verhoogt de transparantie en de rechtszekerheid en moet ook leiden tot kwalitatief betere plannen en projecten. Door de versmelting tot één Omgevingsbeleid versterk ik de doorwerking van milieudoelstellingen in de ruimtelijke ontwikkeling. Hierdoor werk ik actief mee aan een meer kwaliteitsvolle leefomgeving. Vereenvoudiging en vermindering van administratieve lasten zijn de rode draad van mijn beleid. Ik zet in op ruime en kwaliteitsvolle participatie van in het begin van het proces met het oog op snellere, kwalitatief betere en meer rechtszekere realisatie van projecten. Rekening houdend met *no gold-plating* wil ik de kwaliteit van de leefomgeving verhogen door de noodzakelijke milieudoelstellingen te verankeren en te doen naleven. Ik pak de verkokering binnen de administraties Ruimtelijke Ordening en Leefmilieu aan door de transitie naar één oplossingsgerichte en klantvriendelijke Omgevingsadministratie en stimuleer samenwerking op diverse bestuursniveaus.

Ik zet in op de snelle en maatschappelijk gedragen uitwerking van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen dat een globale visie en operationeel beleid lanceert met richtinggevende essentiële doelstellingen, principes en concepten voor de ruimtelijke ontwikkeling van Vlaanderen.

Ik geef verder vorm aan gebiedsontwikkeling die bottom-up tot stand komt, ondersteund door het Europese Cohesiebeleid. Hiertoe zet ik in op een versterkte geïntegreerde gebiedsgerichte aanpak, met oog voor de identiteit en sterktes van een gebied. Ik zet verder in op gebiedsgerichte ruimtelijke ontwikkeling via ruimtelijke uitvoeringsplannen en de verdere invulling van de ruimtebalans.

De geïntegreerde gebiedsontwikkeling vraagt een sterk overlegmodel en coördinatie tussen verschillende overheden en sectoren om afstemming te zoeken tussen de verschillende sectorale noden vanuit een geïntegreerde visie en met respect voor de draagkracht van het gebied. Het overleg resulteert ook in afspraken die een effectieve realisatie garanderen. Daarnaast zorg ik voor een sterke coördinatie over alle projecten heen.

In 2015 operationaliseer ik de omgevingsvergunning. Met de digitale bouwaanvraag en de digitale omgevingsvergunning (Omgevingsloket) verlicht ik de administratieve lasten en verhoog ik de efficiëntie en verbeter ik de kwaliteit van de vergunningverlening.

Het decreet Complexe projecten wordt uitgerold. Van bij het begin van een project worden de investeerder, het bestuur en het publiek betrokken. Dat moet leiden tot beter gedragen plannen en vergunningen. Ik verruim deze methodiek naar alle vergunnings- en planningsprocessen en zet verder in op vooroverleg en bemiddeling, mede via de Versnellen Investeringsprojecten-werking.

Ik faciliteer flexibeler en innovatief ruimtegebruik (zoals nieuwe vormen van wonen en werken, bedrijvigheid, technologie, recreëren, verweving en multifunctionaliteit,...). Hiertoe pas ik instrumenten aan (bijvoorbeeld duidelijkere typevoorschriften, bijstelling van verouderde bestemmingscategorieën, vereenvoudigde procedures voor bestemmingswijzigingen,...). Het grond- en pandenbeleid ondersteunt mijn ruimtelijk beleid. Samen met mijn collega's uit de Vlaamse Regering wil ik een coherent pakket van maatregelen kunnen voorleggen om op het terrein over te kunnen gaan tot realisatie.

Tijdens deze legislatuur evolueren we van ruimtelijke bestemmingsplannen naar rechtszekere en realisatiegerichte omgevingsplannen, die tevens flankerende acties kunnen bevatten. Op korte termijn bewerkstellig ik dat de milieueffectrapportage en het ruimtelijk planproces onderdeel worden van eenzelfde en geïntegreerd maatschappelijk keuzeprocess. Ik bouw verder op de hoofdlijnen die in de conceptnota 'Opmaak van een wetgevend kader voor de integratie van plan-MER en andere effectbeoordelingen in planprocessen voor ruimtelijke ordening' reeds werden uitgezet.

Ik werk een geïntegreerde aanpak uit voor het Grond- en Pandenbeleidsplan. Ik bewerkstellig de integratie van alle ruimtelijke instrumenten in één ruimtelijk instrumentendecreet. Typevoorschriften kunnen flexibeler, eenvoudiger en accurater, zonder daarbij maatwerk uit het oog te verliezen.

Als sluitstuk voor het instrumentarium werk ik verder aan krachtdadige, evenwichtige en gedifferentieerde handhaving.

Ik investeer verder in een meerlaagse waterveiligheid. De strategie van (tijdelijk) vasthouden, bergen en (vertraagd) afvoeren van water wordt vertaald in een combinatie van maatregelen inzake protectie, preventie en paraatheid.

Doelmatige investeringen in afvalwaterzuivering en het beheer ervan zijn noodzakelijk om de kwaliteit van onze waterlopen verder te verbeteren. Ik blijf de steden, gemeenten en rioolbeheerders ondersteunen bij de aanleg, het onderhoud en de renovatie van de gemeentelijke saneringsinfrastructuur.

Drinkwaterlevering voor een betaalbare prijs moet voor iedereen gegarandeerd blijven. Dit realiseer ik via een tariefregulering uitgaande van de terugwinning van de redelijke kosten en een tariefstructuur die duurzaam watergebruik stimuleert en rekening houdt met de individualiteit van de gebruikers.

Ik zorg voor de opmaak en uitvoering van de tweede generatie stroomgebiedsbeheersplannen. De stroomgebiedbeheerplannen focussen op gebiedsgerichte investeringen, met voorrang voor speerpunt- en aandachtsgebieden in de verschillende bekkens en herstelplannen voor bedreigde grondwaterlagen, en worden gerealiseerd in overleg met de verschillende betrokken actoren. Ik werk verder aan de verbetering van de grondwaterkwantiteit en -kwaliteit.

Ik werk een onderbouwde visie uit voor de langetermijnfinanciering van het waterbeleid, rekening houdend met het principe 'de vervuiler betaalt' en het 'kostenterugwinningsbeginsel'.

Het vijfde mestactieprogramma zet in op een gebiedsgerichte aanpak, ondersteund door enerzijds een gericht handhavingsbeleid en anderzijds begeleiding op maat van de landbouwers. Een van de aspecten dat hier een rol speelt, is de Programmatische Aanpak Stikstof.

Duurzaam bodembeheer is noodzakelijk voor een kwaliteitsvolle leefomgeving en voor de economische ontwikkeling. Daarom blijf ik inzetten op voorkomen van nieuwe bodemverontreiniging, op vereenvoudigde procedures, op een volledige inventarisatie van de potentieel verontreinigde sites, op brown- en blackfieldontwikkeling en op een versnelde sanering van de reeds gekende verontreinigde terreinen. Naast het stookolietankfonds onderzoek ik de mogelijkheden voor andere sectorale saneringsfondsen.

Ik bouw verder aan een beleid voor de bescherming tegen erosie en toenemende verdichting en afdichting van de bodem en voor de verhoging van het organischestofgehalte van de bodem.

Een nieuw Algemeen Oppervlaktedelfstoffenplan wordt vastgesteld, gebaseerd op maximale zelfvoorziening voor zover ecologisch en economisch haalbaar, en met prioriteit voor het inzetten van alternatieve materialen.

De luchtverontreinigende emissies worden verder verminderd met een nieuw NEC-emissiereductieprogramma op maat van elke sector, gebaseerd op de Beste Beschikbare Technieken. Ik voer het Luchtkwaliteitsplan uit. De lokale luchtkwaliteit wordt verbeterd door gerichte maatregelen in hotspotzones.

De praktische toepassing en handhaving van de regelgeving over de geluidsnormen voor muziekactiviteiten wordt onderzocht en zal, indien nodig, leiden tot een optimalisatie ervan. Geluidshinder wordt aangepakt via geluidsactieplannen.

Ik maak werk van codes van goede praktijk voor bestrijding van geurhinder.

Ik werk aan het behoud, het herstel en de versterking van de biodiversiteit. Prioritair hierbij is de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen via een gebiedsspecifieke aanpak. Complementair hieraan voer ik een actief soortenbeleid.

Voor de verzurende en vermestende stikstofdeposities wordt een Programmatische Aanpak Stikstof ontwikkeld, dat een structurele oplossing moet bieden voor de impact van stikstofdeposities in de Natura 2000-gebieden. Tegelijkertijd wordt een flankerend beleid uitgewerkt voor de bedrijven die disproportioneel veel bijdragen tot de stikstofbelasting van Europees te beschermen natuur.

Ik zet verder in op het sluiten van de materiaalkringlopen via het Vlaams Materialenprogramma, gericht op de omslag naar duurzaam materialenbeheer en een kringlooeconomie en heb daarbij aandacht voor de kansen die de ruimtelijke dimensie kan bieden, zoals bijvoorbeeld industriële symbiose tussen nabijgelegen bedrijven. Het driepijlerbeleid (actieprogramma, lerend netwerk en onderzoek) met beleidsdomeinoverschrijdende samenwerking wordt verder ondersteund.

Ik zet in op een verdere daling van het restafval van burgers en bedrijven. De eindverwerkingscapaciteit wordt hierop afgestemd.

Projecten rond 'Enhanced landfill mining' moeten bijdragen aan de behoeften aan grondstoffen en ruimte.

Het Vlaams Klimaatbeleidsplan 2013-2020 is de basis om de broeikasgasreductiedoelstellingen te halen, waarbij, indien nodig, ook rekening gehouden wordt met de EU-richtsnoeren 2030. Prioriteit wordt gegeven aan interne maatregelen die technisch en economisch uitvoerbaar en maatschappelijk aanvaardbaar zijn. Indien nodig worden deze maatregelen aangevuld met de aankoop van emissiekredieten. Het klimaatfonds wordt ingezet voor de transitie naar een koolstofarme economie.

Omgevingsbeleid is een bevoegdheid die verdeeld is over de verschillende bestuurslagen (Vlaanderen, provincies, gemeenten). Ik zet het beleid inzake ontvoogding verder en faciliteer de verdere versterking van de bestuurscapaciteit - ook via intergemeentelijke samenwerking - van steden en gemeenten. Hierbij hanteer ik een vertrouwensmodel ten opzichte van de gemeentelijke overheden en bouw ik het huidige controlemodel af. Zo komen we samen tot een sterk omgevingsbeleid dat werkt vanuit vertrouwen en waarin ieder bestuurlijk niveau zijn eigen verantwoordelijkheden opneemt.

Doorheen deze legislatuur zet ik in op de transitie naar een Vlaamse Omgevingsadministratie. Deze administratie stelt klantvriendelijkheid, oplossingsgerichtheid en digitale efficiënte dienstverlening voorop. Op die manier geven we alle actoren vertrouwen en bevrijden we hen maximaal van administratieve lasten.

Het onafhankelijke Bouwmeestercollege wordt in de schoot van mijn administratie geïnstalleerd. Een bevraging van de belanghebbenden zal georganiseerd worden in het najaar van 2014 ten behoeve van de doorstart. Deze consultatie zal ervoor zorgen dat de Vlaamse regering in het voorjaar van 2015 de contouren van de doorstart kan schetsen.

I. Omgevingsanalyse

Algemeen: Context, drukfactoren en maatschappelijke ontwikkelingen

Onze omgeving wordt gekenmerkt door een hoge en steeds toenemende bevolkingsdichtheid (472 inwoners per km² in 2013). Sinds 2002 groeide de Vlaamse bevolking met circa 7% aan tot 6,38 miljoen inwoners in 2013. De bevolkingsprognoses tonen een verdere toename tot 6,89 miljoen inwoners in 2030 (510 inwoners per km²).

Daardoor neemt de druk op de ruimte verder toe. Verstandig en zorgvuldig omgaan met deze ruimtedruk, waarbij een evenwicht tussen bebouwde en onbebouwde ruimte, samen met het verzekeren van degelijke huisvesting en ondersteunende functies, dé ruimtelijke uitdaging is.

De bevolking verandert verder van samenstelling. Migratie, vergrijzing, verjonging van steden en verdere gezinsverdunding creëren meer en andere woonnoden.

Vandaag leeft driekwart van de bevolking in Europa in steden. Volgens de OESO zet de verstedelijking zich door. De bijkomende demografische groei is vooral een stedelijke groei, gedreven door externe migratieprocessen. Vandaag is er - naast de nog steeds verdergaande suburbanisatie - een toenemende bevolkingsdruk in de grote stedelijke agglomeraties zoals die van Antwerpen en Gent en in de rand rond Brussel.

Dit vraagt een groter, gedifferentieerd en kwalitatief woonaanbod, dat betaalbaar, aantrekkelijk en toegankelijk is, en waar voldoende voorzieningen essentieel zijn, ook voor de meest kwetsbare burgers.

Bovendien zijn bevolkingstoename, gezinsverdunding en individualisering factoren die de consumptie mee aanzwengelen. Daartegenover staat dat het milieubesef van de Vlaming langzaam toeneemt. Het aandeel Vlamingen dat feitelijk milieuvriendelijk gedrag vertoont, is tussen 2005 en 2013 toegenomen. Dat geldt ook voor het aandeel burgers dat bereid is financiële inspanningen te leveren voor het milieu. Toch blijft de ecologische voetafdruk van een gemiddelde Vlaamse consument (9 globale hectares per persoon) zeer hoog.

Het stedelijk netwerk moet (be)leefbaar blijven, met nabije open ruimte en waterlopen. Een openruimtenetwerk van landbouw, natuur en bosgebieden levert ook voor steden vitale ecosysteemdiensten zoals nutriëntregulatie, zoetwatervoorziening, waterberging, klimaatregulering, biodiversiteit en grondstoffen- en voedselproductie. Het Europese beleid benadrukt dat investeringen in groene infrastructuur een meervoudige winst opleveren voor natuur, samenleving en burgers. Daarenboven verbindt het Europese beleid de verduurzaming van steden in sterke mate met mobiliteit, CO₂-reductie, energietransitie, klimaatadaptatie, veerkracht, gezondheid en milieu, integratie en cultuur en erfgoed.

Tussen stad en platteland ontwaren we een geleidelijke overgang. Beiden hebben nood aan basisvoorzieningen, ruimte voor water, biodiversiteit, economische (adem)ruimte ... om leefbaar te zijn.

Het Vlaamse platteland kan plaats bieden voor een veelheid aan functies. Een aantal essentiële functies primeren er, naast de woonfunctie: water, natuur, landbouw, biodiversiteit. Andere activiteiten, zoals ontginning, toerisme, energieproductie, CO₂-opslag, bosbouw en recreatie moeten zodanig gecombineerd worden dat de essentiële functies niet in het gedrang komen.

Voedselproductie op het platteland draagt bij aan de economische leefbaarheid via innovatie, specialisatie, diversificatie en verbreding. De economische functie van landbouw

vraagt kwalitatief ingerichte landbouwgebieden. De afname van het aantal landbouwbedrijven leidt tot een hergebruiksopgave voor vrijkomend patrimonium en de ontwikkeling van nieuwe socio-economische plattelandsdragers.

Dorpskernen zijn dragers om andere menselijke activiteiten op te organiseren. Ze bieden ontplooiingskansen voor de lokale bevolking. Sterke dorpskernen zijn ideale locaties voor lokale vormen van georganiseerd vervoer, bedrijvigheid en basisvoorzieningen.

De toenemende productie en consumptie leiden tot een verhoogde vraag naar grondstoffen en materialen. In Vlaanderen wordt slechts een fractie van deze grondstoffenbehoefte ingevuld door eigen ontginningen, voor de rest zijn we afhankelijk van aanvoer uit het buitenland en van de inzet van alternatieven (o.a. recyclage). Verwacht wordt dat bedrijven de komende 20 jaar zullen te maken hebben met een toenemende competitie voor grondstoffen op wereldvlak. De prijzen voor energie en grondstoffen zullen in de toekomst wellicht op een hoog niveau blijven, en tegelijk aan sterke schommelingen onderhevig zijn als gevolg van economische en politieke factoren. Anderzijds zullen de risico's verbonden aan het toenemend tekort van grondstoffen opportuniteiten creëren, zoals de ontwikkeling van alternatieven en het gebruik van afval en reststromen als grondstof.

Het leefmilieubeleid wordt nu reeds sterk aangestuurd vanuit de EU en het valt te verwachten dat de EU in de toekomst verder invloed zal uitoefenen op de ambitie en de instrumenten van het Vlaams milieubeleid; zowel via niet-legislatieve doelstellingen (cf. Europees semester, Klimaat- en Energie Pakket 2030) als via EU-Richtlijnen en Verordeningen.

De omslag naar een koolstofarme samenleving kan maar bereikt worden door wereldwijde actie. De Europese Commissie heeft het voortouw genomen met haar voornemen om de Europese emissies te reduceren met 80-95% tegen 2050, maar zonder wereldwijde actie zal de temperatuurstijging niet beperkt blijven tot + 2°C ten opzichte van de pre-industriële periode. Een slim beleid dat hefboomen creëert, ook buiten Europa, is dus noodzakelijk.

Onze vervoerssystemen zijn onvoldoende aangepast aan de ruimtelijke organisatie en omgekeerd. We moeten de ruimte zo organiseren dat de vraag naar verplaatsingen afneemt, het gebruik van collectief vervoer en individuele verplaatsingen met de fiets of te voet wordt gestimuleerd en het rendement ervan toeneemt. Intensieve activiteiten worden nog vaak ontwikkeld op plaatsen die onvoldoende multimodaal bereikbaar zijn. Interessante vervoersknooppunten worden dan weer onvoldoende benut. Dit vraagt een aangepast locatiebeleid, een efficiënter en multimodaal gebruik van het infrastructuurnetwerk en de transportmodi en meer gebruik van technologische innovatie.

Biodiversiteit en groenbeleving

Open ruimte levert ons verschillende ecosysteemdiensten: regulerende (zoals wateropvang, koeling van steden, regulatie van nutriëntenhuishouding, behoud van biodiversiteit, plaagbestrijding,...), culturele (zoals landschapszorg, onroerend erfgoed, recreatie), ondersteunende en productieve (zoals zoet water, voedsel, hout). De systematische afname van open ruimte betekent dus een vernietiging van een maatschappelijk en economisch kapitaal. Parallel met het verlies aan open ruimte is ook fragmentatie erg nadelig voor het leveren van tal van ecosysteemdiensten.

De oppervlakte van de gebieden in effectief natuurbeheer bedroeg 70.400 ha in 2013. Sinds 1991 werd 18.900 ha extra planologisch natuur- en bosgebied gerealiseerd.

In Vlaanderen blijkt het bestaande netwerk van natuur- en bosgebieden ontoereikend om het verlies van plant- en diersoorten te voorkomen. Dit netwerk moet groeien omwille van haar noodzaak voor de biodiversiteit. Ecologische verbindingen tussen groene gebieden

vormen een noodzakelijke randvoorwaarde voor de biodiversiteit. Samenhangende open ruimtenetwerken die tot in onze steden reiken, zorgen ook voor (be)leefbare steden. Mensen snakken in deze dichtbevolkte regio naar kwalitatief groen en water in de buurt, om er te wandelen, te fietsen en te verpozen. Een delicaat evenwicht kenmerkt het gebruik voor zowel minimum kritische voedselproductie, waterbeheer, natuur, energie, landschapsbeheer en als ademruimte voor de stedelijke Vlaming.

In 2014 bezit 12% van de oppervlakte bossen en natuurreservaten een vernieuwde, uitgebreide toegankelijkheidsregeling. Naast die regeling geldt er voor voetgangers een principiële toegankelijkheid op alle wegen in de bossen en natuurreservaten. In onze centrumsteden bedraagt het aandeel inwoners dat op minder dan 400 meter wandelafstand van openbaar groen woont tussen 46% (Mechelen) en 84% (Oostende en Antwerpen).

Uitstoot van broeikasgassen

De uitstoot van broeikasgassen in Vlaanderen daalde van 87,0 megaton (Mton) CO₂-eq in 1990 tot 76,6 Mton CO₂-eq in 2012. De gemiddelde broeikasgasuitstoot in de Kyotoperiode 2008-2012 bedraagt 80,0 Mton CO₂-eq. In de Kyotoperiode werd bijgevolg een daling van de totale Vlaamse broeikasgasuitstoot van 8% ten opzichte het basisjaar 1990 gerealiseerd. Vlaanderen haalt hiermee de Kyotodoelstelling. Het belangrijkste broeikasgas is en blijft CO₂. Het komt vooral vrij bij de verbranding van (fossiele) brandstoffen. In 1990 zorgde dit gas voor 78% van de totale Vlaamse broeikasgasuitstoot en het aandeel steeg tot 87% in 2012. In absolute cijfers daalde de broeikasgasuitstoot van de sectoren elektriciteitsproductie, industrie, gebouwen en landbouw tussen 1990 en 2012, terwijl de sector transport een toename van emissies kende. In 2012 leveren de industrie (43%), het transport (20%), de gebouwen (18%) en de elektriciteitsproductie (10%) de grootste bijdrage in de totale broeikasgasuitstoot in Vlaanderen.

Lucht

De luchtkwaliteit is in het voorbije decennium geleidelijk verbeterd. In 2013 werd geen enkele Vlaming meer dan 35 dagen blootgesteld aan de Europese daggrenswaarde (50 µg/m³) voor fijn stof (PM₁₀), conform het vooropgestelde MINA 4-doel. De jaargrenswaarde voor NO₂ (40 µg/m³) wordt in dichtbevolkte en verkeersintensieve regio's overschreden. Voor ozon wordt de Europese streefwaarde voor de bescherming van de volksgezondheid gehaald sinds 2009. Globaal gezien verminderde Vlaanderen een aantal luchtverontreinigende emissies aanzienlijk in de periode 2000-2012. De MINA 4-doelstellingen werden in 2012 al gehaald voor SO₂ en NH₃ alsook voor NO_x en VOS uit stationaire bronnen. De emissie van PM_{2,5} uit stationaire bronnen is toegenomen in de periode 2000-2012. Om de doelstellingen voor NO_x, VOS en PM_{2,5} door transport te bereiken, zijn nog bijkomende reducties nodig. Er komen nog lokaal overschrijdingen voor van de jaargemiddelde concentraties van een aantal zware metalen (As, Cd en Pb) in de fijnstoffractie van de lucht (MINA 4-doel: geen overschrijdingen in 2015).

Hinder

De resultaten van het Schriftelijk Leefomgevingsonderzoek (SLO) tonen een stelselmatige daling van het aandeel Vlamingen dat gehinderd is door geluid, van 31% in 2001 tot 24% in 2013. Verkeer blijft met 26% de belangrijkste bron van geluidshinder. Naast geluidsoverlast heeft de transportsector een belangrijk aandeel in de uitstoot van luchtverontreinigende stoffen als ozonprecursoren, fijn stof, PAK's en zware metalen. Daar staat tegenover dat de eco-efficiëntie van zowel het personen- als goederenvervoer aanzienlijk is verbeterd dankzij een verhoogde inzet van energiezuinige voertuigen, strengere Europese emissienormen en de vergroening van de Belasting op de Inverkeerstelling. De gemiddelde ecoscore van het

Vlaamse wagenpark (personenwagens) nam toe van 50,2 in 2008 tot 54,9 in 2012 (MINA 4-doel: 61 in 2015).

Water en bodem

De kwaliteit van het oppervlaktewater verbeterde geleidelijk in het voorbije decennium. Over de periode 2000-2013 bekeken, vertonen de gemiddelde concentraties zuurstof, fosfaat en nitraat een verbetering. Zo voldeed 62% van de meetplaatsen in 2013 aan de norm voor opgeloste zuurstof (doel: 79% in 2015). De biologische kwaliteit verbeterde eveneens; toch scoren slechts 15% van de meetpunten 'goed' op de Multimetric Macroinvertebrate Index Flanders. In landbouwgebied overschreed 21% (winter 2013-2014) van de meetplaatsen de norm van 50 mg nitraat per liter (Nitraatrichtlijn). Om de doelstelling te halen van maximaal 16% overschrijdingen in 2014, en maximaal 5% in 2018, moet de situatie nog verbeteren. Positief is dat het aandeel meetplaatsen zonder overschrijding op 11 jaar tijd is toegenomen van 58% naar 79%.

Wateroverlast en verdroging illustreren dat ook kwantitatief onze watersystemen nog niet voldoende in balans zijn.

De kwantitatieve toestand van grondwaterlichamen vertoont nog geen systematische verbetering: bijna 37% van de geanalyseerde grondwaterstanden vertoont over de periode 2000-2011 geen statistisch significante trend, bijna 44% vertoont een daling en bijna 20% is gestegen. Het totale waterverbruik (exclusief koelwater) vertoonde het voorbije decennium geen duidelijk patroon en bedroeg ongeveer 725 miljoen m³ in 2010. Het leidingwaterverbruik door huishoudens nam in die periode af van 238 naar 226 miljoen m³ (of van 110 tot 99 liter per persoon per dag). In vergelijking met andere West-Europese landen heeft Vlaanderen een zeer lage waterbeschikbaarheid.

Eind 2013 is de bodemsanering gestart van 4.494 gronden, wat ongeveer een derde is van het aantal saneringen dat verwacht wordt (MINA 4-doel: 40% in 2015); voor zo'n 25% van die gronden is de sanering volledig afgerond. Inspanningen blijven nodig om alle gronden met historische verontreiniging tegen 2036 aan te pakken en alle risicogronden te inventariseren en te onderzoeken. M.b.t. erosiebestrijding zijn in 2013 13,2% van de belangrijkste erosieproblemen opgelost waardoor het MINA 4-doel (14% in 2014) in zicht is.

Eco-efficiëntie en materiaalrecuperatie

De eco-efficiëntie van de Vlaamse economie verbetert gestaag, weliswaar met verschillen tussen sectoren. Beschouwd over de periode 2000-2011 zijn de emissies van verontreinigende stoffen, met uitzondering van de PAK-uitstoot, losgekoppeld van de economische groei. In de periode 2004-2012 is er ook een ont koppeling tussen de hoeveelheid primair geproduceerde afvalstoffen en het bruto binnenlands product. De afvalstromen die afkomstig zijn van huishoudens en van bedrijven, nemen de laatste jaren zelfs af, in lijn met de vooropgestelde MINA 4-doelstellingen.

Naast efficiëntieverbetering wordt een beperking van het gebruik van primaire grondstoffen en materialen nagestreefd, onder andere via recyclage en de inzet van milieuverantwoorde alternatieven. In 2012 kreeg 74% van het primaire bedrijfsafval een nieuw leven na twee verwerkingsstappen; in 2012 ging 71% van het huishoudelijk afval naar een of andere vorm van materiaalrecuperatie. De hoeveelheid huishoudelijk restafval is mede daardoor geleidelijk afgenomen tot 147 kg per inwoner in 2013, waardoor het doel (maximaal 150 kg per inwoner) op Vlaams niveau wordt behaald en Vlaanderen koploper is in Europa.

Beheer van en toegang tot grondstoffen, water, voedsel en energie vormen op wereldschaal een voedingsbodem voor politieke, sociale en economische instabiliteit. De wereldbevolking

gebruikt steeds meer grondstoffen en energie. Hernieuwbare hulpbronnen kunnen deels een antwoord bieden op deze uitdaging. De transitie naar het inzetten van duurzame hulpbronnen staat dan ook hoog op de Europese agenda. Bij het streven naar een grondstofarme maatschappij speelt de ruimtelijke organisatie van Vlaanderen een belangrijke rol.

II. Strategische en operationele doelstellingen

II. 1. Horizontale oriëntaties

SD1. Vergroening van de economie

Vlamingen dragen zorg voor en appreciëren hun leefomgeving. Het milieubewustzijn is versterkt en het maatschappelijke draagvlak voor het milieubeleid vergroot. Individuen, groepen en sectoren kunnen inschatten hoe milieuverantwoord zij functioneren, en passen hun gedrag aan. Door sensibilisering en dialoog te voorzien in een brede context van duurzaam wonen, ondernemen, voeden, verplaatsen en vervoeren, ontstaat een gedeelde verantwoordelijkheid. De Vlaamse overheid verhoogt het aantal partnerschappen met bedrijven, organisaties en burgers.

De strategische doelstellingen uit deze beleidsnota maken deel uit van economische en sociale investeringsprogramma's. Bij die groene investeringen horen ook inspanningen om drempels weg te nemen voor eco-innovatie en voor de ontplooiing van de eco-industrieën. Ook de eigen overheidsinvesteringen dragen daartoe bij. Het aangaan van die complexe uitdagingen houdt ook in dat het volledige potentieel van de bestaande technologieën wordt aangewend en dat de Beste Beschikbare Technieken (BBT) en innovaties in de industrie worden toegepast. Omgevingsplannen kunnen hier een kader bieden voor concepten waarbij win-wins kunnen gecreëerd worden tussen nabijgelegen bedrijven, zoals industriële netwerken voor uitwisseling van warmte, materialen, water,... Dat is onder meer noodzakelijk met het oog op een koolstofarme kringlooeconomie.

Een fundamentele bouwsteen van een groene economie is het vermijden (of compenseren) van negatieve externe effecten bij de productie van goederen en diensten door de externe kosten te internaliseren. Dat kan een aanzet zijn om de omslag te maken van belastingen op arbeid naar onder meer belastingen op milieugebruik of -vervuiling, zoals Europa en de OESO vragen. Een correcte prijsstelling van producten en diensten moet onder meer gebeuren op basis van de impact op milieu en natuur en de schaarste van materialen en hulpbronnen en volgens het principe 'de vervuiler betaalt' en het mechanisme van de kostenterugwinning. Belangrijk daarbij is dat de volledige cyclus van de hulpbron of het materiaal in rekening wordt gebracht.

OD1. Economische actoren stimuleren om hun milieu-impact verder te verminderen

Een vergroening van de economie veronderstelt zowel systeemveranderingen als optimalisaties van het bestaande systeem. Voor de nodige systeemveranderingen zet ik bijv. verder in op de transitie duurzaam materialenbeheer. Met de hierna beschreven instrumenten wil ik vooral versterkend zijn voor wat loopt of nog voorzien wordt.

Met het oog op de vergroening van de economie wil ik, in samenwerking met de minister, bevoegd voor economie en innovatie, verder inzetten op structureel overleg en gezamenlijke engagementen met de Vlaamse bedrijven, sectorfederaties en overheidsdiensten (waaronder de entiteiten bevoegd voor de loketfunctie naar bedrijven en landbouwbedrijven). Hierbij ga ik uit van een ketenperspectief en een integrale benadering van de milieuthema's. Zo wil ik komen tot maatregelen die zowel milieu- als ondernemingsvriendelijk zijn.

Concreet zal ik deze legislatuur verder werk maken van het wegnemen van de obstakels die ondernemers afremmen bij het realiseren van (innovatieve) groene projecten. Daarbij onderzoeken we onder andere de piste van het afsluiten van groene economie convenanten.

Daarnaast zal ik de voorbeeldrol van voorloperbedrijven versterken, zodat ze ook andere bedrijven kunnen inspireren om verder te gaan in hun engagement dan wat wettelijk verplicht is. Ik kijk daarbij naar voorlopers op het vlak van producten en productie, evenals de mogelijke toepassing van nieuwe business modellen, bijv. in de vervoerssector.

Ik ga in dialoog met de milieusector, de milieucoördinatoren en –deskundigen op zoek naar instrumenten die hun rol in de transitie naar een groene economie kunnen versterken.

OD2. Verlagen van de milieu-impact van consumentengedrag

De Vlaamse consumptie van goederen en diensten heeft een grote impact op het milieu. De grootste milieudruk komt voort uit de manier waarop de Vlaming woont, zich verplaatst en voedt. Deze impact wordt meetbaar dankzij lopende Europese initiatieven zoals de ontwikkeling van een *Product Environmental Footprint* en een *Organisation Environmental Footprint*.

Ik wil consumenten ondersteunen om onderbouwde persoonlijke keuzes te kunnen maken met betrekking tot de aankoop, het gebruik en de afdanking van producten en diensten. Dit doe ik in nauwe samenwerking met andere bestuursniveaus en relevante actoren. Hierbij wordt er ingezet op het verhogen van de kennis van de consumenten over de milieu-impact van hun consumptiegedrag. Daarbij zet ik in op doelgroepspecifieke consumenteninformatie, sensibilisatie en educatie.

Ik zet in op dagelijkse consumptie waarbij ik focus op voeding. Er wordt verder gebouwd in samenwerking met de stakeholders, inclusief de sector en het middenveld, op relevante studies over voeding die in de loop van de afgelopen jaren zowel binnen als buiten het beleidsdomein zijn uitgevoerd. De link met gezondheid wordt in dit kader verder uitgewerkt en aangewend.

Ik maak werk van een verdere verdieping van de kennis over consumentengedrag. De mogelijkheden om hierop in te spelen door middel van gedragseconomie worden onderzocht. Ik wil leren uit ervaringen van bestaande Europese en buitenlandse initiatieven en deze maximaal valoriseren. Hierbij zet ik een testtraject op met concrete cases waarbij we de resultaten van het inzetten van principes uit de gedragseconomie evalueren.

OD3. Externe milieukosten internaliseren in de prijzen van producten en diensten

Door middel van vergroening van de fiscaliteit wil ik milieuvervuiling ontraden en bestraffen en milieuzorg belonen en bevorderen. Het principe 'de vervuiler betaalt' wordt verder doorgezet. Het doel is om haalbare en ambitieuze scenario's voor deze vergroening uit te werken waarbij rekening gehouden wordt met economische, ecologische en sociale effecten. Ik relateer de autofiscaliteit aan de impact van de luchtkwaliteit in overleg met de minister, bevoegd voor financiën.

OD4. Inzetten op de ontwikkeling van kennis, vaardigheden en attitudes voor een meer milieuvriendelijke en duurzame maatschappij

In deze legislatuur wil ik natuur- en milieueducatie (NME) en educatie voor duurzame ontwikkeling (EDO) in Vlaanderen verder ondersteunen. Hierbij geef ik expliciet aandacht aan de interactie tussen mens, milieu en economie. Inspelend op de noden en opportuniteiten werk ik met diverse actoren ook innoverende proefprojecten uit met betrekking tot nieuwe methodieken, doelgroepen en inhoud (bijv. groene economie, bodem, klimaat,...). De

opgebouwde kennis zal vervolgens ook worden uitgewisseld met het brede werkveld. Op deze wijze stimuleer ik doelgroepen binnen en buiten het onderwijs om zelf actie te ondernemen voor de transitie naar een meer duurzaam Vlaanderen zonder hen voor te schrijven op welke manier EDO/NME opgenomen moet worden in de dagelijkse werking.

Binnen het formele onderwijs zet ik in op het lopende initiatief Milieuzorg op School bij het basis- en secundair onderwijs en een verderzetting en heroriëntering van Ecocampus bij de hogeronderwijsinstellingen. Zo ondersteun ik scholen bij het verankeren van de milieu- en duurzaamheidsprincipes in de curricula zodat uitstromende leerlingen en studenten over voldoende kennis en vaardigheden en de juiste attitudes beschikken om in hun (professionele) leven in te spelen op duurzaamheidsuitdagingen. Ik bekijk hoe we het programma “milieuzorg op school” kunnen verbreden tot alle uitdagingen waarvoor we staan met “omgeving”.

Buiten het formele onderwijs wil ik via het ‘Programma Natuur- en Milieueducatie’ NME in Vlaanderen verder stimuleren en ondersteunen. De vertaling naar het NME-werkveld gebeurt onder andere via de drie geografisch verspreide kennis- en vormingscentra (De Nachtegaal, De Helix en De Vroente) die innoverende NME-methodieken en –inhouden uitwerken, uittesten en verspreiden.

Hiermee geef ik onder meer uitvoering aan de Vlaamse Strategie Duurzame Ontwikkeling en speel ik in op het aankomende globale actieprogramma Educatie voor Duurzame Ontwikkeling van de VN (UNESCO).

OD5. Interne milieuzorg versterken en verankeren in de werking van de Vlaamse overheid

Om hun voorbeeldrol te versterken, moet milieuzorg structureel verankerd worden binnen de entiteiten van de Vlaamse overheid. Op die manier wordt ook invulling gegeven aan de relevante verplichtingen die gecreëerd worden door Europese regelgeving. Milieuzorg kan daarbij als een aparte strategie gezien worden, maar het vormt ook een belangrijk onderdeel binnen het ruimere kader van maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO). Daarom zal ik er, in samenwerking met de minister, bevoegd voor werk, voor zorgen dat milieuzorg zijn plaats binnen MVO inneemt en zo gekaderd wordt voor de entiteiten van de Vlaamse overheid.

Ik zal me specifiek richten tot die entiteiten die door hun plaats en functie binnen de Vlaamse overheid een grote hefboom hebben (Departement Kanselarij en Bestuur en het Facilitair Bedrijf). Daarnaast richt ik me ook specifiek tot de entiteiten die een grote milieu-impact voor de Vlaamse overheid vertegenwoordigen. Hierbij streef ik een thematische aanpak na (energie, mobiliteit, aankopen,...). Op die manier kunnen voor de hele Vlaamse overheid resultaten geboekt worden die een verbetering van de milieu-impact bewerkstelligen.

Verder zal ik samen met mijn collega's bekijken welke verdere meerwaarde er nog gebracht kan worden in de standaardbestekken om zo de vermarkting van duurzame innovatie te ondersteunen. Voorbeelden zijn de opname van de duurzaamheidscriteria van de Vlaamse overheid in alle standaardbestekken en, wat betreft standaardbestek 250, de inzet van secundaire en gerecycleerde granulaten, de problematiek van teerhoudend asfalt en technieken om meer natuurontwikkeling mogelijk te maken bij de uitvoering van infrastructuurwerken. Voor sloop- en ontmantelingswerken komen specifieke bepalingen in de standaardbestekken. De mogelijke milieu-impact wordt getoetst aan een kosten-batenanalyse.

OD6. Hervorming financiering milieu- en natuurverenigingen

Ik voer een hervorming van het subsidiestelsel voor milieu- en natuurverenigingen door, in overleg met de sector. Centraal in deze hervorming staan eenvoud, eenvormigheid en transparantie in de procedure voor erkenning en subsidiëring. Hierbij beoog ik het drastisch verminderen van de administratieve lasten voor verenigingen en van de interne beheerskosten voor de overheid. Een helder kader en duidelijke, resultaatgerichte en haalbare indicatoren moeten de effectiviteit van de subsidieregeling zichtbaarder maken voor alle betrokkenen. Ik wil de sector vertrouwen geven en stimuleren om zich verder te professionaliseren. Ik wil de organisaties ondersteunen om op een efficiënte wijze verder het verschil te maken in de samenleving.

SD2. Omgevingsbeleid georiënteerd op Europese beleidskaders

Het beleid inzake leefomgeving wordt voornamelijk aangestuurd vanuit de Europese Unie. De doelstellingen die Europa politiek naar voor schuift, en de richtlijnen die Vlaanderen juridisch binden, bepalen in belangrijke mate de maatregelen die moeten genomen worden om de kwaliteit van de leefomgeving te verbeteren. Als uitgangspunten bij de totstandkoming en bij de omzetting en toepassing van Europese regelgeving gelden *level playing field* en *no gold-plating*, om ervoor te zorgen dat ecologische waarde en economische groei hand in hand gaan. Enerzijds streef ik naar een tijdige, volledig en juiste vertaling en toepassing van Europese regels, om te voorkomen dat milieu en natuur slachtoffer zouden worden van markt of mededinging. Anderzijds ijver ik voor een doeltreffende, doelmatige en evenwichtige uitvoering van 'niet vergulde' Europese regels, om bedrijven inzake productie en producten op een 'gelijk speelveld' te laten aantreden en streven we naar het creëren van win-winsituaties voor milieu en economie.

OD7. Bepalen van lange termijn doelen en bijhorende trajecten

Zoals aangegeven in het regeerakkoord, zal ik gekwantificeerde en gedragen langetermijndoelstellingen als kompas voor het beleid gebruiken. Hierbij wens ik mij in eerste instantie te richten op internationale en Europese langetermijnbeleidskaders, zoals het 7de Milieuactieprogramma van de EU, de Europese biodiversiteitsstrategie 2020, de roadmap naar een concurrerende koolstofarme economie, het stappenplan voor efficiënt hulpbronnengebruik, de mededeling van de Europese Commissie met betrekking tot circulaire economie, de doelstellingen duurzame ontwikkeling van de VN en de Europa 2020 strategie. Hierbij wordt rekening gehouden met de specifieke Vlaamse context.

OD8. Een doelgerichte deelname aan het internationaal beleid

Het internationale niveau (multilateraal en Europees) blijft richtinggevend voor de ambitie van het Vlaams beleid. Vaak hebben we geharmoniseerde Europese beleidsinstrumenten nodig voor een gelijk speelveld en voor een efficiënte realisatie van onze Vlaamse beleidsdoelstellingen.

Er wordt bij nieuwe Europese dossiers in samenwerking met alle betrokken diensten een analyse gemaakt van de mogelijke impact voor het Vlaamse Gewest. Op basis daarvan wordt de opportuniteit en de intensiteit bepaald van de opvolging door het Vlaamse Gewest.

Daarnaast zal vanuit Vlaanderen actief ingezet worden op de internationale opvolging en promotie van thema's waar Vlaanderen een uitzonderlijk belang bij heeft. De bestaande

Vlaamse kennis en technologie zal internationaal actief worden uitgedragen en gevaloriseerd.

De diverse Europese financieringsbronnen worden optimaal ingezet om in samenwerking met andere actoren onze beleidsdoelstellingen te realiseren.

SD3. Eenvoudige en doeltreffende instrumenten

Ik investeer in moderne, eenvoudige, doeltreffende en flexibele instrumenten, om gebiedsgericht beleid te realiseren en nieuwe, innovatieve vormen van ruimtegebruik te ondersteunen. Vanzelfsprekend ga ik uit van rechtszekerheid en een gelijk speelveld binnen Europa, waarbij nu en in de toekomst in gelijke omstandigheden dezelfde spelregels gelden. We gaan voort op de weg van de vereenvoudiging en de versnelling van administratieve procedures en de vermindering van administratieve lasten door onder andere digitalisering, de bouw van het uniek loket en een integratie van de handhaving. Dit alles komt bijvoorbeeld mooi samen bij de implementatie van de omgevingsvergunning. We onderzoeken ook de mogelijke toepasbaarheid van de *lex silentio*.

OD9. Operationalisering decreet omgevingsvergunning

Via de operationalisering van de omgevingsvergunning zal ik zorgen voor een vereenvoudiging, actualisering en versnelling van de procedures, alsook kwalitatief betere vergunningen. Ik versnel de processen van milieueffectrapportage (MER) en omgevingsveiligheidsrapportage. Hierbij zal ik maximaal inzetten op de digitalisering, om zo de communicatie tussen burger, bedrijfswereld, vergunningverlenende overheid en betrokken overheidsinstanties te optimaliseren en te versnellen. Dit wordt gerealiseerd door het omgevingsvergunningensysteem. Dit systeem bestaat onder meer uit een omgevingsloket voor het indienen van digitale aanvragen, een uitwisselingsplatform voor het uitwisselen van dossiers en informatie tussen aanvragers, vergunningverlenende overheden en andere betrokken instanties, en als sluitstuk van het systeem ook een omgevingsvergunningendatabank voor het bewaren en raadplegen van de relevante informatie uit en over de omgevingsvergunningen. Ik startte reeds pilootprojecten voor de digitale bouwaanvraag in diverse gemeenten. Aanvragen voor stedenbouwkundige vergunningen en meldingen kunnen digitaal gebeuren bij lokale besturen die klaar zijn om de aanvragen digitaal te behandelen. Doorheen 2015 zal de mogelijkheid tot digitale aanvraag uitgebreid worden naar andere ruimtelijke procedures. Er zal ook bijzondere aandacht gaan naar de klantvriendelijkheid en de administratieve vereenvoudiging van de gegevens die bij een aanvraag moeten worden meegedeeld. We streven er immers naar dat de overheid de gegevens maar één keer opvraagt.

Gezien de vergaande implicaties voor de burger, de bedrijfswereld en de bij de vergunningsverlening betrokken overheden zullen al deze belanghebbenden betrokken worden bij het op punt stellen van de uitvoerende bepalingen. Daarnaast voorzie ik ondersteuning van de gemeenten bij de implementatie van de Omgevingsvergunning. Dit zal zowel een opleidingstraject omvat dat ik verder vormgeef in samenspraak met de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VMSG), als een gerichte subsidiering waarbij de middelen uit het Omgevingsfonds worden aangewend.

Andere bestaande vergunningen, zoals de socio-economische, de natuurvergunning en de sloopvergunning, worden geïntegreerd in de omgevingsvergunning.

Ter verdere invulling van het subsidiariteitsprincipe zal een tweede fase in de declassering gebeuren, grotendeels gebaseerd op de te verwachten lokale of bovenlokale verontreiniging,

hinder en risico's. Ter ondersteuning hiervan zal een TWOL-studie en een evaluatie van de start van de omgevingsvergunning worden uitgevoerd.

Verder is er wat de vergunningverlening betreft maar één efficiënte benadering, namelijk een geïntegreerde vergunningsverlening binnen de Vlaamse overheid. Ik werk verder aan zo'n geïntegreerd vergunningsproces binnen de Vlaamse overheid waarbij alle vergunningen (die nog door Vlaanderen moeten worden afgeleverd) in één dienst worden behandeld en geïntegreerd worden afgewogen. Geïntegreerde effectenanalyses en kosten-batenanalyses maken de gevolgen inzichtelijk en dragen bij tot het bepalen van maatschappelijke prioriteiten. Ik herbekijk ook de Vlaamse advisering ten aanzien van vergunningsvragen van lokaal niveau vanuit het standpunt van een consequente subsidiariteit en het geven van vertrouwen aan lokale besturen.

Om een efficiënte en transparante planning van de periodieke evaluaties van de inrichtingen en activiteiten mogelijk te maken en zo de implementatie van relevante milieu-innovaties bij bedrijven te stimuleren, zal een voortschrijdend meerjarenprogramma worden opgesteld, afgestemd op de programmatorische aanpak van de handhaving. Op het Vlaamse niveau zal mijn administratie een dergelijk programma uitwerken in overleg met de betrokken instanties en de provinciale vergunningverlenende overheden.

OD10. Operationalisering decreet complexe projecten - verruiming proceswinsten

Met het decreet Complexe Projecten werden belangrijke stappen gezet in het realiseren van een efficiënt en effectief instrumentarium, specifiek door het stroomlijnen en op elkaar afstemmen van procedures en beslismomenten. Ik zet in op de operationalisering van het decreet Complexe Projecten, ik finaliseer het principiële goedgekeurde uitvoeringsbesluit en ik versterk en stroomlijn het vooroverleg (met voldoende aandacht voor publieke betrokkenheid) als structureel onderdeel dat leidt tot de realisatie van zowel private als publieke investeringen.

De systematiek van het decreet trek ik, na analyse en evaluatie, door naar andere ruimtevragen (projecten en/of planningsprocessen, vanaf de ontwerpfasen). Ik kijk ook op welke manier de regelgeving inzake milieu en ruimtelijke ordening optimaal op elkaar kan worden afgestemd. In overleg met partners start ik pilootprojecten op, mede in het kader van het brede gebiedsgerichte partneroverleg.

Het ruimtelijk ontwikkelingsproces verbindt vier stappen: ontwerpen, onderzoeken, beslissen en uitvoeren. Naast en op basis van een inhoudelijke afweging focust het proces op het overleg en de verbinding tussen de vier stappen. Het gaat erom met partners gedeelde doelstellingen te ontwikkelen, die nadien effectief gerealiseerd worden. Het accent ligt op procesmanagement en getrapte besluitvorming om efficiënt tot realisatie te komen.

OD11. Geïntegreerde planning verzekert versnelde, vereenvoudigde en sluitende procedure

Met het oog op juridische robuustheid van het planproces, zet ik in op een geïntegreerd proces voor omgevingsplanning waarbij milieueffectrapportering en planning worden geïntegreerd en waarbij dubbele processtappen worden vermeden.

De milieueffectrapportage (MER) en het ruimtelijk planproces laat ik deel uitmaken van eenzelfde en geïntegreerd maatschappelijk keuzeprocess. Door de directe koppeling van het alternatievendebaat – in wezen een ruimtelijk debat – aan het ruimtelijk planproces versterkt

het ruimtelijk ontwikkelingsbeleid en worden structurele en procedurele inconsistenties die optreden bij de overgang van het MER-proces naar het planproces uitgesloten. Daarnaast betekent de MER-integratie (die start vanaf het begin van het ruimtelijk planproces) een verkorting van de duurtijd van het planproces en een versterking van het draagvlak en de juridische robuustheid. Naast de integratie van de verschillende effectbeoordelingen, beoog ik een continue kwaliteitsbeoordeling van deze onderbouwende effectenonderzoeken.

Draagvlakvorming wordt beoogd door kwalitatieve inspraak en participatie. Ik bouw verder op de hoofdlijnen die in de conceptnota 'Opmaak van een wetgevend kader voor de integratie van plan-MER en andere effectbeoordelingen in planprocessen voor ruimtelijke ordening' reeds werden uitgezet.

Het planologisch instrumentarium maak ik meer uitvoeringsgericht en flexibel. Ik zorg er in elk geval voor dat kort op het planologisch bestemmen van een gebied ook snel een uitvoering op het terrein volgt. Ook een uniform, billijk en rechtvaardig compensatiemechanisme verhoogt de kans op effectieve uitvoering.

Op lange termijn werk ik aan een verruimd en nieuw instrument omgevingsplanning, waarin ook ruimtelijke planningsinstrumenten van de beleidsvelden natuur, water, onroerend erfgoed,... betrokken worden en waarbij het de bedoeling moet zijn om effectenbeoordelingen ook mee op te nemen om zo de juridische robuustheid te vergroten. Zo wordt de impact van het plan op de omgeving volledig geïntegreerd bekeken. Dit draagt tevens bij tot vereenvoudiging van de rapportering.

OD12. Verdere modernisering voor bruikbare en sluitende instrumenten

Ik moderniseer het bestaande instrumentarium, tevens met oog op een versterkte realisatiegerichtheid en juridische robuustheid. Eenvoudige procedures met een grote autonomie voor de gemeenten en provincies zet ik hierbij voorop.

Integratie instrumenten in één instrumentendecreet

Ik bewerkstellig de opmaak van één instrumentendecreet. Dit decreet wordt samengesteld uit het gamma van ruimtelijk instrumentarium, maar ook andere types van instrumenten die deze realisatiegerichtheid kunnen versterken. Ik denk onder andere aan fiscale instrumenten, instrumenten uit het burgerlijk recht, instrumenten uit het landinrichtingsdecreet, de grond- en pandenbeleidsinstrumenten, evenals de geharmoniseerde compenserende vergoedingen.

Moderne typevoorschriften: flexibeler, eenvoudiger en accurater

Ik laat onderzoeken hoe de typevoorschriften kunnen gemoderniseerd worden in functie van een flexibele, eenvoudige en accurate inzet. Verouderde bestemmingscategorieën en de bijhorende stedenbouwkundige voorschriften laat ik bijstellen, in overleg met betrokken partners.

Ik herwerk het uitvoeringsbesluit inzake de vorm en inhoud van ruimtelijke uitvoeringsplannen (RUP's). Verouderde voorschriften kunnen eenvoudig opgeheven worden. Voor kleine wijzigingen aan de stedenbouwkundige voorschriften of het verordenend plan van bestaande RUP's werk ik een snelle korte procedure uit. Dit kan bijvoorbeeld toegepast worden op het gedateerd onderscheid tussen KMO/industriële klasse I en II, regionale/lokale bedrijventerreinen en kantorenzones, de afstemming tussen bestemming en waterbergend vermogen door stedenbouwkundige voorschriften.

Ik laat voor bepaalde bestemmingen ook de mogelijkheid onderzoeken om de typevoorschriften zodanig te verfijnen dat met meldingen kan worden gewerkt in plaats van met vergunningen. Lastenvermindering is hierbij het uitgangspunt voor de bouwheer zonder dat er afbreuk wordt gedaan aan de rechtszekerheid.

Flankerend instrumentarium – harmonisering compenserende vergoedingen

Het flankerend instrumentarium optimaliseer ik en de verschillende financiële compensatiemogelijkheden stem ik op elkaar af. De conceptnota 'Harmonisering van de compenserende vergoedingen' werk ik in overleg met de minister, bevoegd voor mobiliteit en openbare werken, verder uit in regelgeving.

Uitwerken geïntegreerde aanpak Grond- en pandenbeleidsplan

Ik zorg voor een optimale instrumentele en organisatorische context met het oog op een geïntegreerd grond- en pandenbeleid. Hiervoor ontwikkel ik in eerste instantie een strategisch en anticipatief verwervingsbeleid vanuit vastgestelde richtlijnen in verband met financiële en beleidsmatige opportuniteiten.

Ik zorg voor verdere operationalisering vanuit vier kerndoelstellingen, met name (1) een eenvoudig maar daadkrachtig instrumentarium, (2) ruimte voor samenwerking tussen overheid en burger in functie van realisatie, (3) een geïntegreerde aanpak binnen de Vlaamse overheid en (4) transparantie tegenover de buitenwereld. Samenwerking tussen de verschillende beleidsdomeinen, met respect voor bestaande bevoegdheidsverdelingen, is daarbij van cruciaal belang. Het beleidsveld Ruimtelijke Ordening profileert zich daarbij als een partner die vanuit de werking op het terrein knelpunten mee helpt te detecteren en samen met de betrokken entiteiten en met respect voor de bestaande bevoegdheidsverdelingen verbetertrajecten in gang zet ten aanzien van het instrumentarium en van organisatorische aspecten.

Ik zorg dat de bestaande grondbeleidsinstrumenten – veelal ontstaan vanuit sectorale doelstellingen – zo breed mogelijke en vergelijkbare toepassingen kennen over de sectoren en beleidsdomeinen heen. Ik onderzoek daarnaast ook nieuwe mogelijke grondbeleidsinstrumenten.

Modernisering Wet Buurtwegen

Ik werk aan de modernisering van de bestaande Wet op de Buurtwegen en stel de gemeenten in staat een weloverwogen tragewegenbeleid te voeren vanuit een integrale beleidsvisie. Het nieuwe decreet vormt het kader voor de permanente actualisatie van en de juridische basis voor de Atlas der Buurtwegen, zodat rechtszekerheid wordt gecreëerd over de huidige juridische toestand. Hierbij heb ik oog voor een meer logische taakverdeling, eenvoudige procedures met grote autonomie voor de gemeenten en de noodzakelijke rechtsbescherming met een modern instrumentarium. Om de planlast te beperken maak ik maximaal gebruik van bestaande instrumenten.

Ondersteunen rechtsbedeling binnen DBRC

Het decreet betreffende de Dienst voor Vlaamse Bestuursrechtscolleges (DBRC) bevat de regels die gemeenschappelijk zijn op het vlak van organisatie, procedures en werking van de Raad voor Vergunningsbetwistingen (RvVb), het Milieuhandavingscollege (MHHC) en de Raad voor Verkiezingsbetwistingen (RvV), met het oog op schaalvoordelen.

In samenwerking met en ter ondersteuning van het beleidsdomein Kanselarij en Bestuur, bevoegd voor de implementatie van het DBRC-decreet, volg ik de werking van de bestuurscolleges op, met het oog op een kwaliteitsvolle en snelle rechtsbedeling. Ik tref de nodige maatregelen opdat de bestuursrechtscolleges zo snel mogelijk het instrument van de bestuurlijke lus kunnen toepassen.

Ik ondersteun de evaluatie van het juridisch instrumentarium en de bijstelling waar nodig. Ik denk hierbij aan ondersteuning bij het inkorten van de termijnen voor de RvVb, evenals de evaluatie van de capaciteit van de RvVb om rechtsbescherming te garanderen binnen een redelijke termijn.

Verdere optimalisering met oog op sluitende processen en instrumenten

Ik zorg ervoor dat ruimtelijke processen dermate onderbouwd en gedragen zijn, dat ze stand houden.

Daartoe evalueer ik de bestaande ruimtelijke processen en instrumenten (RUP, vergunningen,...) in de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening (VCRO) met het oog op meer duidelijkheid en rechtszekerheid ten aanzien van de stedenbouwkundige vergunningstoestand van bestaande gebouwen. Deze evaluatie kan leiden tot bijsturing en/of integratie van bepaalde instrumenten. Hierbij is de nodige aandacht voor informatie naar de eigenaar of overnemer en voor kostenbesparing en vermindering van de administratieve lasten.

De tijd die proactief in een kwalitatief en participatief proces wordt gestopt, wordt achteraf teruggewonnen, door minder procedures. Kwalitatieve processen geven ook meer garantie op een effectieve uitvoering van de beslissing. Ik zet inspraakprocedures op de meest nuttige en efficiënte wijze in. Ze helpen om tot allianties te komen waarbij meerdere partners hun schouders onder een project zetten.

In overleg met de betrokken collega's start ik een multisectoraal onderzoek met het oog op de maximale integratie en vereenvoudiging van allerlei attesten (elektriciteit, riolering, EPB, afkoppeling water...) om de administratieve lasten en kosten voor de bouwheer (en de overheid) tot een minimum te beperken. Met dit onderzoek streef ik naar de invoering van een attest dat de correcte uitvoering van een recent afgeleverde vergunning voor nieuwbouw attesteert.

In overleg met de ministers, bevoegd voor binnenlands bestuur en mobiliteit en openbare werken, werk ik mee aan een onteigeningsdecreet, ter vervanging van de wetten van 1835 en 1962, met eenvoudige en rechtszekere procedures, en met oog voor de belangen van zowel de onteigenende overheden als zij die onteigend worden.

De Vlaamse adviesinstanties spreken met één stem. De methodiek van één geïntegreerd Vlaams advies, dat nu alleen toegepast wordt in de Omgevingsvergunning voor de complexe dossiers door middel van de Omgevingscommissie, verruim ik, opdat dit ook voor eenvoudiger projecten mogelijk wordt.

Ik maak een inventaris van de bestaande (bindende) adviezen, toelatingen en machtigingen, en van de toepassing daarvan, en kijk of er hier nog efficiëntiewinsten kunnen geboekt worden, zodat investeringsprojecten en werken niet geblokkeerd geraken. Ook hier wordt consequent het subsidiariteitsbeginsel toegepast.

Ik evalueer en stel het decreet tot bestrijding en voorkoming van leegstand en verwaarlozing van bedrijfsruimten bij. Het decreet moet een duidelijk kader scheppen waarbij we maximaal focussen op een herbenutting van de gebouwen en de bedrijfsruimte in functie van nieuwe activiteiten. De leegstandsheffing wordt herwerkt tot een billijke heffing met soepele procedures en voldoende rechtsbescherming. Ik ga hierbij na welke instrumenten ter beschikking kunnen gesteld worden van de overheid om leegstand en verwaarlozing actief aan te pakken. De subsidieregeling wordt gefocust op hergebruik en herbestemming.

OD13. Inzet op vooroverleg en bemiddeling: iedereen VIP

De overheid begeleidt initiatiefnemers van complexe projecten bij de realisatie van een project vanaf de ontwerpfasen. Het kan gaan om private of publieke projecten: rusthuizen, wooneenheden, wegeninfrastructuur, natuurprojecten, ontginningen, ...

Om een voorspoedige behandeling van dergelijke private en publieke Vlaamse Investeringsprojecten te faciliteren, alsook de Vlaamse adviesinstanties met één stem te doen spreken, richtte de Vlaamse Regering op 16 november 2012 een cel Vlaamse en strategische investeringsprojecten (VIP-cel) op.

De VIP-aanpak zet in op vooroverleg en bemiddeling vanaf het voortraject van dergelijke projecten. Het (informeel) vooroverleg is belangrijk om van in een vroege fase van het investeringsproject te kunnen nagaan of het project kan beantwoorden aan de voorwaarden die in de adviezen zullen geformuleerd worden en om te onderzoeken of en onder welke voorwaarden er een maatschappelijk draagvlak kan zijn voor het project. Deze afstemming in het vooroverleg leidt tot betere en maatschappelijk gedragen projecten, waardoor in de latere formele fase heel wat vertraging kan vermeden worden.

Ambtenaren begeleiden het procesverloop en regisseren oplossingsgericht. De projectmanager van de VIP-cel begeleidt het investeringsproject: hij brengt betrokken actoren samen en bemiddelt actief, dit alles vanzelfsprekend binnen het vigerend regelgevend kader.

Deze werking wordt ondersteund door een VIP-cel binnen mijn departement. De investeerder en de VIP-cel kunnen, wanneer nodig, beroep doen op een Gewestelijke Stedenbouwkundige Vergunningscommissie, voorgezeten door de gouverneur, en desgevallend op een ministerieel bemiddelingscomité. Ik zet hierbij in op het met één stem spreken vanuit de overheid en de snelle en gedragen realisatie van zowel publieke als private investeringsprojecten.

Ik continueer en verruim het opgezette vooroverleg in het kader van de VIP-werking en zet in op transparantie, rechtszekerheid en communicatie. De toegang tot de VIP-aanpak objectiveer en maximaliseer ik verder met oog op het verruimen van proceswinsten.

OD14. Verdere uitbouw gericht handhavingsbeleid

Gerichte en rechtvaardige handhaving vormt een sluitstuk van het omgevingsbeleid. Consequente handhaving heeft baat bij een zo vroeg als mogelijk optreden om curatief optreden te kunnen vermijden. Dit betekent ook dat regelgeving, procedures en voorschriften zo eenvoudig en transparant mogelijk zijn, zodat burger en actor duidelijk weten wat kan. Bestaande en nieuwe regels worden getoetst op hun eenvoud, transparantie en handhaafbaarheid. Niet handhaafbare regelgeving moet worden aangepast. We spitsen

handhaving toe op de belangrijkste niet regulariseerbare overtredingen in termen van impact, omvang en duur.

De Vlaamse Hoge Raad voor de Milieuhandhaving (VHRM) stelt een strategisch meerjarenprogramma op dat de individuele milieuhandhavingsprogramma's en -prioriteiten bundelt en daarnaast overkoepelende aanbevelingen formuleert. De VHRM wordt omgevormd naar een Vlaamse Hoge Handhavingsraad voor Ruimte en Milieu, die de Vlaamse Regering ondersteunt in de uitbouw van het omgevingshandhavingsbeleid.

In het Handhavingsplan Ruimtelijke Ordening van 2010 werd de basis gelegd voor handhaving ruimtelijke ordening als beleidsinstrument binnen het Vlaamse ruimtelijke ordeningsrecht.

Vanuit een doelmatige ruimtelijke ordeningsbeleid moet de wisselwerking met de andere facetten van de ruimtelijke ordening - plannen en vergunnen - versterkt worden. Handhaving betekent aanwezigheid op het terrein en kan zo een belangrijke bottom-up signaalfunctie hebben naar vergunnen en plannen. Anderzijds is het aangewezen om bij een planningsproces of bij vergunningverlening de gevolgen of verwachtingen inzake handhaving mee te nemen.

De bestaande instrumenten van bestuurlijke handhaving in het Milieuhandhavingsdecreet worden optimaal ingezet. Ook de toepassing van het nieuwe instrument bestuurlijke dwangsom zal worden geëvalueerd. De depenalisering van milieuschendingen wordt, waar zinvol, methodisch verder uitgebreid. Ook wordt de wisselwerking tussen handhavers en beleidsmakers geoptimaliseerd in functie van een verbeterde toepasbaarheid en handhaafbaarheid van (nieuwe) regelgeving. De toepassing van het milieuschadedecreet en zijn uitvoeringsbesluiten wordt maximaal afgestemd op de uitvoering van het milieuhandhavingsdecreet.

Naar aanleiding van de omgevingsvergunning en het daaraan gekoppelde handhavingsdecreet werd het handhavingsinstrumentarium in ruimtelijke ordening uitgebreid met de mogelijkheid tot bestuurlijke handhaving en de decretale verankering van 'zachte' handhavingsinstrumenten, naar voorbeeld van het Milieuhandhavingsdecreet. De concrete aanwending van die instrumenten leg ik binnen het handhavingsprogramma ruimtelijke ordening vast. Daarbij staat een effectieve en efficiënte handhaving, gericht op het voorkomen van bouwmisdrijven en -inbreuken enerzijds en zo spoedig mogelijk herstel anderzijds, voorop.

Handhaving is niet de taak van één overheidsdienst, maar van een cluster van partners (Hoge Raad voor Handhaving, IVA Inspectie, lokale besturen ...) die zich op verschillende beleidsniveaus situeren. Het subsidiariteitsprincipe binnen ruimtelijke ordening en de toekomstige invoering van de bestuurlijke handhaving brengt enerzijds een taakverschuiving tussen de verschillende partners met zich mee (deze zal weerslag vinden in het handhavingsprogramma) en anderzijds de noodzaak aan bestuurlijke vernieuwing (intergemeentelijke samenwerking, financiering). Met oog op complementariteit leg ik op voorstel van de Vlaamse Hoge Raad voor Ruimte en Milieu en in overleg met de diverse partners de rol van diverse handhavingsactoren vast. Ik zal in samenwerking met de andere actoren een meer gestroomlijnde omgevingshandhaving ontwikkelen. Hierin maken de (gewestelijke) handhavingsactoren (risicogestuurde) strategische meerjarenprogramma's voor controles op en stemmen ze af met de rollende meerjarenprogramma's voor evaluaties van omgevingsvergunningen en met de programma's voor periodieke evaluaties in het kader van de Richtlijn Industriële Emissies.

Samenwerking, afstemming en informatie/data-uitwisseling tussen de verschillende handhavingsactoren wordt gestimuleerd, zowel binnen mijn eigen beleidsdomein als beleidsdomein- en bestuursniveau-overschrijdend. Dit zal in het bijzonder gebeuren in

uitvoering van het decreet handhaving omgevingsvergunning, dat uitwisseling van bevoegdheden m.b.t. toezicht, maatregelen en bestuurlijke sanctionering tussen milieu en ruimtelijke ordening inhoudt. Het decreet wordt geïmplementeerd door de opmaak van uitvoeringsregelgeving.

Handhavingspartners dragen dezelfde visie uit en treden uniform op. Ik investeer mee in een permanente kennisuitwisseling tussen de handhavingspartners. Vanuit dat partnerschap kan kennis op een optimale en gepaste wijze, structureel op maat, verspreid worden, zowel tussen partners als ten aanzien van burgers.

Op het vlak van handhaving staan eveneens oplossingsgerichtheid en klantvriendelijkheid centraal. Complementariteit met de gemeentelijke bevoegdheden op vlak van inspectie en ondersteuning - als kennisorganisatie - van de lokale besturen in hun handhavingsbeleid staan centraal in de kerntaken van de Vlaamse inspectie die geïntegreerd wordt in het departement.

Het samenwerkingsakkoord tussen de federale Staat, de gemeenschappen en de gewesten betreffende het strafrechtelijk beleid en het veiligheidsbeleid wordt geïmplementeerd. Ik zal een reële inspraak in het strafrechtelijk vervolgingsbeleid van de parketten en een betere afstemming tussen strafrechtelijke en bestuursrechtelijke sanctionering van milieumisdrijven organiseren en uitvoeren via een geformaliseerde deelname aan de expertisenetwerken leefmilieu en strafrechtelijk beleid van het parket-generaal.

OD15. Optimaliseren van de milieuhygiëneregelgeving

Ik maak systematisch werk van een zo snel mogelijke omzetting van de Europese BBT-conclusies in de algemene en sectorale voorwaarden. Alleen waar Europese milieukwaliteitsdoelstellingen niet worden gehaald en bij een Vlaamse beleidsprioriteit, worden Vlaamse BBT-studies uitgevoerd.

Ik zal, in samenspraak met onder andere de Havenbesturen, de Havenvereniging en de betrokken overheidsinstanties, de knelpunten in de milieuvergunningsreglementering met betrekking tot doorvoeropslagplaatsen van internationale maritieme gevaarlijke goederen in de zeehavens uitklaren met behoud van een hoog beschermingsniveau van het milieu en een maximale inperking van de veiligheidsrisico's voor de omgeving. Deze knelpunten vinden hun oorsprong in het feit dat 'de haven' een flexibele omgeving is, daar waar de huidige milieuvergunningsprocedures die flexibiliteit soms in de weg staan.

De milieuvergunningsreglementering viseert op vandaag alleen de exploitatie van een hinderlijke inrichting die op een specifieke locatie wordt geëxploiteerd, en niet hinderlijke inrichtingen die mobiel of verplaatsbaar zijn. In de nieuwe titel V van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid (DABM) die naar aanleiding van de invoering van de omgevingsvergunning wordt ingevoegd, wordt in een rechtsgrond voorzien om mobiele of verplaatsbare inrichtingen in de indelingslijst aan te duiden. Na overleg met de betrokken sectoren zal ik mijn administratie hiervoor aangepaste algemene en sectorale milieuvoorwaarden laten uitwerken.

In de huidige economische context is het gebruik en transport van gevaarlijke stoffen een gemeengoed. Ik evalueer, in samenwerking met de minister, bevoegd voor mobiliteit, en de andere betrokken actoren de regelgeving voor vervoer van gevaarlijke stoffen, met aandacht voor het kennen en beheersen van de risico's en een mogelijke integratie van transport, ruimtelijke ordening en externe veiligheid. Hierbij houd ik rekening met de besluiten van het "Onderzoeksorgaan voor Ongevallen en Incidenten op het Spoor" over het spoorongeval te Wetteren.

OD16. Verder optimaliseren van de doeltreffendheid en de integratie van de erkenningen leefmilieu

Erkenningen vormen een belangrijk instrument in het leefmilieubeleid en garanderen een goede dienstverlening van enkele tienduizenden personen en bedrijven. Verder bouwend op de verwezenlijkingen van de voorgaande legislatuur wil ik de regelgeving erkenningen leefmilieu verder administratief vereenvoudigen door de integratie in het Vlaams reglement erkenningen leefmilieu (VLAREL) van de vijf bestaande besluiten van de Vlaamse Regering voor de certificering van bedrijven en personeel betreffende gefluoreerde broeikasgassen en ozonlaagafbrekende stoffen. Tevens zal de nieuwe verordening betreffende gefluoreerde broeikasgassen geïmplementeerd worden in het VLAREL, aangezien deze aanpassingen van de certificeringsverplichtingen vergt.

Waar mogelijk worden de erkende deskundigen maximaal geresponsabiliseerd, om zo de erkenningen maximaal te valoriseren en het streven naar administratieve vereenvoudiging mee te realiseren;

Nu de erkenningen verleend worden voor onbepaalde duur zal ik, om de kwaliteit van de erkenningen en de geloofwaardigheid van de deskundigen te bewaken, een risicogebaseerd systeem van periodieke evaluaties laten opzetten.

Op het vlak van digitalisering van procedures en informatiestromen wil ik de nodige stappen zetten om de klantvriendelijkheid van de Vlaamse overheid te verhogen, onder andere door gebruik van het geïntegreerd e-loket.

OD17. Werken aan een vernieuwd wettelijk kader en vereenvoudigd instrumentarium voor bos, natuur en water

Een volledige integratie van de regelgeving m.b.t. bos en natuur, zijnde het Bosdecreet en het decreet natuurbescherming en hun respectievelijke uitvoeringsbesluiten, wordt gerealiseerd om accuraat te kunnen inspelen op de hedendaagse uitdagingen m.b.t. natuur- en bosbeleid. De volledige integratie gaat door op het elan dat is ingezet tijdens de vorige legislatuur, en dat uitmondde in het decreet tot wijziging van de regelgeving voor natuur en bos. De integratie en afstemming met de nieuwe regeling rond beheerplannen in uitvoering van het nieuwe decreet op het Onroerend Erfgoed is voorzien.

Dit resulteert in een vernieuwd decreet natuurbescherming, waarin de nodige bepalingen over het bosbeleid zijn opgenomen, en gebaseerd op de volgende aspecten:

- we creëren een transparant wettelijk kader voor vormen van vrijwillige natuurontwikkeling, zowel voor permanente als tijdelijke natuur;
- maatschappelijke betrokkenheid: instrumenten worden zodanig ingezet dat overheden, verenigingen, gezinnen en bedrijven meer betrokken worden en gelijke kansen krijgen;
- kwaliteit en duurzaamheid: de instrumenten moeten garanties naar kwaliteit en duurzaamheid bieden;
- efficiënte uitvoering: bestuurlijke en financiële belemmeringen in functie van de doelen worden weggenomen;
- de haalbaarheid van de integratie van de natuurvergunning in de omgevingsvergunning wordt onderzocht;
- en we onderzoeken de mogelijkheden voor de invoering van een mechanisme voor verhandelbare boscompensatierechten, waarbij meer moet ingezet worden op het verhogen van het aandeel compenserende bebossing in natura.

De Vlaamse waterwetgeving is vandaag sterk versnipperd. De huidige waterwetgeving werd gespreid in de tijd opgemaakt en goedgekeurd. Er wordt één Vlaams waterwetboek opgemaakt waarin alle milieuwetgeving thematisch wordt gestructureerd om tot een nieuw logisch geheel te komen en toekomstige wijzigingen en toevoegingen eenvoudiger te maken.

II.2. Verticale oriëntaties

1. Ruimte

SD4. Dynamisch, gebiedsgericht en realisatiegericht ruimtelijk ontwikkelingsbeleid

We realiseren het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen (BRV) als opvolger van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV). Het BRV is de basis voor een dynamisch, gebiedsgericht en realisatiegericht ruimtelijk ontwikkelingsbeleid, op lange termijn. Bij de opmaak van het BRV stem ik maximaal af met andere beleidsplannen die een ruimtelijke inslag hebben, zoals het mobiliteitsplan en het milieubeleidsplan.

OD18. Goedkeuring BRV dat verder bouwt op krachtlijnen RSV

Vandaag verloopt het planningstraject over in essentie twee sporen: GRUP's die de loutere uitvoering zijn van het RSV, en strategische projecten die reeds de overgang (kunnen) vormen naar acties in het kader van het BRV.

Ik zet alle gestarte trajecten voor de totstandkoming van GRUP's in uitvoering van het RSV verder, en laat aan provincies en gemeenten alle ruimte om processen in uitvoering van hun structuurplannen te starten of verder te zetten. Bij de opmaak van ruimtelijke uitvoeringsplannen focussen we meer op gebiedsgerichte initiatieven en/of projectmatige planprocessen. De loutere uitvoering van het RSV is niet de trigger om een planproces op te starten maar eerder de noodzaak, realiseerbaarheid en positieve effecten zijn belangrijke criteria en/of incentives om nieuwe processen op te starten. Uiteraard blijven de RUP's, in afwachting van het BRV, een uitvoering van het RSV. We focussen onze planningscapaciteit op gebieden waar ruimtelijke winsten te boeken zijn, waar transities te faciliteren zijn.

Het proces dat moet leiden tot de goedkeuring van het BRV zetten we verder vanuit een breed en gebiedsgericht maatschappelijk participatietraject. Zo kom ik tegelijkertijd tot concrete gebiedsgerichte oplossingen op het terrein en een gedragen globale visie met richtinggevend doelstellingen, principes en concepten voor de ruimtelijke ontwikkeling van Vlaanderen.

De invulling van de ruimtebalans, met zijn sectorale doelstellingen uit het RSV, blijft de ambitie. Dit doel hoeft echter niet noodzakelijk bereikt te worden door voor elke m² planningsprocessen te doorlopen. Ik focus de planningscapaciteit daar waar ruimtelijke winsten te boeken en transities te faciliteren zijn.

Het BRV gaat uit van doordacht en zuinig ruimtegebruik dat de ruimtelijke organisatie van Vlaanderen versterkt en de leefbaarheid verbetert. Het geeft tevens aan hoe we de waardevolle open ruimte maximaal vrijwaren, mogelijkheden creëren voor een kwalitatief woonaanbod en voldoende ruimte laten om te ondernemen. Multifunctioneel ruimtegebruik en het verweven van functies zijn hierbij essentieel, zonder de hoofdbestemming in het gedrang te brengen.

Ik zet mij achter een dynamisch, gebiedsgericht en uitvoeringsgericht BRV, waarbij ik vertrek van drie uitgangspunten:

1. *BRV bouwt verder op krachtlijnen RSV en zet in op verandering*

Ik bouw op de robuuste lijnen, de principes en de evenwichten van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV) en voorzie een aantal geactualiseerde invullingen en noodzakelijke veranderingen waarvan de beleidsinvulling verder wordt uitgewerkt in het BRV.

Ik zorg voor een goede overgangsregeling van het RSV naar het systeem van beleidsplanning van het BRV. Samen met de goedkeuring van het BRV wordt een model voor beleidsplanning door provincies, steden en gemeenten voorgelegd, waar rekening wordt gehouden met de nodige vrijheidsgraden die samengaan met de lokale plancapaciteit en -noodwendigheid. Provincies en gemeenten zullen verder kunnen werken in uitvoering van hun structuurplan of ook de overstap maken naar een beleidsplan.

2. Grote betrokkenheid van burger en maatschappelijke sensibilisering

Zorgzaam omgaan met onze schaarse ruimte vraagt niet alleen kaders en regels vanuit de overheid die deze manier van omgaan met onze ruimte faciliteren en stimuleren, maar betekent ook dat burger en maatschappij worden overtuigd van de kwaliteitssprong die we hierdoor in Vlaanderen willen maken. Dit is een gezamenlijke opdracht. Ik betrek de samenleving en het middenveld dan ook nadrukkelijk bij mijn beleid. Een antwoord vinden op huidige en toekomstige uitdagingen is immers geen zaak van overheden alleen, maar vergt nieuwe coalities. Ik verzilver de groeiende betrokkenheid van burgers en het middenveld en zoek actief naar interactie met de samenleving.

Zo zet ik eerst en vooral in op een breed overleg bij het verder vormgeven van het BRV. Eind 2014 voorzie ik een conferentie met betrokken partners. Deze conferentie dient tevens als startpunt om een aantal gebiedsgerichte projecten op te starten die gedurende een half jaar als proefprojecten zullen dienen om na te gaan hoe de principes van het Groenboek BRV gebiedsgericht en geïntegreerd toegepast kunnen worden. Deze bottom-up input hanteer ik bij de verdere uitwerking van het BRV.

3. Ruimte is een eindig goed, waarmee zorgzaam wordt omgegaan

Zowel het vorm geven aan de Metropool Vlaanderen (1), het in samenhang versterken van de ruimtelijke netwerken (2) en het geïntegreerd en gebiedsgericht benaderen (3), gebeuren vanuit ruimtelijke ontwikkelingswaarden: zorgvuldig omgaan met ruimte, verhogen van ruimtelijk rendement van de bebouwde ruimte en versterken van de ruimtelijke veerkracht. Het bereiken van een hoger niveau van ruimtelijke kwaliteit is hierbij een rode draad.

SD5. Geïntegreerde gebiedsontwikkeling voor een kwaliteitsvolle leefomgeving met een evenwichtige mix van functies

Ik geef verder vorm aan het Europese territoriale cohesiebeleid in Vlaanderen, en zet bovendien in op gebiedsgerichte processen en strategische projecten van onderuit. Ik heb hierbij oog voor de identiteit en sterktes van een gebied en een sterke betrokkenheid van de betrokken burgers en maatschappij.

OD19. Geïntegreerd regisseren en afstemmen van ruimtevragen op maat van het gebied

Maatschappelijke uitdagingen vragen vaak een gebiedsgerichte, projectmatige geïntegreerde aanpak. Deze aanpak kan het maatschappelijk draagvlak vergroten, besturen overtuigen en

(concurrerende) sectorale aanspraken kanaliseren, mede door ruimtelijke coördinatie, overleg en afstemming van sectorale doelstellingen en investeringsprogramma's.

Ik stuur erop aan dat - samen met de betrokken partners - ruimtevragen optimaal op elkaar worden afgestemd zodat de gewenste maatschappelijke ontwikkeling op (maat van) het terrein vorm krijgt. Ik werk samen met partners om gebiedsgerichte programma's op te maken voor belangrijke ontwikkelingsgebieden in Vlaanderen, zoals bijvoorbeeld het Metropolaan Kerngebied, centraal-Limburg en de Kust. In deze gebieden komen belangrijke maatschappelijke uitdagingen samen. Ik zet er dan ook versterkt in op het samenbrengen van aanspraken op de ruimte en het formuleren van een samenhangend Vlaams uitvoeringsgericht ruimtelijk programma.

Ik stel procesmanagers ter beschikking die in het kader van planprocessen in gebieden met tegengestelde belangen het proces begeleiden en zorgen voor een actief relatiebeheer tussen de verschillende betrokken stakeholders. Ik vermijd daarbij dat meerdere overlegfora of procesmanagers over dezelfde processen of projecten handelen. Deze werking wordt ondersteund door de VIP-cel.

OD20. Verdere gebiedsgerichte ruimtelijke ontwikkeling via ruimtelijke uitvoeringsplannen

Ik blijf inzetten op sterke gebiedsgerichte visies als basis voor het ruimtelijk ontwikkelingsbeleid. Ik blijf RUP's maken, maar stap af van de grote gebiedsdekkende RUP's. Ik focus op meer gebiedsgerichte en of projectmatige planprocessen. De noodzaak, realiseerbaarheid, rechtszekerheid en de effecten op korte termijn zijn belangrijke criteria om al dan niet nieuwe planprocessen op te starten. Thematische incentives vanuit bijvoorbeeld de problematiek van brownfields, ruimtelijk bedreigde bossen, signaalgebieden, het verbeteren van infrastructuur, het bereiken van instandhoudingsdoelstellingen (IHD) en de bescherming van aaneengesloten landbouwgebieden zijn hier voorbeelden van.

OD21. Landbouw en natuur: partners in een multifunctioneel landelijk gebied

Ik zet in op een multifunctioneel beleefbaar landelijk gebied met sterke dorpen, vanuit een gebiedsgerichte en geïntegreerde ruimtelijke visie. De open ruimtes moeten een kwalitatieve werk-woon-recreëromgeving kunnen aanbieden. Ik houd daarom rekening met waterbeheer, landschap en natuur, landbouw; evenals met recreatie, voedselproductie en de andere ecosysteemdiensten.

Ik verbreed de betekenis van de open ruimte via de beleidsplanning. De open ruimte is cruciaal voor landbouw, blijft belangrijk voor biodiversiteit en voedselproductie, maar moet ook worden klaargemaakt voor bijvoorbeeld het opvangen van de gevolgen van klimaatverandering, de energiewinning en haar rust- en recreatiefunctie binnen de metropolitane drukte. Via de beleidsplanning zorg ik ervoor dat bepaalde grote aaneengesloten openruimtegebieden voor landbouw en natuur en een fijnmazig netwerk van blauwe en groene aders veerkrachtig worden ontwikkeld zodat de open ruimte de uitdagingen van de toekomst het hoofd kan bieden. De functies die de open ruimte heeft, komen soms samen in plaats van naast elkaar voor. Doch in andere gevallen zullen we rechtszeker verankeren dat grote aaneengesloten gebieden worden gecreëerd voor landbouw of natuur.

Ik evalueer en optimaliseer het AGNAS-proces. Ik stap af van te grote gebiedsdekkende GRUP's, zodat een efficiënt, beheersbaar en kwalitatief overlegproces mogelijk is. Hierbij zet ik algemeen in op beleidsdomeinoverschrijdende afstemming voor gebiedsgerichte

openruimteprojecten en meer specifiek op een versterkte samenwerking tussen Ruimte Vlaanderen en de VLM om tot een sterkere integratie te komen van ruimtelijke planningsprocessen en inrichtingsprojecten in de open ruimte. We moeten komen tot nieuwe impulsen voor gebiedsgerichte processen in de open ruimte die in volledige samenwerking en bottom up tot stand komen.

Om tot geïntegreerde plannings- en inrichtingsprojecten te komen zet ik in op een sterk overlegmodel en coördinatie tussen verschillende overheden en sectoren. Dit overleg moet afstemming zoeken tussen de verschillende sectorale programma's zodat de optelsom van alle ruimtevragen de draagkracht van het gebied niet overstijgt. Ik wil in een aantal strategisch belangrijke gebieden in partnerschap met alle betrokkenen tot geïntegreerde realisaties komen. Ik zet hierbij via het instrument landinrichting minstens in op randstedelijke gebieden zoals de Brugse Veldzone, Stadsbos Gent, het arrondissement Halle-Vilvoorde, Schelde-Rupel ten zuiden van Antwerpen en De Wijers in aansluiting op Hasselt en Genk.

Ook andere regio's waar de druk op de ruimte groot is, hebben behoefte aan een geïntegreerde aanpak. Zo richt ik bijv. landbouwgebieden in waar ik niet alleen de Europese doelen van het mestbeleid en de Europese natuurdoelen realiseer, maar ook een verdere economische ontwikkeling van de sector kan garanderen. Hiervoor werk ik een gericht programma ruilverkaveling en een gericht programma natuurinrichting uit.

De land- en tuinbouwsector neemt een heel belangrijke plaats in op het platteland en moet die rol ook in de toekomst kunnen blijven spelen. In de voor land- en tuinbouw strategische en aaneengesloten gebieden voorzie ik daarom voldoende rechtszekere ruimte voor land- en tuinbouw, die ik via GRUP's realiseer.

Ik voer daarnaast ook een actief grondbeleid in voor de landbouw strategische gebieden, zodat andere functies en transformaties de ontwikkeling van landbouwactiviteiten niet in het gedrang brengen. Om de impact van overheidsprojecten op eigenaars en gebruikers zo beperkt mogelijk te houden zal ik vlot inspelen op aankoopopportunities op de grondmarkt. Hiertoe worden niet alleen de rechtstreeks betrokken gronden verworven maar ook ruilgronden, die dan ter beschikking kunnen worden gesteld.

Ook voor land- en tuinbouw kunnen we meer en beter verbinden om vooruit te gaan door onder meer te zorgen voor een gebiedsgerichte en projectmatige aanpak met een procesmanager, om te zorgen voor samenhang bij de uitvoering van dooreenlopende beleidsagenda's in het buitengebied (zoals mobiliteitsplannen, bekkenbeheerplannen, milieu- en natuurbeleidsplannen, havenbeleid, erfgoedbeleid ...). Projecten in het buitengebied worden vandaag immers vaak naast elkaar uitgevoerd, waardoor onder andere landbouwbedrijven geconfronteerd worden met een veelheid aan initiatieven waarvan de samenhang niet duidelijk is. Dit leidt tot onnodige onzekerheid voor landbouwbedrijven. Middels de gebiedsgerichte, geïntegreerde aanpak en een sterk overlegmodel met voldoende betrokkenheid van de verschillende partners verhelp ik dit.

Ik zorg voor een verdere uitvoering van de omzendbrief van het Herbevestigd Agrarisch Gebied (HAG) op alle bestuursniveaus. Deze omzendbrief geeft aan op welke manier de overheden terughoudend moeten omgaan met ruimtelijke ingrepen in HAG.

OD22. Bijkomende woongelegenheden

Tegen 2020 zullen er 93.000 bijkomende woongelegenheden nodig zijn als gevolg van de verwachte bevolkingstoename en de tendens van gezinsverdunning. Dit doe ik voornamelijk

door (her)ontwikkeling van bestaande woongebieden in steden en dorpen, waar ik verdichting, renovatie en hergebruik faciliteer en stimuleer. Verstedelijking tracht ik zo te sturen op goed bereikbare locaties in het vervoersnetwerk. Kleine inbreidingsprojecten passen binnen deze ambitie. Bijkomende verharding tracht ik steeds meer en meer te vermijden. Het verhogen van het aanbod kan eveneens gebeuren door het verantwoord aansnijden van woonuitbreidingsgebieden. Hiervoor voorzie ik een eenvoudige en transparante procedure. Afdichting van de bodem wordt zoveel mogelijk vermeden.

Ik streef naar gemengde woon-werkgebieden rond hoogwaardige openbare vervoersknooppunten. De nabijheid van werk, diensten en woonkernen als een slimme verweving houdt het aantal verplaatsingen beperkt.

Ik voer een actief grondbeleid waarbij meer kavels, gelegen in woonzone, op de markt komen en een beleid waarbij ik duidelijkheid creëer omtrent de bebouwbaarheid van de reservegebieden voor wonen, die verantwoord aangesneden moeten worden volgens objectieve criteria. Niet ontwikkelbare woonuitbreidingsgebieden, bijvoorbeeld omwille van een overstromingsproblematiek of een ligging in een speciale beschermingszone (SBZ), krijgen een nieuwe, meer gepaste, planologische bestemming. Ik laat voor een actief en sturend ruimtelijk beleid een systeem van verhandelbare bouwrechten en planologische ruil onderzoeken en desgevallend op touw zetten.

Om mensen aan te zetten om mee te bouwen aan een welvarende samenleving, stel ik voorop dat ze kunnen wonen, werken en zich ontspannen in een kwaliteitsvolle leefomgeving. Ik tracht deze functies met elkaar te verzoenen. Vlaanderen is te klein om het op te delen in aparte ruimtes waar we al die functies kunnen beleven. Toegankelijkheid, ruimte voor basisvoorzieningen, voldoende openbare ruimte om beweging en sociaal contact te stimuleren, functieverweving (handel, wonen, vrije tijd, werk, scholen, voorzieningen voor bejaarden ...) en sociale mix van sociale huurwoningen, sociale koopwoningen, sociale kavels en privéwoningen zijn belangrijk om een (be)leefbare leefomgeving te creëren voor alle leeftijds- en inkomensgroepen, en zorg te organiseren in de onmiddellijke leefomgeving. Ik ondersteun en faciliteer een divers woningaanbod, dat tegemoet komt aan de diverse woonwensen en innovatieve woonvormen zoals samen-wonen, cohousing en andere vormen van groepswonen, starterswoningen, zorgwonen enz. door onder meer het snel wegwerken van bestaande hinderpalen en het continu laten monitoren van het aanbod en behoeften. Op die manier creëren we meer verscheidenheid in het woningbestand als antwoord op specifieke woonbehoeften van starters, eenpersoonsgezinnen en senioren.

OD23. Ruimte om te ondernemen en logistiek

Ik zorg ervoor dat er voldoende ruimte wordt bestemd voor bedrijvigheid en dat de bestaande bedrijventerreinen optimaal en spoedig gerealiseerd worden via permanente monitoring van vraag en aanbod.

We voorzien voldoende ruimte voor bedrijventerreinen. We bepalen op basis van subregionale tekorten en opportuniteiten waar extra bedrijventerreinen kunnen komen, rekening houdend met de afgeronde planningsinitiatieven en de ontsluitingsmogelijkheden.

Binnen het economisch netwerk, speel ik actief in op de locatie-eisen van de nieuwe economie (bijv. kringlooeconomie). Onze veranderende industrie heeft aangepaste ruimte en een vereenvoudigd kader nodig. Ik zorg daarom voor een aanpassing en bijstelling van verouderde bestemmingscategorieën en de bijhorende stedenbouwkundige voorschriften. Het gedateerd onderscheid tussen KMO/industrie klasse I en II, regionale en lokale bedrijventerreinen en kantorenzones pas ik aan de huidige ruimtelijk-economische realiteit aan.

Door ondersteuning van het integraal handelsvestigingsbeleid (via RUP's, maximaal geïntegreerde vergunning ...), stuur ik aan op kernversterking.

De steden hebben een grote betekenis in de economie. Ze herbergen een breed pallet van diverse grote en kleine ondernemingen. De stedelijke omgeving vormt bovendien een broedplaats voor startende, nieuwe, creatieve en innovatieve ondernemers. Ik investeer daarom in het creëren van de noodzakelijke ruimtelijke randvoorwaarden voor bestaande en nieuwe economie in de steden.

Voor het Economisch Netwerk Albertkanaal leg ik de onderzochte potentiële locaties voor ter beslissing aan de Vlaamse Regering, waarna de concrete plannen worden uitgerold.

Voor zonevrije economie, evenals activiteiten in het landelijk gebied, zet ik in op adequate beleidsinstrumenten om op een snelle manier rechtszekerheid en duidelijkheid te geven voor de betrokken bedrijven, en tegelijk afwegingen te maken over de draagkracht van de omgeving.

Ik ondersteun de realisatie van watergebonden projecten om de toegankelijkheid en ontsluiting van onze zeehavens te verzekeren, en het gebruik van watergebonden/multimodale bedrijventerreinen.

Daarnaast ondersteun ik de optimale ontsluiting van de luchthaven van Zaventem, zoals beslist naar aanleiding van het GRUP Vlaams Stedelijk Gebied rond Brussel (VSGB), en de optimalisering van de Ring rond Brussel.

Tevens zet ik mijn schouders mee onder een reeks grote, probleemoplossende infrastructuurprojecten met focus op de grootste congestiepunten, Brussel en Antwerpen (cf. Masterplan Antwerpen).

We werken maximaal mee aan de realisatie van multimodale knooppunten aan treinstations en het verbeteren van de toegankelijkheid ervan.

OD24. Opvolging ruimte voor sport en recreatie

Er zijn in Vlaanderen vele sportieve en recreatieve ruimtelijke behoeften. We constateren bovendien ook dat op dit vlak veel zonevrijheid is ontstaan bij de totstandkoming van de gewestplannen. We bekijken samen met de verschillende sectoren wat ruimtelijk kan gedaan worden om tegemoet te komen aan een aantal terechte vragen.

Samen met de provincies volg ik de verdere uitvoering van het golfmemorandum op. Lopende procedures zet ik verder.

Tijdens de vorige legislatuur werden in overleg met de havenbedrijven locaties gevonden voor oefenterreinen voor de motorcross. In de havens kunnen tijdelijke oefenterreinen komen voor motorcross op een aantal ontgonnen terreinen van minimaal 5 ha. Dat betekent dat ze beschikbaar zijn tot er zich een economische havenactiviteit aandient. Ik volg de aanwending van deze haventerreinen op. Daarnaast kijk ik in overleg met de minister, bevoegd voor sport, ook op welke manier er een structurele oplossing kan komen voor deze sporten. Ik hou daarbij rekening met de nieuwe evoluties die ervoor zorgen dat de gebruikte motoren veel minder lawaaiig zijn.

Indien er nog jeugdverblijven met een probleem zouden kampen, bekijk ik met de minister, bevoegd voor jeugd, hoe en of een oplossingstraject kan uitgewerkt worden.

SD6. De milieukwaliteit van de leefomgeving verhogen

De kwaliteit van de leefomgeving in Vlaanderen zal zodanig gunstig evolueren dat de risico's voor mens en natuur tot een minimum zijn beperkt. Daarbij is rekening gehouden met de meest kwetsbare groepen in de samenleving en wordt ingezet op een gebiedsgerichte benadering en een algemene daling van de emissies en concentraties van polluenten.

Een Vlaanderen waar het goed is om te wonen, te leven en te werken vraagt een hoge leef- en omgevingskwaliteit. Zuivere lucht, proper water, niet-vervuilde bodems en een kwaliteitsvolle natuur bevorderen in grote mate het welzijn. Dat geldt ook voor mooie landschappen, groene ruimten in de directe omgeving, stilte en rust of de afwezigheid van milieuhinder.

De risico's die voortvloeien uit onze manier van leven, moeten beperkt worden tot een maatschappelijk en ecologisch aanvaardbaar niveau en de gevolgen moeten zo veel mogelijk worden voorzien en beheerst.

2. Water

OD25. Ruimte voor Water

De voorbije jaren is in Vlaanderen het besef gegroeid van het belang van een meerlaagse waterveiligheid. Om overstromingen te voorkomen blijf ik investeren in het (tijdelijk) vasthouden, het bergen en het (vertraagd) afvoeren van water, onder andere door middel van het voorzien van overstromingsgebieden en het tegengaan van verharding.

De huidige protectieve beleidsstrategie van vasthouden, bergen en afvoeren van water uit waterlopen stroomopwaarts van het getijgebied moet continu worden bijgestuurd om de huidige en toekomstige overstromingsrisico's het hoofd te bieden. Een meerlaagse waterveiligheid bestaat uit een combinatie van Protectieve maatregelen (bijv. stuwen, pompstations, dijken en het gebruik van de bestaande natuurlijke infrastructuur), Preventieve maatregelen (bijv. resiliënt bouwen en watertoets) en maatregelen m.b.t. Paraatheid (bijv. overstromingsvoorspeller en informatieplicht). De verschillende waterbeheerders en beleidsdomeinen werken nu al aan een adequate invulling van de diverse lagen, via o.a. het beheer van de waterlopen, de diverse investeringsprojecten, de signaalgebieden en de watertoets, de portaalsite waterkwantiteitsdata enz. Bij de opmaak van de overstromingsrisicobeheerplannen werd een optimale set protectiemaatregelen voor de komende jaren afgebakend zoals de bouw van wachtbekkens en dijken, die de waterbergingscapaciteit in de valleigebieden zullen doen toenemen en de wateroverlast verminderen. Deze zullen, waar mogelijk, nader bekeken worden in gebiedsgerichte integrale projecten om maximaal multifunctionele win-wins te realiseren met bijv. natuur, recreatie, erfgoed, ...Door de inzet van intelligente sturingssystemen en occasionele buffering in openbare ruimten zal de beschikbare bergingscapaciteit ook optimaler benut kunnen worden. Teneinde ruimte voor water te vrijwaren wordt gebruik gemaakt van watertoetsadviezen en afbakeningsprocessen integraal waterbeleid (overstromingsgebieden en oeverzones/oeverzoneprojectplannen), afbakeningsprocessen Ruimtelijke Ordening, stedenbouwkundige voorschriften en ruilverkavelingen water. In het bijzonder is het uitwerken van een regulerend kader voor de resterende bebouwbare gronden binnen overstromingsgevoelig gebied noodzakelijk, met als doel geen bijkomende overstromingsrisico's te creëren. Meer algemeen is er behoefte aan een verdiept beleidskader dat er op gericht is om verdere bodemverharding te voorkomen en lokale infiltratie en ontharding te stimuleren.

Er zal worden gezocht naar mogelijkheden om het instrumentarium voor de paraatheid verder uit te breiden, onder meer door het beter afstemmen van het crisisbeheer op de verschillende niveaus en het inschakelen van nieuwe media.

Informereren en sensibiliseren van burgers, bouwheren, architecten, ontwerpers en bouwnijverheid over overstromingsrisico's en mogelijke oplossingen blijft uiteraard noodzakelijk. Ik zal in dit kader in samenwerking met de bouwsector nagaan hoe bestaande woningen kunnen worden aangepast om de schade bij overstromingen te verminderen.

OD26. Een doelmatige afvalwatersanering tegen een betaalbare prijs

De gebiedsdekkende uitvoeringsplannen maken duidelijk dat er nog heel wat investeringen nodig zijn om het afvalwater van de huishoudens tot een aanvaardbaar niveau te behandelen.

Vlaanderen blijft de steden, de gemeenten en de rioolbeheerders via de gemeentelijke investeringsprogramma's ondersteunen bij de aanleg, het onderhoud en de renovatie van de gemeentelijke saneringsinfrastructuur. Een nieuw subsidiebesluit moet de gemeenten zekerheid bieden op langere termijn over de mogelijke financiële ondersteuning vanuit het gewest en wordt indien mogelijk gekoppeld aan de Beleids- en Beheerscyclus. Een nieuwe portaalsite afvalwaterinformatiesysteem zal alle relevante informatie bevatten over de uitbouw van saneringsinfrastructuur. Het zorgt voor een vereenvoudigde dienstverlening en interbestuurlijke samenwerking met alle betrokken actoren. Dat zal resulteren in een transparante dossieropvolging, de opmaak van een actuele en accurate rioolinventaris, de afstemming op verwante initiatieven (onder andere KLIP) en een administratieve vereenvoudiging. We zorgen ook voor responsabilisering en opvolging van de gemeenten.

We bevorderen afkoppeling door in begeleiding te voorzien waar dit economisch en ecologisch zinvol is. In stadskernen bakenen we het gemengd gebied af als bij de heraanleg de milieuwinst van een gescheiden stelsel beperkt is. Erbuiten zetten we in op het scheiden van hemel- en afvalwater als de milieuwinst aantoonbaar is.

Vlaanderen investeert via de jaarlijkse bovengemeentelijke optimalisatieprogramma's ook verder in de bovengemeentelijke saneringsinfrastructuur.

De investeringen en het beheer vereisen een efficiënte werking en aanpak door alle actoren in de watersector. Via benchmarking over de verschillende activiteiten (investeringen, exploitatie, ...), steekproeven en gerichte evaluaties worden de effectiviteit van de processen en de kosten van de actoren beoordeeld. De resultaten van deze benchmarking zullen publiek worden gemaakt, als bijkomende stimulans voor efficiëntieverhoging.

We responsabiliseren Aquafin door middel van economische en ecologische prestatie-indicatoren en prestatiebudget.

Het toezicht houdt rekening met de managementvrijheid van de actoren, maar zet tegelijkertijd aan tot het opnemen van verantwoordelijkheid. Een adequaat toezicht vereist een duidelijk kader dat tevens een effectieve handhaving toelaat.

OD27. Garanderen van voldoende, gezond en betaalbaar drinkwater

De drinkwaterketen wordt uitgebouwd om aan de verbruikers betrouwbaar drinkwater tegen een democratische prijs te bezorgen en zo bij te dragen tot meer hygiënische levensomstandigheden.

We bevorderen de samenwerking tussen de drinkwatermaatschappijen om via interconnectiviteit productie en consumptie onderling af te stemmen en zodoende de zelfvoorzieningsgraad te verhogen en de onafhankelijkheidsgraad t.a.v. andere landen en andere gewesten te verlagen.

Hoewel de drinkwaterketen nagenoeg volledig uitgebouwd is, en de kwaliteit van het geleverde water beantwoordt aan de normen, bleek recent toch dat het distributiesysteem wel kwetsbaar is voor incidentele verontreiniging.

Drinkwaterlevering tegen een betaalbare prijs voor iedereen moet gegarandeerd blijven. Met de recente staatshervorming wordt Vlaanderen bevoegd voor de tariefregulering van de drinkwatervoorziening door de watermaatschappijen. Een nieuwe, transparante methodologie wordt ontwikkeld om zowel de drinkwaterprijs als de afvalwaterprijs op een meer gestructureerde wijze voor een langere termijn vast te leggen. Deze tariefregulering garandeert de kostenterugwinning van de redelijke kosten voor de uitbouw en het beheer van deze waterdiensten. We zetten in op efficiëntieverbeteringen bij de watermaatschappijen en de rioolbeheerders en gebruiken daarvoor onder meer de resultaten van de recent gestarte benchmarktrajecten.

Met ingang van 1 januari 2016 schaf ik de 'gratis' m³ water af en voer ik tegelijkertijd voor waterafvoer en –zuivering een vaste vergoeding in die gepaard gaat met een vermindering van de variabele vergoedingen voor waterlevering en waterafvoer en –zuivering en verminder ik tegelijkertijd beide vaste vergoedingen in verhouding tot het kindertal of de gezinsomvang.

Er wordt een uniforme tariefstructuur voor alle watermaatschappijen uitgewerkt, met voldoende stimulansen voor duurzaam watergebruik door de gebruikers en aandacht voor beschermde klanten en grootverbruikers. Gelet op haar expertise en rol als waterregulator en toezichthouder zal de VMM de tariefregulering van de integrale waterfactuur in Vlaanderen organiseren.

We maken verder werk van toegankelijkheid tot drinkwater voor mensen die in armoede leven. Via geregeld overleg met armoede-organisaties houden we de vinger aan de pols. De werking van de lokale adviescommissies als preventie tegen het afsluiten van drinkwater blijft daarbij een aandachtspunt dat we samen met de minister, bevoegd voor welzijn, willen optimaliseren.

Via gerichte controles wordt de efficiënte en transparante aanrekening van de waterfactuur door de watermaatschappijen opgevolgd. Er wordt werk gemaakt van een integrale waterfactuur voor grootverbruikers.

Om het distributiesysteem voor drinkwater te beschermen tegen incidentele verontreiniging is er verhoogde aandacht en sensibilisering voor de conformiteit van de binneninstallatie van alle bebouwing. De mogelijkheden voor de invoering van een waterattest worden onderzocht. Dit moet wel passen binnen het streven naar een eengemaakt attest.

Voor de gebruikers van putwater wordt een Putwateractieplan opgemaakt. De kwaliteit van putwater (opgepompt grondwater) voor het gebruik als drinkwater is immers vaak onvoldoende. Hierdoor kunnen er gezondheidsrisico's bij de gebruikers ervan ontstaan. Daarnaast kan het gebruik van putwater in combinatie met leidingwater (door wanverbindingen tussen beide types water) aanleiding geven tot kwaliteitsproblemen aan de kraan, die vaak zelfs een impact hebben op de openbare drinkwatervoorziening.

OD28. Opmaak tweede generatie stroomgebiedbeheerplannen met focus op gebiedsgerichte investeringen

De stroomgebiedbeheerplannen en de maatregelenprogramma's geven een overzicht van de acties en maatregelen die uitgevoerd zullen moeten worden. Uiterlijk eind 2015 moeten de tweede generatie stroomgebiedbeheerplannen worden vastgesteld. Het openbaar onderzoek hierover werd gestart in juli 2014.

Het generieke waterbeleid blijft noodzakelijk: uitbouw en beheer van rioleringen en waterzuivering, uitvoering van het mestactieplan, beheer en inrichting van waterlopen, aanleg van bufferstroken en implementatie van erosie maatregelen, advisering inzake milieuvergunningen (lozingsnormen, grondwateronttrekking) en waterkwantiteitsbeleid. Een cruciale voorwaarde om in een significant aantal oppervlaktewaterlichamen de goede toestand te bereiken, is het aanvullen van dit generieke beleid met een gerichte inzet van middelen in specifieke gebieden, met name de aandachtsgebieden en de speerpuntgebieden. Deze gebiedsgerichte invulling betreft o.a. de prioritaire uitbouw van de saneringsinfrastructuur en de uitvoering van ecologische herstelmaatregelen (structuurherstel van waterlopen, vismigratie, natuurvriendelijke inrichting van oevers, slibruiming enz.) met een maximale afstemming op de IHD. Daarbij wordt de landschapscomponent niet uit het oog verloren. De noodzakelijke investeringen in de geselecteerde gebieden worden prioritair opgenomen op de investeringsprogramma's binnen het beleidsdomein LNE.

Specifieke aandacht gaat naar groenblauwe infrastructuur, zoals oeverzones, bufferstroken, schorren, wetlands, waterpartijen en overstromingsgebieden. Die bieden (milieu)baten op zeer veel vlakken: (ecologische) waterkwaliteit, beheer van wateroverlast en waterschaarste, buffer voor diffuse verontreiniging en calamiteiten, watervoorziening, biodiversiteit en omgevingskwaliteit.

De maatregelen die prioritair uitgevoerd moeten worden om de goede toestand in de geselecteerde gebieden te bereiken, vallen onder de verantwoordelijkheid van diverse Vlaamse en andere instanties. Via de Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid (CIW) en de overlegstructuren op bekkenniveau worden de betrokken actoren gesensibiliseerd en wordt actief gezocht naar win-winsituaties. Het is belangrijk om samen gedragen oplossingen uit te werken en die tijdig uit te voeren.

We verliezen hierbij onze onderbouwing niet uit het oog. Naast de bestaande Europese meet- en rapporteringsverplichtingen zal er ook aandacht gaan naar de uitbouw van watersysteemkennis, met o.a. onderzoek naar verontreinigingsbronnen en naar de impact van gevaarlijke stoffen en het ingang doen vinden van de nieuwste ontwikkelingen op het vlak van monitoring en inventarisatie.

In overleg met de plaatselijke betrokkenen gaan we door met het afschaffen en het samenvoegen van polders en wateringen om versnippering tegen te gaan en te komen tot minder maar meer slagvaardige besturen die gebaseerd zijn op de hydrografische bekkens. Waar zinvol ondersteunen we de oprichting van nieuwe polders of wateringen.

OD29. Verbetering van de grondwaterkwantiteit en -kwaliteit

Om de druk op grondwater te verlichten moeten aan de vraagzijde zuinig gebruik en hergebruik van water de totale watervraag sterk beperken. De huidige beleidslijnen voor vergunningen en heffingen, het sluiten van kringlopen, de opvang en het gebruik van hemelwater of het tegengaan van lekverliezen enz. moeten dan ook verder geëvalueerd en

desgevallend bijgestuurd worden om de efficiëntie op het vlak van waterverbruik sterk te verhogen. In functie van de herstelprogramma's grondwater voor de grondwaterlichamen in kwantitatief ontoereikende toestand is een aangepast en gebiedsgericht grondwatervergunningen- en heffingenbeleid één van de voornaamste instrumenten. Dit beleid heeft een hogere slaagkans door het invoeren van een wateraudit, waar nodig, het ondersteunen van innovatie en technologie m.b.t. alternatief watergebruik en de aanpak van illegale waterwinningen.

De toestemming van de Europese Commissie om de distributie van grijswater te subsidiëren via het Grijswaterbesluit loopt af in 2014. Bovendien is dit besluit te procedureel en technisch te zwaar. Als alternatief zal nagegaan worden of een ecologisch drinkwatertarief kan worden ingevoerd voor die bedrijven die hun grondwaterwinning uit grondwaterlichamen in kwantitatief ontoereikende toestand afbouwen.

Wat grondwaterkwaliteit betreft, is diffuse verontreiniging, gekoppeld aan het trage herstelritme door natuurlijke omstandigheden, een belangrijke hinderpaal om op korte termijn de doelstellingen van de kaderrichtlijn Water te halen. Ter verbetering van de kwalitatieve toestand van de grondwaterlichamen en ter bescherming van de drinkwaterproductie zijn gebiedsgerichte herstel- en beschermingsprogramma's noodzakelijk. Door een koppeling van grondwatermodellering en –monitoring wordt de toestand van de grondwaterlichamen beoordeeld en wordt ingeschat welke grondwaterwinningen voor drinkwaterproductie een bepaald risico inhouden.

Een evaluatie en eventuele herziening van de grondwaterheffingen, de afbakening van beschermingszones in het kader van bronndossiers en bijhorende beschermingsmaatregelen dringen zich op. De grondwaterkwaliteitsnormen, drempelwaarden en achtergrondniveaus zullen aan de actuele monitoringdata, gestoeld op langere tijdreeksen, getoetst worden en desgevallend aangepast.

OD30. Initiatieven in het kader van waterschaarste en droogte

Uit verschillende indicatoren blijkt dat de druk op de Vlaamse watervoorraden (grondwater en oppervlaktewater) bijzonder hoog ligt. Dit is in hoofdzaak te wijten aan onze hoge bevolkingsdichtheid, de intensieve landbouw en de industrie. Klimaatwijziging, met name de verwachte wijzigingen in het neerslagpatroon, zal de druk op onze watervoorraden wellicht nog vergroten. Internationaal en Europees worden waterschaarste en droogte inmiddels duidelijk erkend als probleem.

Het beleid streeft naar een optimale watervoorziening en -verdeling, binnen de grenzen van de draagkracht van het watersysteem, rekening houdend met de sociale, ecologische en economische noden van de samenleving. Hiervoor zal ik, binnen de CIW, in de eerste plaats werk maken van:

- de opmaak van waterkwantiteitsdoelstellingen voor de Vlaamse oppervlaktewaterlichamen;
- het opstellen van een verdringingsreeks (= rangorde watergebruik) als opstap voor de opmaak van droogterisicobeheerplannen;
- de uitbreiding van de freatische grondwaterstandsindicator tot een grondwaterstandsvoorspeller die het mogelijk moet maken om op korte termijn aan te geven wat de winningsmogelijkheden zijn voor de verschillende sectoren;
- het bevorderen van zowel waterbesparing als hergebruik van water, en vooral in kwetsbare regio's en kwetsbare sectoren

OD31. Sluitende financiering van het waterbeleid op lange termijn

Ondanks de beschikbare financieringsmaatregelen blijft de financiering van het waterbeheer op lange termijn een complex gegeven. Een onderbouwde visie op de langetermijnfinanciering van het waterbeheer en de kostentoerekening voor waterdiensten, maar ook een correcte, redelijke en billijke doorrekening van de werkelijke kosten van watergebruik zijn nodig, zodat gedragsverandering en innovatie gestimuleerd worden.

We optimaliseren de inning van de heffingen met het oog op klantvriendelijkheid, transparantie en het bevorderen van rationeler watergebruik. We ondersteunen dit met de nodige communicatie en sensibilisatie, en waar nodig toezicht en handhaving. Voor de doelgroep bedrijven zullen we werk maken van een meer transparante aanrekening die rekening houdt met de milieukosten. Er wordt ruim vooraf gecommuniceerd over de geplande evolutie van de heffingstarieven.

Een elektronisch heffingenplatform maakt het voor bedrijven mogelijk om de aangifte elektronisch in te dienen. Het zal verder ontwikkeld worden tot een uitwisselingsplatform dat de bedrijven toegang geeft tot de ingediende informatie en tot deze die opgenomen werd in de heffingsberekeningen van voorgaande jaren. Op deze wijze kunnen de administratieve lasten voor overheid en bedrijven ingeperkt worden.

OD32. Kiezen voor een gebiedsgerichte aanpak van de mestproblematiek in het nieuwe mestactieplan

Het vijfde mestactieplan (MAP) voor de periode 2015-2018 wordt uitgewerkt om de kwaliteit van het grond- en oppervlaktewater verder te verbeteren met het oog op het realiseren van de Nitraatrichtlijn en bij te dragen aan de uitvoering van de Kaderrichtlijn Water. In de volgende jaren zal ik dit actieprogramma op een effectieve en efficiënte manier uitvoeren om zo vanuit de sector een bijdrage te leveren tot het verminderen van de absolute milieudruk. De waterkwaliteit wordt jaarlijks geëvalueerd. Derogatie blijft een belangrijke hoeksteen voor een op duurzaamheid gericht mestbeleid, en ik zal dan ook een verzoek tot verlenging van de derogatie uitwerken voor de periode 2015-2018.

Naast generieke maatregelen zet ik de gebiedsgerichte differentiatie van mijn beleid onverminderd voort met nieuwe, specifieke maatregelen in focusgebieden. Dit moet leiden tot een verdere daling van het aantal overschrijdingen van de MAP-meetpunten in het oppervlaktewater en van de nitraatconcentratie in het grondwater.

Het nitraatresidu blijft een belangrijk instrument voor de opvolging van het nutriëntenmanagement van de Vlaamse land- en tuinbouwsector. Ik zal verder werken aan het verhogen van de betrouwbaarheid van het instrument, en steun verder onderzoek naar het verlagen van de variabiliteit van deze metingen. Daarnaast worden aanvullende instrumenten ingezet om de potentiële milieu-impact kwantitatief op te volgen.

Een effectief en efficiënt mestbeleid heeft nood aan een gerichte opvolging. Ik zal de controle van de verschillende actoren waar nodig optimaliseren en de verschillende stromen in het nutriëntenmanagement sluitend in kaart brengen.

Naast een gericht handhavingsbeleid blijft ook de nood bestaan aan begeleiding op maat van de landbouwers. Gebiedsgericht zoeken naar de oorzaken van een slechte waterkwaliteit in samenwerking met de betrokken landbouwers en mogelijke oplossingen definiëren, draagt bij tot de kwaliteitsverbetering van het grond- en oppervlaktewater. Ik zal de werking van de waterkwaliteitsgroepen zoals gestart door het Coördinatiecentrum

Voorlichting en Begeleiding duurzame Bemesting op gelijkaardige wijze verder zetten. Ook kunnen landbouwers blijvend beroep doen op de bedrijfsadviseurs van de VLM om hun kennis van een duurzaam nutriënten- en bodembeheer te vergroten en in de praktijk te brengen.

De keuzes in het mestbeleid zijn gebaseerd op meetgegevens en modellen en worden wetenschappelijk onderbouwd. Ik voorzie hiervoor de nodige middelen. Ik verleng de werking van het onderzoeks- en voorlichtingsplatform duurzame bemesting zodat op gelijkaardige wijze structureel onderzoek mogelijk is. Waar mogelijk zal ik het mestbeleid ondersteunen met andere instrumenten uit het landbouw- en het milieubeleid zoals ecologisch focusgebied, beheerovereenkomsten, erosiebeleid en landinrichting.

Door de sluiting van de nutriëntenkringloop na te streven, zullen ongewenste verliezen naar de omgeving verminderen. Ik zal dan ook onderzoek laten uitvoeren naar de mogelijkheden van mest op maat en zal ook de transitie in mestverwerking van nutriëntenverwijdering naar nutriëntenrecuperatie stimuleren. Innovaties in technieken voor het winnen van nutriënten uit mest en andere organische stromen zullen bijdragen aan de groene economische groei in Vlaanderen.

3. Bodem en ondergrond

OD33. Duurzaam bodembeheer faciliteert de ruimtelijke ontwikkeling

Verontreinigde gronden moeten zo veel mogelijk terug ingezet als kwaliteitsvolle ruimte, zodat de druk om bijkomende open ruimte aan te snijden, verminderd wordt. De OVAM zal daar een proactieve rol in opnemen om vanuit haar expertise het ruimtelijk beleid gebiedsgericht mee vorm te geven.

Ik zorg ervoor dat bodeminformatie geraadpleegd wordt bij belangrijke stedenbouwkundige trajecten relevant voor ruimtelijke ontwikkeling, zoals RUP's, verkavelingsvergunningen en stedenbouwkundige vergunningen om zo eventuele knelpunten zo vroeg mogelijk te detecteren en vertragingen in de ontwikkeling te kunnen voorkomen.

Ik zal de administratieve procedures vereenvoudigen. Voor eenvoudige bodemsaneringen wordt het mogelijk alle noodzakelijke onderzoeken en de sanering te kunnen uitvoeren zonder tussentijdse rapportage. Voor bodemsaneringen waarvoor een vergunning nodig is, wordt het mogelijk het oriënterend en beschrijvend bodemonderzoek en het bodemsaneringsproject te bundelen in één rapport. Ik schaf de verplichting tot het bezorgen van papieren rapporten af.

De ambtshalve bodemsanering wordt maximaal geïntegreerd in terreinontwikkeling bij niet-saneringsplichtige eigenaars.

Historisch verontreinigde gronden moeten gesaneerd worden als de verontreiniging een daadwerkelijk risico vormt en tot het niveau dat ze geen risico meer vormt. Dit levert regelmatig problemen op wanneer latere eigenaars zich onvoldoende bewust zijn van mogelijke kosten die verbonden zijn aan grondverzet of functiewijziging op een dergelijk verontreinigd terrein. Ik werk een gepast instrumentarium uit om deze knelpunten weg te werken, te zorgen dat deze verontreinigingen kwaliteitsvol en duurzaam beheerd worden en ook later geen onvoorziene risico's opleveren.

OD34. Investeren in brown- en blackfieldontwikkeling

De activering en ontwikkeling van brown- en blackfields levert nieuwe ruimte op binnen de bestaande bebouwde ruimte en creëert dan ook nieuwe kansen voor bedrijven, handelszaken en woningen. Vaak liggen deze brown- en blackfields in of tegen de stedelijke kernen, en zijn ze merklijk groter dan de weinige bouwkvavels die in deze omgevingen normaal gesproken vrij komen. Vele van hen hebben dan ook het potentieel om toonaangevende locaties te worden voor zowel de stad als voor het nieuwe Vlaamse ruimtelijk beleid. Het bodembeleid moet hier via een verbreding van de aanpak maximaal aan bijdragen.

Samen met de betrokken actoren zet ik voorbeeldprojecten op om te leren hoe we actief kunnen bijdragen aan een geïntegreerd duurzaam ruimtelijk, materialen- en bodembeleid. Ik stimuleer verder de ontwikkeling van brownfields, onder meer door in te zetten op innovatieve proefprojecten waarbij integrale oplossingen gezocht worden voor de uitdagingen m.b.t. ruimte, bodem en duurzaam materialenbeheer, door extra focus en ambitie te brengen in de brownfieldconvenanten en door het sterk verlagen van de financiële zekerheden.

Een aantal brownfields zijn dermate zwaar verontreinigd, dat de markt niet in staat is het probleem zelf op te lossen. Waar nodig, zoals bij blackfields, zet ik ambtshalve bodemsanering in bij marktfalen, en dit in functie van het voorkomen van acute risico's en in geval van verankerde bestemmingen. Voor prioritaire gebieden, zoals de aangeduide steunzones rond Genk en Turnhout en de Opel-terreinen, zet ik maximaal in op de bundeling van de aanwezige expertise rond ruimtelijke ontwikkeling en bodemsanering om integrale oplossingen aan te bieden en te realiseren.

Om andere overheden te ondersteunen om hun vastgoed te kunnen valoriseren, neemt de OVAM een rol op als 'huissaneerder' voor brown- en blackfields in overheidseigendom, zodat de bodemverontreiniging adequaat en kostenefficiënt wordt aangepakt. Op negen gasfabrieksterreinen in eigendom van overheden zal de bodemsanering gestart zijn tegen midden 2019.

Via datamining wordt bijgedragen aan het zichtbaar maken van de potentie van brown- en blackfields en oude stortplaatsen bij de visievorming rond ruimtelijke ontwikkelingen, in samenwerking met het beleidsdomein Economie.

OD35. Voorkomen van nieuwe bodemverontreiniging en de verspreiding ervan

Beschikbare ruimte, een kwaliteitsvolle bodem en kwaliteitsvol grondwater blijven schaarse en kostbare goederen in Vlaanderen. Het bodembeleid wordt daarom maximaal gericht op het helpen realiseren van maatschappelijke behoeften (zoals ruimte, water, ondersteuning van kwetsbare groepen, bodem als ecosysteem, gezondheid, voeding, ...). Ook op Europees niveau werken we proactief mee aan een beleidskader voor bodemverontreiniging. We hebben er alle belang bij dat bodemverontreiniging voorkomen wordt. Ik zorg ervoor dat alle partijen zich beter bewust zijn van het belang van een goede bodemkwaliteit om hen zo te stimuleren om zelf verontreiniging te voorkomen. Ik zorg er voor dat meer aandacht gegeven wordt aan preventie van bodemverontreiniging, waarbij ik expliciet de verantwoordelijkheid geef aan de milieucoördinator voor de aspecten rond bodemverontreiniging. Waar nodig pas ik de regelgeving aan.

De normenkaders voor gebruik als bouwstof/bouwkundig bodemgebruik en als bodem in het VLAREMA en het VLAREBO worden op elkaar afgestemd.

De kwaliteitsborging bij het grondverzet moet nog verbeterd worden, zodat eventuele verspreiding van bodemverontreiniging vermeden wordt en de afzet wordt ondersteund. Ik

stuur, op basis van een evaluatie van het grondverzetsysteem, het beleid bij waar nodig, responsabiliseer bijkomend de bodembeheerorganisaties en zet in op extra handhaving.

OD36. Duurzaam bodembeheer faciliteert de economische ontwikkeling

Bodemverontreiniging kan in sommige gevallen de overdracht van vastgoed belemmeren. Hierop moeten we ingrijpen.

Ervaringen met Bofas en Vlabotex hebben geleerd dat sectorale 'saneringsfondsen' niet alleen de overhead verbonden aan bodemonderzoek- en sanering volledig wegnemen van individuele bedrijven, maar door hun schaalgrootte ook een sterk kostenreducerend effect creëren. Ik onderzoek dan ook of er nog andere KMO-sectoren (zoals de sectoren van glastuinbouw, garagehouders en carrosseriebedrijven, goederen- en personenvervoer en oppervlaktebehandeling van metalen) zijn voor wie de oprichting van een dergelijk fonds interessant kan zijn, en stimuleer en ondersteun de sectoren om zich in die richting te organiseren.

Ik zet de cofinancieringsregeling in om adequate ondersteuning te bieden bij onbillijke situaties bij bedrijven en onderzoek de mogelijkheid om onredelijke saneringskosten af te toppen en om kosten voor bodemsanering beter te kunnen spreiden.

Bovendien wordt onderzocht in welke gevallen de saneringsplicht nog steeds dermate onbillijk is, dat het aangewezen is de betreffende partijen vrijstelling te verlenen. Ik creëer de mogelijkheid voor particulieren en KMO's die nooit risico-activiteiten hebben geëxploiteerd, om vrijstelling te vragen van de verplichting tot bodemonderzoek. Daarnaast bied ik de mogelijkheid om bij het oriënterend bodemonderzoek gegevens toe te voegen om vrijstelling te vragen van een eventuele saneringsplicht, zodat overtollige procedures maximaal worden vermeden.

Ik zal de financiële zekerheden bij overdrachten verlagen indien de saneringsplicht wordt overgenomen door de verwerver. Bovendien laat hoger vermelde bundeling van diverse onderzoeksstappen ook toe dat gronden sneller overgedragen kunnen worden.

Ik zet bijkomend in op innovatie in bodemonderzoek en -sanering, onder meer naar maximale inzet van planten en bacteriën, om zo kosten en hinder te minimaliseren, duurzaamheid te maximaliseren en extra exportkansen te bieden voor de Vlaamse bodemsector. Ik steun initiatieven van FIT, FITA en iV om de bodemsector te promoten in het buitenland.

OD37. Duurzaam bodembeheer is essentieel voor een gezonde en kwaliteitsvolle leefomgeving

Tegen midden 2019 zijn alle noodzakelijke bodemonderzoeken en -saneringen van reeds gekende risicogronden in de beschermingszones voor grondwaterwinning gestart.

Stookolietanks veroorzaken veel bodemverontreiniging met heel wat gevolgen. Samen met de federale regering en de andere gewesten richt ik een stookolietankfonds op dat snel en daadkrachtig start.

In samenwerking met de minister, bevoegd voor onderwijs, geef ik de opdracht aan de OVAM om als Vlaams huissaneerder een specifieke, geïntegreerde aanpak van bodemsanering en renovatie bij scholen te stimuleren. Bij die projecten pakken we proactief eventuele asbestproblemen mee aan.

Tijdens deze legislatuur zal ik jaarlijks gemiddeld 1000 percelen met ernstige historische bodemverontreiniging die momenteel bewoond worden, versneld inventariseren en indien nodig ambtshalve saneren.

Gelet op de stijgende interesse in volkstuintjes (zeker in stedelijke omgeving), werk ik een aanpak uit die eventuele risico's voorkomt, die veroorzaakt zouden kunnen worden door historische bodemverontreiniging.

De waterkwaliteit is op veel plaatsen in Vlaanderen al sterk verbeterd, maar in een aantal gevallen vormt een zwaar verontreinigde waterbodem een hinderpaal voor verdere kwaliteitsverbetering. Bovendien is er een stijgende interesse voor 'blauw in de stad'. Ik laat de OVAM en het CIW starten met het onderzoek en de sanering van prioritair waterbodems. Daarnaast wordt nagegaan of een vereenvoudigde procedure zonder bodemsaneringsproject kan worden ingevoerd, zodat niet-complexe saneringen efficiënter door de waterbeheerders kunnen worden uitgevoerd.

OD38. Ontsluiten en aanbieden van kwalitatieve informatie m.b.t. bodemverontreiniging

Om een goed beleid te kunnen voeren, is kennis essentieel. Informatie over aanwezige risico-activiteiten en bodemverontreiniging is cruciaal om in te schatten of ergens ernstige risico's optreden, waar gronden liggen die mogelijk in aanmerking komen voor herontwikkeling, en om te evalueren of de diverse partijen hun verantwoordelijkheid opnemen. Het grondeninformatieregister moet nog meer dan vandaag een authentieke gegevensbron worden rond bodemverontreiniging, die nauwkeurige en betrouwbare informatie oplevert voor alle betrokkenen.

Ik zorg ervoor dat alle in exploitatie zijnde risicogronden geïnventariseerd worden, zodat voldoende goed in kaart gebracht wordt waar risico's kunnen optreden. Hiertoe zal ik de inspanningen voor informatie-uitwisseling met lokale besturen verder opdrijven zodat dit tegen 2016 is afgerond. Ik laat de oudere bodemonderzoeken versneld digitaliseren zodat kwaliteitsvolle informatie vlot toegankelijk is voor alle relevante partijen tegen eind 2019.

Ik laat de gronden met historische risico-activiteiten inventariseren tegen eind 2019, zodat ernstige risico's zo snel mogelijk aan het licht komen en eventuele vertraging bij ruimtelijke ontwikkelingsprojecten vermeden kan worden. Hierbij geef ik prioriteit aan kwetsbare gebieden, en dan vooral de beschermingszones voor grondwaterwinning. In tweede instantie geef ik prioriteit aan regio's en gemeenten met het grootste ontwikkelingspotentieel en de meeste bevolkingsimpact, gelet op het belang voor ruimtelijke ontwikkeling. Om de nodige informatie over verontreinigde gronden, brownfields en blackfields te verzamelen, is het belangrijk dat alle risicogronden onderzocht worden. Indien dat nog niet gebeurd is, zet ik maximaal in op het stimuleren, responsabiliseren en faciliteren van grondbezitters en -gebruikers om hun gronden te onderzoeken.

Ik zal de verplichting tot oriënterend bodemonderzoek en tot bodemsanering nog beter opvolgen en handhaven, zodat risico's op verontreiniging voldoende snel gedetecteerd kunnen worden en vermeden wordt dat de kosten te hoog oplopen door verdere verspreiding.

Goede kennis bouwt voort op degelijke data. De kwaliteit van bodemonderzoeken en -saneringen blijft een continu aandachtspunt, zodat fouten bij inschatting van de ernst van een verontreiniging, vermijdbare meerwerken, uitgestelde bodemsaneringen,... zoveel

mogelijk vermeden worden. Hiertoe responsabiliseer ik de bodemsaneringsdeskundigen en reduceer zo nodig de standaardprocedures.

OD39. Actief de bodem beschermen tegen verlies van organische stof, erosie, verdichting en afdichting

De bodem is een niet-hernieuwbare hulpbron en levert onmisbare ecosysteemdiensten. De bodem heeft een draagfunctie (gebouwen, wegen, ondergrondse leidingen, parkeergarages, ...), een productiefunctie (op onze vruchtbare landbouwbodems worden voedsel en biomassa geproduceerd), een regulerende functie (water vasthouden, water zuiveren, watervoorziening, waterinfiltratie, koolstofopslag, ziekte- en plaagbeheersing). Het is duidelijk dat veerkrachtige bodems cruciaal zijn om de gevolgen van de klimaatverandering op te vangen. Goed bodembeheer is dan ook essentieel. De functies van de bodem staan -ook in Vlaanderen- onder druk door de manier waarop we de bodem gebruiken. Onze bodems zijn onderhevig aan toenemende afdichting en verdichting met onder andere een verhoogd risico op overstromingen en uitputting van het grondwater tot gevolg. Veel landbouwpercelen (akkerland) worden gekenmerkt door een laag organischestofgehalte (OS). Dat is niet goed voor de bodemvruchtbaarheid, voor klimaatmitigatie en -adaptatie. Ook zijn deze percelen gevoeliger voor erosie. In Vlaanderen kan ongeveer 100.000 ha landbouwgrond potentieel in min of meerdere mate aangetast worden door erosie. Al deze processen zijn nadelig voor de bodemvruchtbaarheid, de gewasopbrengst, de bodembiodiversiteit en de bodemstructuur en kunnen tot hoge maatschappelijke kosten en leed leiden (ruimen van modderoverlast en dichtgeslibde waterlopen, overstromingen, sedimentafzet in natuurgebieden).

In lijn met RIO+20 streef ik naar een landdegradatieneutraal Vlaanderen. Ik steun Europese initiatieven die, in lijn met het zevende Europese Milieuactieprogramma, kunnen leiden tot een doelgerichte, proportionele en risicogebaseerde bescherming van de bodem. Ik investeer de komende jaren in verdere kennisopbouw rond bodembescherming. Landbouwers bereik ik door maximaal gebruik te maken van alle kanalen die het Europees Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) biedt (inclusief de randvoorwaarden) en door de nodige aandacht te besteden aan bodembescherming in de Code Goede Landbouwpraktijk.

Ik bouw verder aan een beleid om het OS van bodems op peil te brengen. Een verhoogd gehalte aan OS en bijhorende toename van bodemstructuur vormen tevens een brongerichte maatregel tegen bodemerosie. Het effectief uitvoeren en, waar nodig, uitbreiden van verplichte erosiemaatregelen d.m.v. randvoorwaarden (GLB) leidt tot een brongerichte en daadkrachtige aanpak van de erosieproblematiek. Om de gevolgen van erosie verder te milderen moedig ik landbouwers aan om vrijwillig beheerovereenkomsten 'erosie' te sluiten. Ik evalueer de erosiebestrijdende maatregelen via financiële stimuli voor lokale overheden (Erosiebesluit) en investeer door middel van inrichtingsinstrumenten (ruilverkaveling en landinrichting).

Ik ontwikkel een beleid om bodemverdichting te voorkomen of te milderen via sensibiliserende en ondersteunende maatregelen.

OD40. Een kader scheppen voor duurzaam beheer van de ondergrond met het oog op een milieuveilige en efficiënte valorisatie van natuurlijke rijkdommen

Er wordt opnieuw meer naar de ondergrond gekeken voor verschillende toepassingen. Anders dan in het verleden, waar steenkoolconcessies, winning van delfstoffen en gasopslag in duidelijk gescheiden zones plaatsvonden, is er vandaag meer aandacht voor het vermijden van negatieve interferenties en voor een duurzaam en planmatig beheer van de ondergrond.

Daarom blijf ik een sterke kennis van de ondergrond nastreven. Daarbij zal ik werken aan een ondergrondsestructuurvisie met prioriteitenstelling.

Diepe geothermie is een ernstig te onderzoeken toepassing die vanuit het oogpunt van energiezekerheid en klimaatbeheersing moet gefaciliteerd worden. Vlaanderen stapt in een pilootfase. Ik zal het Decreet Diepe Ondergrond en de milieuregelgeving evalueren en aanpassen om een juridisch en milieuveilig kader te creëren voor deze nieuwe toepassing.

Verder zal ik een grondige analyse uitvoeren van de bestaande Vlaamse regelgeving voor de implementatie van de Europese aanbeveling betreffende de minimumbeginselen voor de exploratie en productie van koolwaterstoffen met gebruikmaking van grootvolumehydrofracturering.

Voor het oppervlakedelfstoffenbeleid zal ik het VLAREOP aanpassen in functie van het gewijzigde Oppervlakedelfstoffen decreet. Hiermee wordt de juridische basis voor oppervlakedelfstoffennota's afgerond ter vervanging van de bijzondere oppervlakedelfstoffenplannen en zullen er ook vraaggestuurde processen voor nieuwe ontginningsgebieden mogelijk worden om tegemoet te komen aan het beginsel van zelfvoorziening.

Het tweede Algemeen Oppervlakedelfstoffenplan wordt begin 2015 vastgesteld uitgaande van de volgende principes: maximale zelfvoorziening, voor zover ecologisch en economisch haalbaar, en prioriteit voor het inzetten van alternatieve materialen.

4. Lucht

OD41. Verdere vermindering van luchtverontreinigende emissies

Het Vlaamse NEC-programma in uitvoering van de Europese Richtlijn Nationale Emissieplafonds is de drijvende kracht achter het Vlaamse emissiereductiebeleid en heeft belangrijke reducties teweeggebracht voor zwaveldioxide (SO₂), stikstofoxiden (NO_x), vluchtige organische stoffen (VOS) en ammoniak (NH₃). Het resterende beleidstekort voor de reductie van de NO_x-emissies in de transportsector is veroorzaakt door het onvoldoende doorwerken van de Euronormen in reële verkeerssituaties en kan alleen op het Europese niveau worden geredieerd, zoals beoogd in de nieuwe Luchtstrategie van de Europese Commissie. Toch ga ik in Vlaanderen op zoek naar extra reductiepotentieel voor NO_x op de korte termijn, in de context van zowel de huidige NEC-richtlijn als de Vlaamse Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) om de IHD voor ecosystemen duurzaam te realiseren.

Een nieuw voorstel van de Europese Commissie voor de Europese Luchtstrategie ligt momenteel op tafel, met voorstellen van richtlijnen voor Middelgrote Stookinstallaties en nieuwe nationale emissieplafonds voor SO₂, NO_x, VOS, NH₃, fijn stof (PM_{2,5}) en methaan (CH₄). In het kader van de onderhandelingen ga ik na in hoeverre de voorstellen van de Commissie technisch, economisch en maatschappelijk haalbaar en aanvaardbaar zijn. Ik pleit voor het toekennen van realistische emissieplafonds en een maximum aan communautaire emissiebeperkende maatregelen. Ik streef naar een evenwichtige verdeling van de inspanningen tussen lidstaten, onder meer rekening houdende met de reeds geleverde inspanningen en de typische eigenschappen van een lidstaat.

Ik stel een nieuw NEC-emissiereductieprogramma op met maatregelen om de emissies van stationaire en mobiele bronnen te verminderen voor de zichtjaren 2020, 2025 en 2030. Voor de industrie introduceer ik reductieprogramma's op maat van elke sector, die gericht zijn op de invoering van kosteneffectieve maatregelen, innovatie, de evolutie en de inzet van de

BBT, een verlaging van het energiegebruik, dit alles ondersteund door een mix van instrumenten, zoals regelgeving, handhaving, sensibilisering en communicatie en vrijwillige overeenkomsten. Het reductiepotentieel bij nog niet gereguleerde bronnen, zoals de stofemissies van de bouwsector, wordt aangeboord. Ik analyseer het reductiepotentieel in de landbouwsector, zet in op de vergroening van de transportsector, op gedragswijzigingen bij keuzes rond vervoerswijze en voertuigen en m.b.t. gebouwenverwarming. In overleg met de ministers, bevoegd voor energie en mobiliteit, ontwikkel ik een gecoördineerd beleid. Ik voorzie gerichte sensibiliseringscampagnes en de verspreiding van volledige en correcte informatie.

OD42. Lokale luchtkwaliteit verbeteren in hotspotzones zoals stedelijke gebieden, industriegebieden en landbouwzones

Ik zorg er voor dat tegen het einde van deze legislatuur de blootstelling van de bevolking aan luchtverontreiniging verder vermindert en knelpunten worden weggewerkt. Ik voer samen mijn collega's het Vlaams Luchtkwaliteitsplan uit en stuur waar nodig bij op basis van een evaluatie van de effecten van het plan.

Ik inventariseer de lokale knelpunten voor de industriële bronnen en saneer deze in samenspraak met de betrokken actoren. Ik stel de nodige kennis ter beschikking om samen met de minister, bevoegd voor mobiliteit, de gebieden met verhoogde blootstelling langs snelwegen te saneren door de nodige maatregelen te nemen.

De gemeenten krijgen het vertrouwen om lokale knelpunten te saneren met maatregelen die passen binnen hun eigen lokale context. Ik ondersteun hen hierbij actief met informatie en instrumenten die inspelen op hun specifieke noden. Ik faciliteer, samen met de minister, bevoegd voor mobiliteit en openbare werken, de invoering van lage-emissiezones (LEZ) via een nieuw wettelijk kader over de voorwaarden, de handhaving en de ontheffingen en ik pak de hotspots in agglomeraties aan. In overleg met lokale actoren geef ik hierbij uitvoering aan het luchtkwaliteitsplan voor de Antwerpse agglomeratie en stel ik een plan op voor de stad Gent en de Gentse Kanaalzone. Bij het herdenken van het huidige planningsinstrumentarium ga ik na hoe ook flankerende (niet-)ruimtelijke acties m.b.t. lokale luchtkwaliteit kunnen worden opgenomen.

5. Hinder

OD43. Verhogen van de lokale leefkwaliteit

De verwachte bevolkingsgroei zal leiden tot een verhoging van de milieudruk. Rekening houdend met deze veranderingen zal ik stappen ondernemen om de leefbaarheid in onze woon- en werkgebieden te verbeteren. Hierbij zal er specifiek gefocust worden op hoe mensen de leefkwaliteit percipiëren.

Hierin zie ik verschillende mogelijkheden. Binnen de stedelijke omgeving wil ik de gebiedseigen, fysieke kenmerken van de stad benutten om er oases van onder andere groen, blauw, rust en stilte te creëren. In aanvulling op deze specifieke en zeer plaatsgebonden verbeteringen zal ik, samen met de minister, bevoegd voor stedenbeleid, ook een brongerichte aanpak en een betere integratie van de milieuaspecten in het stedenbeleid uitwerken. Deze plaatsgebonden en meer algemene aanpak zal de leefkwaliteit in steden beschermen en stadspromotie in de hand werken. Natuurlijk leeft de Vlaming niet alleen in steden, maar ook op het platteland. Ook hier wil ik specifieke aandacht aan geven. Verder wil ik groen-, water- en mobiliteitsbeleving laten samenkomen, waarmee door het gericht

aanpakken van bepaalde trajecten 'onderweg zijn' een aangename ervaring kan worden voor stappers en trappers. Afsluitend wil ik stimuleren dat tuinen, openbaar domein en bedrijventerreinen meer ingericht worden volgens de ecologische en sociale noden van de omgeving en ze zo een grote bijdrage laten leveren aan het fijnmazig groenblauw netwerk.

OD44. Blootstelling aan overmatig geluid, geur of licht verminderen

Om de leefbaarheid van de luchthavenregio van Brussel-Nationaal te garanderen zorg ik ervoor dat het geluidsactieplan in uitvoering van de Europese richtlijn omgevingslawaaai zo snel mogelijk wordt vastgesteld, in overleg met de minister, bevoegd voor mobiliteit. Om een dergelijk plan met de nodige rechtszekerheid te kunnen ontwikkelen en uitvoeren streef ik er samen met mijn collega's naar zo snel mogelijk een samenwerkingsakkoord met de federale staat en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest af te sluiten. Dit samenwerkingsakkoord moet zorgen voor een stabiel en evenwichtig exploitatiekader voor de luchthaven en moet leiden tot een gecoördineerde uitvoering van de richtlijnen omgevingslawaaai en geluidgerelateerde exploitatiebeperkingen, waarbij elke overheid bijdraagt tot het aanpakken van de geluidsproblematiek. Op basis daarvan maak ik in het gewestelijk geluidsactieplan werk van een ruimtelijk (ordenings)beleid in functie van de geluidimmissie, met specifieke voorschriften voor nieuwe woonfuncties binnen de geluidscontouren en sanering van bestaande geluidgevoelige functies.

Ook voor belangrijke wegen en spoorwegen en voor de grootste steden zorg ik voor een gepaste uitvoering van de Europese richtlijn (geluidactieplannen, nieuwe geluidkaarten). Ik voorzie een regelgevend kader om bij nieuwe ontwikkelingen in woongebieden en bij herbestemming van geluidbelaste gebieden tot woongebied aan initiatiefnemers milderende maatregelen op te leggen op basis van de geluidbelasting.

Om de regelgeving over de geluidsnormen voor muziekactiviteiten te optimaliseren, laat ik onderzoek doen naar de praktische toepassing en handhaving op het terrein.

Het beleid rond stilte en stiltegebieden wordt verdergezet.

Om de geurproblematiek systematisch aan te pakken maak ik werk van codes van goede geurpraktijk (voor o.a. rioolwaterzuiveringsinstallaties, asfaltproductiebedrijven, dampafvoer van (commerciële) keukens).

In een visiedocument zal bepaald worden of en welke verdere acties rond lichthinder nodig zijn.

Uit het SLO in 2013 bleek een stijgende trend in geluid- en trillinghinder van bouw- en sloopactiviteiten en in geurhinder van houtkachels. Ik laat onderzoeken welke maatregelen kunnen genomen worden om deze bronnen van stijgende hinder aan te pakken.

OD45. Kwantificeren en verminderen van de impact van milieuverstoring op de gezondheid met specifieke aandacht voor de kwetsbare groepen in onze maatschappij

Het is mijn ambitie om een proactief milieubeleid te blijven voeren om gezondheidswinst op bevolkingsniveau te realiseren en zo mensen langer gezond en productief te laten leven en hun levenskwaliteit te verhogen. Ik zal de beleidsvertaling van de resultaten door middel van faseplannen blijven verder zetten en daarbij streven naar een maximale integratie van en participatie en complementariteit aan de bestaande milieu- en gezondheidsmeetnetten. Ik focus hierbij specifiek op het opstellen en uitvoeren van een geïntegreerd milieu- en

gezondheidsactieplan op basis van het uitgevoerde humaan biomonitoring-onderzoek en een participatief beleidstraject. Als eerste casus zal dit worden uitgewerkt voor de Gentse kanaalzone.

Een gezond binnenmilieu blijft ook deze legislatuur één van de prioritaire thema's in het milieu- en gezondheidsbeleid. Ik zorg voor de opmaak en uitvoering van een projectplan voor de ontwikkeling van preventiemethodieken om de binnenluchtkwaliteit op school te verbeteren. Daarnaast zal ik aansturen op het opstellen en communiceren van concrete richtlijnen voor gezondheidkundige uitdagingen door nieuwe maatschappelijke bouwrevoluties zoals maximale energie-efficiëntie, minimaal ruimtegebruik door compacte en flexibele bouwwijzen en de verweving van functies en hergebruik van materialen.

Verder speel ik ook in op maatschappelijk actuele thema's. Zo zal ik een praktijkgids voor gezond tuinieren verspreiden als concreet antwoord op de maatschappelijke ongerustheid rond de aanwezigheid van lokale verontreiniging in zelf geteelde voeding. Ik zal een pilootproject uitwerken en uitvoeren om personen met een lage socio-economische status (extra kwetsbaar voor milieuvervuiling en moeilijk bereikbaar door algemene campagnes) te ondersteunen en te sensibiliseren rond milieu en gezondheid zodat ze daar maximale persoonlijke gezondheidswinst bij halen.

Bij vermeende hinder door geluid, geur, trillingen en dergelijke zorgen we voor een klantvriendelijk klachtenbeheer via een ombudsdienst die niet alleen klachten opneemt maar ook doorgeeft aan de betrokken gemeente(n) en administratie(s) (zoals milieu- of natuurspectie) en terugkoppelt naar de klagers

6. Natuur

OD46. Verankering en vrijwaring van natuur- en bosgebieden

Gerealiseerde natuurgebieden veranker ik planologisch, mede met oog op het versterken van de veerkracht van de ruimte en de verdere invulling van de ruimtebalans. Dit veronderstelt dat we de open ruimte niet beschouwen als wat overblijft na ontwikkeling, maar als intrinsiek waardevol goed dat ons verschillende ecosysteemdiensten oplevert en waar we met zorg mee omgaan.

In het kader van behoud en versterking van de natuur verbind ik via netwerken stedelijk en landelijk gebied met ruimte voor water, recreatie, toerisme, lokale economie en sociale of educatieve projecten. De realisatie van het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN) en het Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk (IVON) zet ik verder. Ik zet in op ontsnippering van de open ruimte.

Ecologisch, cultuurhistorisch, landschappelijk en maatschappelijk waardevolle natuur- en bosgebieden vrijwaar ik maximaal. Ik hou daarbij wel rekening met de andere ruimtenoden, zoals ruimte voor ondernemen en wonen en herbekijk in het licht hiervan het planologisch instrumentarium. Ik hou daarbij ook rekening met de financiële consequenties. De conceptnota 'plan van aanpak ruimtelijk bedreigde bossen' voer ik verder uit door herbestemming via planologische initiatieven, evenals bewarende maatregelen t.a.v. de meest bedreigde bossen en strengere bepalingen voor behoud van de ecologisch meest waardevolle bossen. Herbestemmingen neem ik waar mogelijk op in gebiedsgerichte planningsprocessen.

OD47. Het behoud en de ontwikkeling van meer en betere natuur in de nabije buurt van alle Vlamingen stimuleren

Met het project 'Natuur in je Buurt' worden er initiatieven opgezet die leiden tot meer en betere natuur in de buurt (parken, tuinen, straten en pleinen, begraafplaatsen, groene gebouwen en bedrijventerreinen, volks- en moestuinen, ...) van alle Vlamingen.

Op die manier creëren we ruimte voor recreatie, toerisme, lokale economie en sociale of educatieve projecten en dragen, waar mogelijk, bij aan het behoud en versterking van de Europese topnatuur. Hiermee wordt tevens bijgedragen aan waterretentie en –infiltratie en mildering van klimaatverandering en luchtverontreiniging op lokaal niveau.

Door groene investeringen maken we ook de randstedelijke gebieden in Vlaanderen meer leefbaar. Als trekker, ondersteuner of facilitator realiseert het ANB via geïntegreerde projecten stads(rand)bossen en groenpolen. In het VSGB realiseren we 1000 ha extra toegankelijk groen (parken, bossen, natuurgebieden,...) om van de groene rand een veerkrachtig woonlandschap te maken. .

Er zal gewerkt worden aan de ontwikkeling, uitwisseling en terbeschikkingstelling van kennis en expertise voor de ondersteuning van het lokaal beleid en beheer van natuur in de buurt. We zetten een lerend en inspirerend netwerk op. Met 'Natuur in je Buurt' detecteren we vernieuwende en creatieve concepten rond buurnatuur en werken we verder aan het sensibiliseren rond de voordelen en baten van stedelijk groen (urbane ecosysteemdiensten). De platformwebsite www.natuurinjebuurt.be en een evaluatie van het systeem van subsidiëring dragen bij tot de realisatie van bovenstaande ambities.

OD48. Werken aan het behoud, het herstel en de versterking van biodiversiteit en ecosystemen

Voor de verbetering van biodiversiteit is een netwerk van natuurgebieden nodig onder effectief beheer en moet de landschapsecologische samenhang bevorderd worden om te komen tot een robuuste en hoogwaardige natuur. De taakstelling van deze Europese doelstellingen (zoals opgenomen in de Belgische Biodiversiteitstrategie) geeft aan dat tegen 2020:

- 17% van de landoppervlakte wordt ingericht in functie van de natuurdoelen, en natuurgericht beheer of een beschermingsstatus heeft;
- 15% van de gedegradeerde ecosystemen hersteld is.

De belangrijkste bijdrage wordt aangeleverd door de realisatie van de Europese natuurdoelen. Voor een aantal natuurdoelen is ook een inzet nodig buiten de SBZ's, zoals voor boshabitats en voor de leefgebieden van bepaalde planten- of diersoorten. We maken duidelijk in welke gebieden die inzet nodig is.

We beschermen de bijzonder waardevolle historisch permanente kustpolder-graslanden op basis van de na het openbaar onderzoek vastgestelde kaart.

Complementair aan de gebiedsspecifieke aanpak wordt een actief soortenbeleid gevoerd. Met de opmaak en de uitvoering van soortbeschermingsprogramma's worden populaties van Europees te beschermen soorten en andere bedreigde soorten bevorderd. Hierbij wil ik aandacht geven aan herstel en behoud van de leefgebieden van deze soorten en het verzekeren van verbindingzones in nauwe samenwerking met beheerders, gebruikers en eigenaars.

We maken een programma voor de legislatuur dat aangeeft welke soortenbeschermingsprogramma's (SBP) wanneer opgemaakt worden en starten minstens 4 SBP's per jaar op die zich voornamelijk richten op Europees beschermde soorten die zich niet in een gunstige staat van instandhouding bevinden.

Op vlak van wetgeving werk ik aan een soortenbeleid door de doorvertaling van de goedgekeurde rode lijsten te maken in bijlage 1 van het soortenbesluit.

Met een plan van aanpak voor bestrijding van invasieve uitheemse soorten willen wij de ecologische en economische schade die deze exoten veroorzaken binnen maatschappelijk aanvaardbare grenzen beperken. Dit plan zal in eerste plaats gericht zijn op preventie en beperking van impact, en waar nodig aangevuld met controle en beheersing. Daarnaast wordt ook de schade door inheemse soorten aangepakt met de uitwerking van codes voor goede praktijk en het opzetten van informatienetwerken en samenwerking met lokale overheden en verenigingen om schade te voorkomen of te milderen. Ik zorg voor de nodige afstemming tussen de aanpak van de provincie en overheidsinstellingen (W&Z, NMBS, Agentschap Wegen en Verkeer,...).

Met landeigenaars en –gebruikers, zoals boseigenaars, landbouwers, jagers en vissers, worden afspraken gemaakt om soortenbescherming en duurzaamheid te verankeren in hun landgebruiks- en beheerpraktijken. In dit kader wil ik ook de problematiek van de bescherming van zeezoogdieren aanpakken door het instellen van een verbod op het gebruik van kieuw- en warrelnetten door sportvissers aan de kustlijn.

Ten slotte maak ik gedurende deze legislatuur binnen het bossencompensatiefonds elk jaar middelen vrij ter ondersteuning van verwerving van gronden voor nieuwe bosaanleg, met focus op enerzijds het realiseren van de IHD en anderzijds het versterken van stadsrandbossen of het verruimen van het lokaal aanbod aan toegankelijke natuur.

OD49. Voor de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen wordt tegen 2020 70% van de benodigde oppervlakte onder correct beheer gebracht en 16 habitats worden in een gunstige of verbeterde staat van instandhouding gebracht

In uitvoering van de Habitat- en de Vogelrichtlijn moeten de Europees beschermde habitats en soorten in een gunstige staat van instandhouding worden gebracht. Hiertoe zijn gewestelijke IHD bepaald. Deze zijn per SBZ vertaald in specifieke IHD ('Europese natuurdoelen'). Deze werden in 2014 door de Vlaamse Regering goedgekeurd samen met een taakstelling 2020 voor de uitvoering van deze doelen. Deze taakstelling komt erop neer dat tegen 2020:

- 16 Europees te beschermen habitats een gunstige of verbeterde staat van instandhouding hebben;
- 70% van de benodigde oppervlakte onder correct beheer is om tegen 2050 alle Europees te beschermen habitats in een gunstige staat van instandhouding te brengen;
- 70% van de benodigde maatregelen in uitvoering is om tegen 2050 alle Europees te beschermen soorten in een gunstige staat van instandhouding te brengen.

De 2015- en 2020-projecten van het geactualiseerde Sigmapijn maken hier integraal deel van uit en worden in uitvoering gebracht. Aanvullend worden ook IHD voorzien en vastgesteld in de Vogelrichtlijngebieden Peer, Linkerscheldeoever en Kuifeend zoals afgesproken tussen de doelgroepen in de overleggroep.

De uitvoering van de taakstelling 2020 gebeurt door de opmaak van een Natura2000-programma en wordt per SBZ gekaderd in een Managementplan Natura2000. Dat doorloopt vier planversies die respectievelijk handelen over de taakstelling, evidenties, vrijwillige maatregelen en verplichtingen. Al deze fases zullen achtereenvolgens doorlopen worden vanaf 2014 zodat de taakstelling 2020 kan gerealiseerd worden. Dit komt neer op een bijkomend gepast beheer van 20.000 ha natuur.

De natuurdoelen worden mede gerealiseerd door inzet van de instrumenten natuurinrichting, de instrumenten uit het decreet landinrichting, ruilverkaveling en beheerovereenkomsten. Voor natuurinrichting wordt 75% van het beschikbare budget besteed aan de realisatie van IHD's. Waar natuurinrichting leidt tot gedwongen wijzigingen in het grondgebruik van bijv. landbouwbedrijven, worden oplossingen gezocht via de oprichting van een IHD-grondenbank en de inzet van de flankerende instrumenten uit het decreet landinrichting.

Bij de realisatie van de Europese natuurdoelen wordt het overleg- en communicatieproces met doelgroepen en andere administraties onverminderd verder gezet. Bij de totstandkoming van de managementplannen gaat bijzondere aandacht uit naar de mate waarin de 'sterkste schouders' hun terreinbeheer maximaal afstemmen op de Europese natuurdoelen. De managementplannen zullen ook de basis vormen om de haalbaarheid op terrein van de implementatie van de natuurdoelen te evalueren. Tevens vormen deze managementplannen de vertrekbasis voor de fase van de vrijwilligheid waarbij iedereen de mogelijkheid krijgt om bij te dragen aan de realisatie van Europese natuurdoelen. Het instrumentarium wordt aangepast om dit maximaal te ondersteunen waarbij diverse partners een gelijkwaardige behandeling krijgen. We creëren een wettelijk kader voor vormen van vrijwillige natuurontwikkeling.

OD50. Voor verzurende en vermestende stikstofdeposities wordt een programmatische aanpak ontwikkeld

De actuele milieudrukken leggen in heel wat gebieden een hypotheek op het bereiken van de gunstige staat voor heel wat Europees beschermde habitattypes en een aantal soorten. Het meest prangend is de problematiek van de vermestende en verzurende stikstofdeposities. De omvang van deze problematiek dreigt de continuïteit van de vergunningverlening in het gedrang te brengen. Daarvoor zal gefaseerd een programmatische aanpak stikstof uitgewerkt worden onder begeleiding van een taskforce, die begin 2014 is opgericht. Deze aanpak moet leiden tot een structurele oplossing voor de impact van stikstofdeposities in de Natura 2000-gebieden via een combinatie van generiek beleid en gebiedsgericht (vergunningen)beleid en herstelbeleid.

Volgende activiteiten in het kader van de PAS worden de volgende jaren prioritair aangepakt:

- stikstofemissies in kaart brengen voor modellen in het kader van de IHD;
- uitvoeren van extra metingen van ammoniak: passieve samplers en automatische metingen;
- optimalisatie van modellen voor de depositie van ammoniak, stikstof en stikstofdioxide en voor het uitvoeren van scenario-analyses;
- uitvoeren van een realiteitstoets op basis van de vergelijking van de modelresultaten met de meetresultaten (depositie, emissies) en de evaluatie van de impact op de natuurgebieden.

In 2015 wordt een voorlopige PAS opgemaakt. Op basis van overleg, onderzoek en consultatie moet het beleid verder vorm gegeven worden en in 2019 resulteren in een definitieve PAS. Parallel aan dit proces wordt de VLM belast met de uitvoering van het

herstructureringsprogramma voor de landbouwbedrijven die veel bijdragen tot de stikstofbelasting op de Natura 2000-gebieden met de inzet van de instrumenten uit het decreet landinrichting – spoor 2 (bedrijfsverplaatsing, bedrijfsstopzetting, bedrijfsreconversie, lokale grondenbank, bedrijfsbegeleiding, emissiereducerende investeringen, ...). Ten slotte wordt een herstelprogramma uitgewerkt om natuurgebieden meer bestand te maken tegen stikstofdepositie.

7. Afval en materialen

SD7. Vlaanderen op weg zetten naar een kringlooeconomie

Tegen 2020 zijn belangrijke stappen gezet naar een kringlooeconomie met een zo laag mogelijk grondstof-, energie-, water-, materiaal- en ruimtegebruik en een zo beperkt mogelijke impact op milieu en natuur. Hiervoor is onder meer een transitie nodig naar een milieuverantwoord energiesysteem en materialenbeheer, naar milieuverantwoorde huisvesting, voeding en mobiliteit. Vooruitgang is geboekt op het vlak van eco-innovatie en energie-efficiëntie. Eco-efficiëntie van materialen, producten, diensten en technologieën en een milieuverantwoorde consumptie zijn de norm in Vlaanderen. Omdat 80% van de volledige milieu-impact van producten ingebakken zit bij het ontwerp, wordt onder meer ingezet op ecodesign. De verhoging van de recycleerbaarheid, de beperking van het water- en energiegebruik tijdens de gebruiksfase, de gerecycleerde inhoud en de levensduur zijn daarbij de uitdagingen. Het traditionele concept van stortplaats wordt omgevormd naar dynamische voorraad om de materialenvoorziening op lange termijn te garanderen. We zetten daarom ook verder in op het Vlaams Materialenprogramma en stimuleren zo mee de omslag naar duurzaam materialenbeheer en een kringlooeconomie.

Die doorgedreven aanpak leidt niet alleen tot een verdere ontkoppeling tussen de economische groei en de druk op grondstoffen, milieu en natuur maar ook tot een absolute verlaging van die milieudruk, een verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving en een meer billijke verdeling van de kosten en baten van grondstoffen- en materialengebruik. Een kringlooeconomie als onderdeel van groene economie biedt kansen voor toekomstgerichte en nieuwe sectoren en tewerkstelling in groene jobs. Opleidingspolen kunnen specifieke technische kennis aanreiken en kunnen een rol spelen bij het heroriënteren van werkenden en werkzoekenden in die richting.

OD51. Het Vlaams Materialenprogramma realiseert de transitie duurzaam materialenbeheer

De wereldbevolking boomt, maar onze voorraad aan grondstoffen en materialen is schaars, en daarom uiterst kostbaar. De beschikbaarheid van grondstoffen en materialen is cruciaal voor onze samenleving en van strategisch belang, onder meer omdat de meeste grondstoffen niet of maar beperkt voorkomen in Europa. Bovendien zorgt het onzorgvuldig ontginnen van grondstoffen en omgaan met materialen voor milieuproblemen, economische verliezen en gezondheidsrisico's. Door niet duurzaam om te springen met grondstoffen brengen we bovendien de beschikbaarheid van die grondstoffen voor toekomstige generaties in gevaar.

De transitie naar duurzaam materialenbeheer is slechts mogelijk via een ingrijpende en duurzame innovatie van de maatschappij. Het Vlaams Materialenprogramma gaat die uitdaging aan door de nodige veranderingen te katalyseren. We stimuleren hierdoor de uitrol van een kringlooeconomie en (inter)nationale vermarkting van Vlaamse sterktes op het vlak van materiaalhergebruik, -recyclage en afvalstoffenverwerking. Zo werden er met het Vlaams Materialenprogramma reeds belangrijke stappen gezet om versnippering van initiatieven rond duurzaam materialenbeheer (van zowel publieke als private actoren) tegen te gaan.

Door duurzamer design van producten, efficiëntere productie, meer opwaardering en hergebruik van producten, afvalpreventie en state-of-the-art recycling verlagen we de impact op het leefmilieu, stimuleren we innovatie, ondernemerschap, groei en jobs en versterken we zo de competitiviteit van onze industrie.

Ik zorg er voor dat de OVAM, als trekker en coördinator van het Vlaams Materialenprogramma, samen met het transitiebestuur de werking verder uitbouwt tot een erkend publiek-privaat coördinatieplatform voor de uitrol van de transitie duurzaam materialenbeheer en de kringlooeconomie in Vlaanderen. Ik zal zorgen voor de ondersteuning van de drie essentiële pijlers (actieprogramma, lerend netwerk en onderzoek) en beleidsdomeinoverschrijdende samenwerking verzekeren en opvolgen.

Het actieplan, Agenda 2020, wordt voortdurend geactualiseerd en uitgevoerd in mede-eigenaarschap met de partners uit industrie, de financiële wereld, het middenveld en kennisinstellingen. De verruiming naar materialenbeleid vraagt nog meer samenwerking en de opzet van strategische projecten over de grenzen van beleidsdomeinen heen.

Zo zal ik, in overleg met de minister, bevoegd voor economie, samen met het Nieuw Industrieel Ondernemen een gezamenlijke roadmap uitvoeren ter realisatie van een kringlooeconomie. Op basis van de roadmap worden hefboomprojecten, demonstratoren en proeftuinen uitgerold ter versterking van de Vlaamse industrie, met focus op de agro-foodcluster (maximaal inzetten van nutriënten in gesloten kringlopen, waaronder de recuperatie van fosfaat uit afvalwater en reststromen), de metaalcluster, de kunststofcluster en de bouwcluster. In dat kader worden samen met de minister van Economie, Werk en Innovatie de mogelijkheden van de Vlaamse havens als recyclage-hubs en de herontwikkeling van de Ford Genk site als circulair bedrijventerrein onderzocht tegen 2016, wordt samen met de minister van Onderwijs bekeken welke competenties en jobs we nodig hebben om een kringlooeconomie in Vlaanderen te realiseren en onderzoeken we de mogelijkheid om testcases uit te voeren met de VDAB, onder meer in de kunststofsector.

Ik zorg voor de ondersteuning van een lerend netwerk waarin visieontwikkeling centraal staat en van waaruit concrete problemen en opportuniteiten innovatieve oplossingen en transitie-experimenten opgezet en ondersteund worden. Expliciete aandacht gaat uit naar innovatieve en duurzame businessmodellen.

Via een onderzoekspijler, waarin VITO als strategische partner fungeert, wordt een ruime expertise en onderzoekscapaciteit opgebouwd rond duurzaam materialenbeheer die gebruikt wordt voor de ondersteuning van ons beleid en internationale erkenning krijgt.

Ik zal mij ook inzetten om de verdere ontwikkeling van het materialenbeleid wetenschappelijk te laten onderbouwen. Hierbij zal er onder meer aandacht gaan naar het in kaart brengen van sociale, economische en ecologische effecten van de invoering van een kringlooeconomie en de beleidsinstrumenten die nodig zijn om deze te bevorderen, meer inzicht in hoe burgers en bedrijven het gewenste gedrag kunnen gaan vertonen, onderzoek naar hoe hergebruik en recyclage kunnen bevorderd worden en welke de juiste beleidskeuzes zijn om tot een duurzamer materialenbeheer te komen.

Het Vlaams Materialenprogramma geeft in Vlaanderen uitvoering aan de EU2020 strategie en met name aan het vlaggenschipinitiatief 'Efficiënt gebruik van hulpbronnen'. Ik zorg er dan ook voor dat de Vlaamse inspanningen voor en successen van het duurzaam materialenbeheer zo goed mogelijk een plek vinden in de herziening van de Europese afvalregelgeving en in de beleidsontwikkelingen en activiteiten gelinkt aan de *Roadmap Resource Efficiency* en het innovatiepartnerschap rondom grondstoffen. Dit is cruciaal om te zorgen voor een *level playing field* en betere samenwerking tussen Europese regio's. Ik neem hiertoe een actieve rol op samen met andere Europese topregio's en de buurregio's.

OD52. De hoeveelheid restafval van burgers en bedrijven vermindert verder

Ik zet in op een daling van de hoeveelheid restafval, bestemd voor eindverwerking, bij burgers en bedrijven. Cruciaal hierbij is dat selectief ingezamelde fracties voor de aanbieder financieel voordeliger zijn dan het restafval en dat de recyclaten een afzet vinden. Hiervoor lanceer ik een aangepaste en coherente mix van sensibiliserende, regelgevende, economische en planningsinstrumenten: heffingen, subsidies, uitgebreide producentenverantwoordelijkheid, duidelijke afspraken over de rolverdeling in het afvallandschap en slimme logistieke concepten voor selectieve afvalinzameling.

Specifiek voor kunststoffen zorg ik voor een verhoogde selectieve inzameling van post-consumer kunststoffen, met expliciete aandacht voor harde kunststoffen, bioplastics en kunststofverpakkingen. Hierbij sluit ik het storten van recycleerbare kunststoffen uit en minimaliseer de verbranding ervan.

Ik zal ervoor zorgen dat de afvalverbrandingscapaciteit in Vlaanderen afgestemd wordt op de nog resterende hoeveelheid restafval. De OVAM zorgt voor de overkoepelende regie voor Vlaanderen, onder andere via een vernieuwd uitvoeringsplan voor huishoudelijke en daarmee vergelijkbare bedrijfsafvalstoffen. Een duurzaam voorraadbeheer van stortplaatsen, met een geïntegreerde aanpak voor bodemsanering, moet een substantiële invulling geven aan de behoefte aan grondstoffen en ruimte. Ik implementeer hiervoor de visie op *enhanced landfill mining*, zorg voor de inventarisatie van stortplaatsen met potentieel en voer demonstratieprojecten uit op stortplaatsen waar bodemsanering nodig is.

Met de lokale overheden worden via samenwerkingsverbanden oplossingen op maat aangeboden om de doelstellingen te halen. Ik maak afspraken met de lokale besturen voor de bestrijding van zwerfvuil en sluikstorten. Samen met de minister, bevoegd voor mobiliteit, werk ik een aanpak uit voor specifieke locaties (parkings langs wegen, vermindering van het drijfvuil in waterlopen en rivieren en de aanleg van overslagcentra voor afvalafgifte langs waterwegen). Ik laat een impactanalyse uitvoeren over statiegeld op (plastic) flessen en blik.

OD53. Via samenwerking materiaalkringlopen sluiten en kringlooeconomie stimuleren

Samen met de lokale besturen, de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden, de middenveldorganisaties, de private sector, de onderwijssector en de kringloopsector zorg ik via een vernieuwde sensibilisering en via het onderwijs voor een groeiend bewustzijn bij burgers voor de eindigheid van materialen, wat resulteert in een materiaalbewust consumptiegedrag. Hierbij is er aandacht voor preventie, hergebruik- en herstelmogelijkheden, voor de uitbouw van het materiaalbewust evenementenbeleid en voor ondersteuning en opschaling van praktijkinitiatieven. Ik zorg er samen met de minister van Binnenlands Bestuur voor dat de overheid daarbij haar voorbeeldrol vervult via duurzame aankopen.

42% van de bedrijfskosten van KMO's zijn materiaalgebonden. Om de positie van de Vlaamse economie te verstevigen, ondernemerschap te bevorderen en het grondstoffengebruik te optimaliseren, vergroot ik samen met de minister van Werk, Economie en Innovatie en met de minister van Energie het bewustzijn rond materiaalefficiëntie en -innovatie in de Vlaamse bedrijfswereld. We stimuleren hiertoe in samenwerking met het Agentschap Ondernemen en Innovatie en de KMO-werking van VITO o.a. de ontwikkeling en het gebruik van de materialenscan, voeren grensverleggende praktijkcases uit, waaronder die rond industriële symbiose, en lanceren tools voor de ontwikkeling van duurzaam productdesign of

businessmodellen. Hierbij leggen we expliciet de link met de levensduurverlenging van producten. Het instrument van de uitgebreide producentenverantwoordelijkheid wordt optimaal ingezet teneinde materiaalkringlopen te sluiten en de kringlooeconomie te stimuleren.

Een inzichtelijke en gebruiksvriendelijke grondstoffenregeling (grondstofverklaringen, *end-of-waste* criteria) werkt ondersteunend voor het sluiten van materiaalkringlopen. We zullen de bestaande procedures digitaliseren en waar mogelijk automatisch laten verlopen. We gaan na hoe de data voor afvalstoffen en einde-afvalstoffen kunnen ingezet worden om ons inzicht in materiaalkringlopen te vergroten (met het oog op het nemen van gepaste beleidsmaatregelen) en om bedrijven te helpen afzetmarkten te vinden voor recyclaten of mogelijkheden van hoogwaardige substitutie van primaire grondstoffen. We gebruiken de beschikbare afval- en materialengegevens om te voldoen aan de verplichte rapporteringen (Vlaams, Europees, internationaal) en optimaliseren de inzameling en verwerking van deze gegevens.

Specifiek voor de metaalcluster verhoog ik de inspanningen om de *urban mine* te ontginnen en zo schaarse grondstoffen uit te sparen, en de groei in de Vlaamse productie van hernieuwbare energie, waarvoor bepaalde metalen essentieel zijn, te vrijwaren. Ik zorg in samenwerking met de beheersorganismen, de operatoren en andere stakeholders voor een verhoogde inzameling en voorbehandeling van productgroepen van elektrische en elektronische apparatuur, batterijen en voertuigen die relatief veel waardevolle metalen bevatten. Om de toekomstige producten beter te kunnen recyclen, stimuleer ik kennisuitwisseling op productniveau tussen ontwerpers en verwerkers, waarbij we de kenniscentra nauw betrekken.

Ik verdedig de Vlaamse aanpak op het Europese niveau en veranker de inzameling en verwerking van economisch waardevolle metalen in de Vlaamse en Europese regelgeving en steun waardevolle Europese projecten ter zake.

Ik zorg ervoor dat binnen het strategisch programma handhaving de inspanningen om illegale afvalactiviteiten en -stromen (doorvoer, invoer en uitvoer) aan banden te leggen worden verhoogd. Hierbij zal ik de samenwerking tussen diverse handhavers op zowel Vlaams, federaal, lokaal als Europees niveau faciliteren en zal ik werken aan het responsabiliseren van alle actoren in de keten die rechtstreeks of onrechtstreeks bijdragen aan het verhandelen of transporteren van afvalstoffen.

Ik zorg voor een regelgevend kader voor bijkomende inzamelmogelijkheden voor selectieve inzameling van relevante afvalstromen, zodat deze op een legale en kwaliteitsvolle manier ingezameld kunnen worden.

Ook in de openbare waterinfrastructuur liggen kansen om zich te transformeren en te innoveren naar een geïntegreerd water-, grondstoffen- en energiesysteem. Naast efficiëntiewinsten zullen de mogelijkheden voor hergebruik en kringloopsluiting van materialen, nutriënten en energie onderzocht en gevaloriseerd worden. Ik werk samen met de minister, bevoegd voor mobiliteit, een beleidskader voor bagger- en ruimingsspecie uit.

OD54. Op een duurzame en geïntegreerde manier omgaan met biomassa(rest)stromen

Om de Vlaamse agro-voedingscluster, goed voor meer dan 40.000 bedrijven en meer dan 155.000 arbeidsplaatsen, te verduurzamen, werk ik tegen einde 2015 een afbouwplan uit voor de verspilling van biomassastromen doorheen de voedingsketen, in het bijzonder van voedsel. Ook in de andere sectoren die deel uitmaken van de bio-economie, zet ik in op

concrete acties om op een duurzame en geïntegreerde manier om met biomassa(rest)stromen om te gaan.

Ik draag bij aan een optimale productie en gebruik van biomassa. De OVAM zorgt voor een inventaris en planning met het oog op een optimaal beheer van biomassastromen volgens de cascade van waardebehoud, waarbij biomassabehoefte voor voedsel, materialen en energie en beschikbare biomassa aan elkaar gekoppeld worden. Via nauwe samenwerking tussen alle betrokkenen zorg ik voor een duurzame aanpak van het beheer van biomassa uit natuur- en bosbeheer.

Ik zorg voor een geoptimaliseerde inzameling en verwerking van gft- en groenafval en andere organisch-biologische afvalstoffen. Ik zet in op de selectieve inzameling en duurzame verwerking van hout(afval), met het oog op het verhogen van het aandeel hergebruik en recyclage en een verlaging van de verwerking door verbranding (inclusief energieopwekking). Ik verhoog, in samenwerking met de minister, bevoegd voor energie, het energetisch rendement van biomassaverwerking en -verbranding, zonder in te boeten op luchtkwaliteit. Ook waak ik er over dat er geen oneerlijke concurrentie is tussen landbouw- en industriële vergisters.

OD55. We bouwen en verbouwen materiaalbewust in Vlaanderen

Ik zet samen met de diverse belanghebbenden mijn schouders onder het beleidsprogramma bouw. Daarbij gaat de aandacht vooral naar het stimuleren van duurzaam ontwerp en het gebruik van de materialenmethodiek om de materiaalprestaties van gebouwen en het gebouwenpatrimonium te kunnen inschatten en verbeteren. De materialenmethodiek wordt toegepast op het overheidspatrimonium om systematisch de prestaties te verbeteren. Daarnaast zorg ik voor de ontwikkeling van een beleidskader rond dynamisch bouwen en laat ik de meerwaarde van dynamisch en materiaalbewust bouwen in de praktijk aantonen. De Vlaamse overheid neemt hierin haar voorbeeldfunctie op.

Cruciaal voor een verdere verduurzaming van de bouwsector is het stimuleren van de selectieve sloop. Ik zorg voor het verplichten van deze sloop voor werven voor meer dan 1000 m³ en koppel de sloopinventaris aan de omgevingsvergunning. De aanwezigheid van asbest bij slopen is vaak een probleem. Ik zorg daarom voor een verwijderingsprogramma voor asbest en asbesthoudende materialen om op een versnelde wijze de aanwezigheid van asbest in de leefomgeving te reduceren, milieu- en gezondheidsrisico's te verminderen en selectieve sloop, renovatie en stedelijke herontwikkeling te faciliteren.

Ik zorg er voor, via het eenheidsreglement (VLAREMA) en het traceerbaarheidssysteem voor bouw- en sloopmaterialen (Tracimat), dat er een verhoogd vertrouwen in recyclaten ontstaat en dat gerecycleerde granulaten en andere secundaire materialen optimaal gebruikt worden in bouwtoepassingen om de inzet van primaire delfstoffen te verminderen. Daarbij houden we voldoende aandacht voor de efficiëntie en effectiviteit van het systeem en vermijden administratieve overlast. In het segment van de bouwmaterialen zorg ik via medewerking aan het project Distribouw voor de realisatie van een modal shift van de weg naar de waterweg.

In het kader van de (her)introductie van materialen, producten en systemen is een afstemming met het delfstoffen- en het energiebeleid erg belangrijk. Samen met de minister van Energie integreer ik de principes van preventie, hergebruik en recyclage in beide beleidsthema's. Voor niet-steenachtige fracties zorgen we via vernieuwende ketensamenwerkingsmodellen voor de optimale toepassing van selectief ingezamelde en gerecycleerde fracties.

8. Klimaat

SD8. Naar een klimaatvriendelijke samenleving

De toekomstige klimaatuitdagingen vormen het vertrekpunt van het klimaatbeleid dat vandaag wordt vormgegeven met als tijdshorizon 2020. Voor de vereiste reductie van broeikasgasemissies is in een traject voorzien om in alle sectoren, en in samenwerking met alle collega's binnen de Vlaamse Regering, de broeikasgasuitstoot aanzienlijk terug te dringen. In uitvoering van het Vlaams Mitigatieplan 2013-2020 wordt werk gemaakt van de nodige maatregelen om de overeengekomen doelstellingen te halen. Daarbij wordt minstens de helft van de Vlaamse reductie-inspanning in de niet-ETS door eigen broeikasgasreducties gerealiseerd.

OD56. Uitvoeren en versterken korte termijn klimaatbeleid

Zoals blijkt uit het Vlaams Klimaatbeleidsplan 2013-2020 (VKP) zijn ambitieuze beleidsdomeinen bestuursniveau-overschrijdende inspanningen nodig om de Vlaamse broeikasgasreductiedoelstellingen te halen. Vlaanderen zal alle interne maatregelen nemen die technisch en economisch uitvoerbaar en maatschappelijk aanvaardbaar zijn. Deze maatregelen worden indien nodig aangevuld met de aankoop van emissiekredieten. Door middel van de jaarlijkse voortgangsrapporten bij het VKP zal ik de uitvoering van het plan en het uitgezette emissiereductiepad bewaken.

Om onze ambitie waar te maken om de doelstelling zoveel als mogelijk te realiseren met interne maatregelen zal ik met de ganse Vlaamse Regering op zoek gaan naar bijkomende maatregelen. We zoeken daarbij in alle beleidsdomeinen naar budgetneutrale maatregelen, naar een klimaatvriendelijke bijsturing van lopend beleid en naar het wegwerken van milieuschadelijke subsidies. We hebben daarbij aandacht voor extra maatregelen op (middel)langere termijn.

Het klimaatfonds wordt verder ingezet. Het is een middel om te investeren in Vlaanderen en om de transitie naar een koolstofarme samenleving voort te zetten. De middelen voor interne broeikasgasemissiereductiemaatregelen uit het klimaatfonds worden prioritair ingezet voor energiebesparende maatregelen bij gebouwen. Vanuit kostenefficiëntie wordt bijzondere aandacht gegeven aan sociale huurwoningen. De financiële opbrengst van deze energiebesparing vloeit voor een deel naar de huurders en voor een deel terug naar het klimaatfonds.

Voor de aankoop van emissierechten pas ik de duurzaamheidsvoorwaarden uit het Vlaamse Klimaatplan en van de internationale instellingen strikt toe. Het verhogen van de inspanningen voor intern beleid op korte termijn faciliteert ook de realisatie van de doelstellingen na 2020, wanneer de inzet van emissierechten hiertoe sterk zal worden beperkt.

Ik ijver voor een snelle en billijke verdeling van de Belgische inspanningen in het kader van het Europese Klimaat- en Energiepakket voor de periode tot en met 2020.

Ik zal de uitvoering van het Vlaams Adaptatieplan monitoren en de horizontale en verticale samenwerking versterken en het CcASPAR-netwerk verderzetten als een 'denktank klimaatbestendig Vlaanderen'.

Op lokaal niveau zal samengewerkt worden met steden en gemeenten die instappen in het Burgemeestersconvenant (mitigatie) of deelnemen aan het *Mayors Adapt* (adaptatie). Het

'Netwerk Burgemeesterconvenant' en het 'Smart Cities Netwerk' kunnen worden geïntegreerd. Schaalvergroting van projecten leidt tot betere resultaten en kan lokale overheden inspireren en motiveren.

OD57. Evolueren naar een koolstofarm Vlaanderen tegen 2050

De reductie van broeikasgasemissies vergt o.a. een maximale afstemming met de andere beleidsdomeinen via interactie met de betrokken collega's, administraties en stakeholders. Daarbij zal ik onder andere aandringen op de maximale integratie van deze langetermijnvisie bij het ontwikkelen van hun diverse (middel)langetermijnplannen.

Het Europese Emissiehandelssysteem (EU ETS) is sinds 2005 het belangrijkste klimaatbeleidsinstrument voor de elektriciteitsproducenten en de energie-intensieve industrie. Van de sectoren onder het toepassingsgebied van het EU ETS wordt een aanzienlijke bijdrage verwacht voor het behalen van de lange termijn broeikasgasreductiedoelstellingen. Om dit doel kostenefficiënt te bereiken is een stabiele en voldoende hoge koolstofprijs noodzakelijk. Aangezien de koolstofprijs momenteel relatief laag en volatiel is, zal ik mij op Europees niveau actief inzetten opdat de noodzakelijke hervormingen van het EU ETS leiden tot een stabiel en attractief investeringsklimaat voor koolstofarme technologieën. Zolang de industrie buiten de EU niet onderhevig is aan een gelijkaardig klimaatbeleid, zal ik ook ijveren voor een gepaste bescherming tegen het risico op *carbon leakage*.

Daarnaast wordt gestart met de ontwikkeling van beleidsinstrumenten voor het faciliteren van afvang en transport van CO₂ met het oog op de geologische opslag ervan (*Carbon Capture and Storage* - CCS) en het gebruik ervan in productieprocessen (*Carbon Capture, Use and Storage* - CCUS).

II.3. Beleidsondersteuning en -integratie

SD9. Het omgevingsbeleid wordt wetenschappelijk onderbouwd. We stimuleren de doorwerking van het omgevingsbeleid in relevante beleidsvelden en sectoren.

Binnen het omgevingsbeleid wordt traditioneel een belangrijke plaats voorbehouden voor wetenschappelijke onderbouwing en planmatig werken, met aandacht voor structurering en voor het formuleren van langetermijnvisies en doelstellingen en de bijhorende beleidsopvolging. Deze sterkte, deels afkomstig uit de planning en rapportering van het DABM, deels door Europese verplichtingen, vraagt een blijvende aandacht. De rijkdom aan onderzoek, data, modellen, beleidsplannen en rapporteringen wordt ingezet voor beleidsvoorbereiding, -onderbouwing en -evaluatie. De beleidsonderbouwing zal doorwerken bij beleidsbeslissingen en -plannen van de Vlaamse Regering.

We verbinden Vlaanderen daarbij meer dan ooit met het buitenland. Als open samenleving en open economie staan we sterk en zelfbewust in de wereld. We volgen niet alleen de Europese agenda proactief op, maar bepalen hem ook actief mee.

OD58. We stemmen de Vlaamse beleidsplannen, rapporten en programma's op elkaar af en integreren waar mogelijk

Om te anticiperen op de maatschappelijke dynamieken en ontwikkelingskansen, maak ik werk van een maximale afstemming en wisselwerking tussen Vlaamse plannen, rapporten en programma's. Door de toegenomen complexiteit en onderlinge verwevenheid van de maatschappelijke uitdagingen zal er meer geïntegreerd gewerkt worden. Dat vergt een beleidsdomein- en bestuursniveau-overschrijdende aanpak, maar ook een dialoog met andere maatschappelijke groepen. De Vlaamse overheid brengt meer interne samenwerking en synergieën tot stand, hetzij projectmatig, hetzij procesmatig, hetzij meer strategisch.

Beleidsplanning is een belangrijk onderdeel van een effectief instrumentarium. Het zet de krijtlijnen uit op strategisch niveau en is cyclisch. Het mikt op concrete realisatie.

Door de installatie van beleidsplanning wil ik het onderscheid tussen de ingrediënten van de huidige ruimtelijke structuurplannen (visie, strategie en actie in één document) explicieter maken om beter te kunnen inspelen op nieuwe uitdagingen in steeds veranderende inzichten.

Om dit te kunnen implementeren, leg ik de Vlaamse Regering, samen met het ontwerp BRV, een wijziging van de VCRO voor ter goedkeuring.

OD59. Proactieve sector- en grensoverschrijdende ruimtelijke samenwerking

Doorheen de ruimtelijke processen en projecten zet ik in op proactieve grens- en sectoroverschrijdende ruimtelijke samenwerking.

Enerzijds zet ik versterkt in op het faciliteren van sectoroverschrijdend overleg, waarbij ruimte het integrerend kader vormt. Ontwikkelingskansen laten zich immers steeds minder onder één sectorale paraplu thuisbrengen. Denk maar aan energievoorziening, biodiversiteit, demografische ontwikkelingen, armoedebestrijding, economische vernieuwing, het voorzien van een materialenkringloop ... Zowel voor kennisopbouw als voor realisatie is sectoroverschrijdende samenwerking nodig om te komen tot breed gedragen oplossingen voor een aantal ruimtelijke vraagstukken.

Anderzijds zet ik in op grensoverschrijdende samenwerking. Diverse ontwikkelingen op het terrein en beleidskeuzes die de drie gewesten maken, hebben gewestgrensoverschrijdende effecten. We moeten een antwoord zoeken op gemeenschappelijke stedelijke uitdagingen (visie op openbaar vervoer, demografie, instrumentarium, *governance* ...) die zich voordoen in de context van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in zijn ruimtelijke interactie met Vlaanderen. Ook inzake federale beleidsopties met impact op het Vlaamse ruimtelijk beleid (bijv. het federaal Maritiem Ruimtelijk Plan) dient samengewerkt te worden met het oog op een tijdige afstemming.

Verder zet ik in op belangrijke grensoverschrijdende interacties met andere regio's en steden. Het verst staat de Eurometropool Lille-Kortrijk-Moeskroen-Doornik, waar een Europese Groepering voor Territoriale Samenwerking de samenwerking vorm geeft. Ik participeer in de grenscommissie Vland-Oost (binnen de Benelux-samenwerking), waarbij ook Nordrhein-Westfalen betrokken is.

Daarnaast stuurt het Europese beleid (EU2020, Territoriale en Stedelijke Europese Agenda, Stappenplannen ...) in toenemende mate het Vlaamse beleid. Ik volg het Europese beleid dan ook op de voet, implementeer tijdig en stem hieromtrent af met de betrokken collega's.

OD60. Verminderen van de milieu-impact van de transportsector

De transportsector draagt in belangrijke mate bij aan de emissies van stikstofoxides, fijnstofdeeltjes en CO₂. Om de milieu-impact te verminderen, is het belangrijk om zowel de verkeersintensiteit over de weg te beheersen als het voertuigenpark en de infrastructuur te vergroenen.

Het Vlaamse wagenpark zal verder vergroenen door een samenhangend pakket van maatregelen. Samen met de minister, bevoegd voor financiën, hervorm ik op korte termijn de autofiscaliteit, waarbij deze gerelateerd wordt aan de impact van de luchtkwaliteit.

OD61. De waarde van de natuur meenemen in beleidsbeslissingen

Natuur heeft naast een intrinsieke waarde ook een functionele waarde, die kan weergegeven worden via een ecosysteemdienstenbenadering, de brug tussen ecologie en economie. Een betere kennis van de waarde van biodiversiteit en haar ecosystemen maakt evenwichtiger afgewogen beslissingen in ruimtelijke duurzaamheidsvraagstukken mogelijk. Beslissingen over trade-offs tussen verschillende diensten en vormen van landgebruik moeten worden genomen op basis van een zo volledig mogelijk beeld.

De waarde van biodiversiteit, ecosystemen en hun diensten wordt dan ook ten gronde geïntegreerd in maatschappelijke kostenbatenanalyses. Daartoe worden de nodige hulpmiddelen opgebouwd en ingezet. Zo wordt de natuurwaardeverkenner verder uitgebouwd en uitgebreid naar de verstedelijkte omgeving.

Biodiversiteit en de gelinkte ecosysteemdiensten bieden ook kansen voor economische groei en ontwikkeling (o.a. biologische/geïntegreerde landbouw, toerisme, innovatie, bevoorradingszekerheid). We ondersteunen het bedrijfsleven bij het identificeren en beheren van de risico's en economische opportuniteiten voor hun onderneming door de afhankelijkheid van biodiversiteit, ecosystemen en ecosysteemdiensten en de impact daarop in kaart te brengen. Systemen zoals de *Corporate Ecosystem Services Review* wordt daartoe onderzocht.

OD62. Extra kansen creëren voor natuur bij infrastructuur- en bouwwerken

Door in te zetten op natuurtechnische milieubouw (NTMB) zorg ik ervoor dat Vlaanderen meer kansen geeft aan natuur en biodiversiteit bij infrastructuur- en bouwwerken. Terwijl de infrastructuursector op dit ogenblik de NTMB reeds toepast, wil ik het werkveld verruimen naar de algemene bouwsector, rekening houdende met relevante Vlaamse initiatieven zoals DuWoBo en het beleidsprogramma 'Materiaalbewust bouwen in kringlopen'.

Om doelgericht en gecoördineerd uitvoering te geven aan ontsnipperingsmaatregelen en ecologisch bermbeheer zal nauw worden samengewerkt met alle rechtstreeks betrokken entiteiten van de Vlaamse overheid, lokale besturen en het middenveld. Zowel bestaand beleid als nieuwe initiatieven krijgen hierin een plaats. Hiermee beantwoord ik onder meer aan de vraag van de Europese Commissie om meer aandacht te besteden aan ontsnippering en concreet aan de connectiviteit tussen beschermde gebieden in de context van Natura2000.

OD63. Een nieuw Milieubeleidsplan (2016-2020) opstellen en de uitvoering initiëren

In samenspraak met alle betrokkenen stel ik een nieuw Milieubeleidsplan op voor de periode tot 2020: MINA 5. Het plan wordt in samenhang met en volledig complementair aan andere plannen (zoals het Mobiliteitsplan, het BRV en de sectorale plannen en programma's binnen leefmilieu, natuur en landschap) opgebouwd.

In het plan worden opportuniteiten gezocht om concrete stappen vooruit te zetten in domeinen die nog niet door andere plannen gevat worden, bijv. op het vlak van groene economie, milieuverantwoorde consumptie en lokale leefkwaliteit. Bij elk van deze niches wordt voornamelijk naar een bepaalde doelgroep gekeken, respectievelijk het bedrijfsleven, de burger, het middenveld en de lokale overheden. Langs de andere kant wil ik bedrijven blijven stimuleren om hun milieu-impact verder te verminderen. Voor milieuverantwoorde consumptie maken we werk van het verlagen van de milieu-impact van hoe de Vlaming woont, zich verplaatst en voedt. Bij lokale leefkwaliteit willen we in samenwerking met onder meer lokale overheden de omgeving aangenamer en gezonder maken.

Binnen de bevoegdheidsdomeinen zoek ik naar synergieën tussen het Milieubeleidsplan en het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen. Ik beoog op termijn de integratie van beide plannen tot één Omgevingsbeleidsplan.

OD64. Versterken van de kennisbasis voor het milieubeleid

De vraag naar beleidsonderbouwende milieu-informatie blijft actueel. Het zevende Milieu-actieprogramma voor de Europese Unie vermeldt als een van de negen prioritaire doelstellingen 'het verbeteren van de wetenschappelijk onderbouwing voor het milieubeleid'.

Gelet op de meer complexe en onderling verweven problemen waarmee we geconfronteerd worden, zoals klimaatverandering en aantasting van de biodiversiteit, blijft het nodig de wetenschappelijke kennis verder uit te bouwen. Daarnaast maken de huidige ontwikkelingen en de toegenomen onzekerheid het ook nodig om nieuwe manieren van kennisverzameling uit te tekenen en doelgroepen actief te betrekken bij de informatieverzameling (co-creatie van kennis), waarbij actief ingezet wordt op het creëren van win-winsituaties, waardoor de ingewonnen informatie ook meerwaarde heeft voor de betreffende doelgroepen. Het milieu in Vlaanderen is in belangrijke mate onderhevig aan autonome veranderingen in de samenleving, voornamelijk als gevolg van ontwikkelingen op globaal niveau. Deze worden omschreven onder de vorm van 'megatrends'.

Als het kenniscentrum voor milieurapportering staat MIRA mee in voor de wetenschappelijke onderbouwing van het milieubeleid in Vlaanderen. De website www.milieurapport.be is het belangrijkste communicatiekanaal voor milieu-informatie en continue aanpassingen zorgen ervoor dat de informatie vlot en breed toegankelijk is. MIRA zal ook de geselecteerde megatrends verder opvolgen en analyseren. In dit proces van horizonscanning is het ook belangrijk zogenaamde jokers (*wildcards*) en zwakke signalen (*early warnings*) in beeld te brengen en aandacht te besteden aan de inherente en systemische onzekerheden en risico's.

OD65. Versterken van de kennisbasis voor het natuurbeleid

Ik maak een vertaalslag van het Europese natuur- en milieubeleid in Vlaanderen om werk te maken van het behoud, beheer en duurzaam gebruik van onze leefomgeving.

Om dit te realiseren verfijn en verbeter ik de manier waarop de toestand en trends, evenals het beheer en duurzaam gebruik van biodiversiteit en natuur worden opgevolgd en geëvalueerd en doe dit conform de Europese natuur- en milieurichtlijnen en via lerende netwerken met alle betrokkenen.

Binnen het kader van de nieuwe Europese richtlijnen zal ik speciale aandacht geven aan de problematiek van invasieve exoten.

Ik zet in op de ontwikkeling van innovatieve methoden en technieken, zodat een steeds efficiëntere en effectievere opvolging van de toestand en het beheer van de biodiversiteit in Vlaanderen gerealiseerd wordt. Ook neem ik het voortouw bij het beter identificeren van de maatschappelijke voor- en nadelen van natuur en biodiversiteit in Vlaanderen (de zogenaamde 'ecosysteemdiensten' en 'disservices') en het doorvertalen van de bevindingen naar het beleid.

Vlaanderen zorgt voor baanbrekend vakmanschap. Ik draag hier mijn steentje toe bij door deel uit te maken van internationale wetenschappelijke netwerken. Hiermee zorg ik dat Vlaanderen sterk bijdraagt tot, maar ook maximaal beroep kan doen op internationale kennis ter zake.

OD66. Verdere onderbouwing van het luchtbeleid

Luchtverontreiniging heeft een impact op de gezondheid. De Europese richtlijnen vormen de wettelijke basis voor de luchtkwaliteitsnormen. Vlaanderen haalt al heel wat van deze doelstellingen.

De meetnetten lucht en de emissie-inventaris lucht vervullen een cruciale en specifieke rol gedurende elk facet van de beleidscyclus: wetgeving en normstelling, vergunningverlening, uitvoering en rapportering. De volgende acties worden voorzien:

- optimalisatie van de emissie-inventaris lucht voor sectoren en luchtverontreinigende stoffen;
- evaluatie van de invoering van LEZ;
- optimalisatie van luchtkwaliteitsmodellen om een beter beeld te krijgen van de verspreiding van de luchtverontreiniging in Vlaanderen met bijzondere aandacht voor een hoge ruimtelijke resolutie;
- chemische karakterisering van fijn stof door uitvoering van metingen van ultrafijne deeltjes en roet;
- evaluatie van de efficiëntie van saneringsmaatregelen voor diffuse emissies (dioxines, PCB's, zware metalen) door het uitvoeren van luchtmetingen nabij bepaalde bedrijven.

II.4. Interbestuurlijke samenwerking en proactieve Omgevingsadministratie

SD10. Interbestuurlijk samenspel in vertrouwen tussen bestuurskrachtige, verantwoordelijke partners

Ik zet de strategische krijtlijnen voor het milieubeleid en de ruimtelijke ontwikkeling van Vlaanderen uit, zonder afbreuk te doen aan de provinciale en gemeentelijke beleidsruimte. Door samenwerking en partnerschap wil ik werken aan een sterke ruimtelijke visie die via effectieve instrumenten tot relevante resultaten leidt. Samen met onze partners verbeteren we de lokale leefkwaliteit en realiseren we de Europese en Vlaamse milieu- en ruimtelijke beleidsdoelstellingen.

OD67. Consequente subsidiariteit

Ik ambieer een slankere en performantere overheid, waar correcte beslissingen op het meest geëigende niveau gebeuren en waar een oplossingsgerichte administratie burgers, ondernemers, verenigingen en andere overheden ondersteunt. Hierbij hanteer ik het principe dat gemeenten, steden en provincies, binnen het geldende wettelijk kader en de hun toegewezen opdrachten, regisseur zijn van het beleid dat gevoerd wordt op hun grondgebied.

Sterke bestuurlijke partners vormen een fundament voor het hernieuwd milieu- en ruimtelijk ontwikkelingsbeleid. Iedere bestuurslaag neemt zijn verantwoordelijkheid en formuleert gepaste en gedragen antwoorden op de ruimtelijke uitdagingen. Ik stimuleer een proactieve en oplossingsgerichte houding en ondersteun de gemeenten hierbij (vorming, subsidies ...).

Ik stem de instrumentenmix en financiële incentives af op de versterking van interbestuurlijke samenwerking en versterking van de bestuurscapaciteit, lokale regie en samenwerking tussen de lokale overheden en gewestelijke overheden. Ruimte Vlaanderen neemt hierbij een integrerende rol op ten aanzien van de betrokken Vlaamse beleidsvelden en zet haar lokale netwerk, gebiedskennis en onderhandelingservaring in voor de realisatie van Vlaamse ruimtelijke beleidskaders door lokaal initiatief.

Bij elke wijziging van de VCRO ga ik uit van subsidiariteit. Wat beter op het lokale niveau geregeld wordt, hoeft niet door een hoger niveau bepaald te worden.

Bij de invoering van de omgevingsvergunning beschikken alle gemeenten over dezelfde bevoegdheden inzake vergunningsbeslissingen.

Ik verleen mijn actieve medewerking aan de recent opgerichte “paritaire commissie decentralisatie” om, samen met de VVSG, op korte termijn na te gaan op welke deelterreinen van mijn beleidsdomein de autonomie en de beleidsruimte van de lokale besturen kan worden verhoogd, met name voor welke concrete bevoegdheden van het lokale bestuursniveau het niet meer of minder nodig is dat de Vlaamse overheid sturend optreedt. Ook in het beleidsdomein Omgeving zal worden gezocht hoe de Vlaamse regels kunnen worden herzien zodat ze meer dan nu slechts op hoofdlijnen normeren.

OD68. Bouwen aan bestuurskracht

Met geresponsabiliseerde en bestuurskrachtige partners kan veel meer van het omgevingsbeleid gerealiseerd worden op het terrein. Ik verhoog de bestuurskracht, door samen te werken, te monitoren, te auditeren en van elkaar te leren met het oog op meer

lokale regie. Ik stimuleer intergemeentelijke samenwerking (met het oog op een optimale dienstverlening) en pas regelgeving zo aan dat samenwerkingsinitiatieven maximaal gefaciliteerd worden. Ik zet verder in op kennisdeling en kennisopbouw.

In het regeerakkoord is overeengekomen dat voor de steden met meer dan 200.000 inwoners door de provincies geen gebiedsgerichte initiatieven meer worden genomen. Ik ga na hoe dit verder kan vertaald worden in het ontvoogdingsproces met betrekking tot de ruimtelijke/ omgevingsplanning.

OD69. Naar een geïntegreerde Omgevingsadministratie

Een sterke omgevingsadministratie, waarbinnen het ruimtelijk en het milieubeleid op elkaar zijn afgestemd, vormt een stevige basis voor een samenhangend en slagvaardig omgevingsbeleid ter zake. Met het oog op efficiëntiewinsten focust de omgevingsadministratie op haar Vlaamse kerntaken, met respect voor het werkveld van de lokale besturen.

Ik realiseer deze legislatuur een nieuw beleidsdomein Omgeving dat de huidige beleidsdomeinen LNE en RWO verenigt. De creatie van dit nieuwe beleidsdomein is tegelijkertijd een opportuniteit en een uitdaging. Het is een opportuniteit omdat, bovenop de samenwerking die nu reeds bestaat, het mogelijk wordt om winsten te boeken die leiden tot betere producten en diensten. Samen met het focussen op de kerntaken leidt dit tot een maatschappelijk relevanter en krachtiger Vlaams omgevingsbeleid. Tegelijk zet ik deze legislatuur samen met de relevante maatschappelijke actoren een stapsgewijs traject uit, dat moet leiden tot de fusie van de Minaraad en de SARO als noodzakelijke bouwsteen voor een participatief omgevingsbeleid.

Het is vanzelfsprekend ook een uitdaging omdat de winsten moeten gerealiseerd worden vertrekkende vanuit twee bestaande organisaties ieder met hun eigen opdrachten, logica's, cultuur en historiek. Ik zet daarom 'klant en inhoud' centraal en niet de bestaande organisatorische structuur. Mede op basis van het kerntakenplan en samen met de beleidsdomeinen LNE en RWO zal de juiste scope en timing van de fusie afgesproken en uitgerold worden.

De Omgevingsadministratie stelt oplossingsgerichtheid en klantvriendelijkheid voorop. De administratie reikt proactief oplossingen aan en faciliteert om projecten vooruit te helpen. De administratie werkt als kenniscel mee aan het vormen van draagvlak, met het algemeen belang voorop. Administratieve lasten worden verder afgebouwd, mede door vereenvoudiging van het beleidsinstrumentarium en de achterliggende wetgeving, en de inzet op verdere digitalisering en gekoppelde informatiesystemen.

Mede door de omgevingsvergunning en de ambitie om te evolueren naar een geïntegreerde omgevingsplanning als vernieuwde beleidsinstrumenten, raken ruimtelijke ontwikkeling en milieu op deze vlakken steeds meer verweven. Verdere verweving kan bereikt worden door een efficiëntere overheid met een sterke procesintegratie van ruimtelijke planning, milieueffectrapportage, vergunningverlening en handhaving. Dit kan belangrijke verdere efficiëntiewinsten en vereenvoudiging met zich meebrengen, o.a. op het vlak van regelgeving, alsook zal dit leiden tot sterkere plannen en vergunningen.

Maatschappelijke vooruitgang kan alleen mits afstemming tussen beleidsvelden. Ik zet dan ook verder in op een versterkte afstemming van het beleidsdomein Omgeving met volgende beleidsvelden: Mobiliteit en Openbare Werken, Wonen, Stedenbeleid, Landbouw, brownfieldbeleid, ruimtelijke economie, handelsvestigingsbeleid, Onroerend Erfgoed, Bestuurszaken en Binnenlands Bestuur (ontvoogding, subsidiariteit, bestuurskracht), CIW,...

OD70. Installatie van een Bouwmeestercollege

We bouwen het instituut 'Vlaamse Bouwmeester' om tot een onafhankelijk Bouwmeestercollege in de schoot van de Omgevingsadministratie, met een adviserende rol. Het bestaat uit een vijftal parttime expert-architecten met een tijdelijk mandaat en (gedeeltelijk) mee gekozen door het architecturale middenveld. Elk lid van het college kan advies verlenen bij projecten van de Vlaamse overheid en bij lokale besturen. De voorzitter van het Bouwmeestercollege draagt de titel van Vlaams Bouwmeester. We herbekijken de instrumenten en het team van de Vlaams Bouwmeester in functie van de nieuwe opdracht onder het departement Ruimtelijke Ordening. We blijven de lokale besturen ondersteunen en adviseren bij het voeren van een beleid gericht op ruimtelijke en architecturale kwaliteit.

Een bevraging van zowel publieke als private stakeholders zal georganiseerd worden in het najaar van 2014 ten behoeve van de doorstart in het departement Ruimte Vlaanderen en op termijn in de Omgevingsadministratie. Deze consultatie zal ervoor zorgen dat de Vlaamse Regering in het voorjaar van 2015 de contouren van de doorstart kan schetsen. Het doel is het bereiken van een complementair samenspel van actoren en belanghebbenden, waaronder het Bouwmeestercollege, die samen instaan voor een architecturaal kwalitatieve leefomgeving in Vlaanderen en die het maatschappelijk draagvlak hiervoor kunnen realiseren.

OD71. Omgevingsadministratie als kennis- en expertisecentrum

Om een evenwichtige ruimtelijke ontwikkeling van Vlaanderen te verzekeren, is inzicht in de ruimtelijke samenhang en diversiteit, evenals onderzoek en monitoring ervan, essentieel.

Mijn administratie bouwt zich dan ook verder uit als Vlaams kennis- en expertisecentrum inzake omgevingsbeleid. Naast het inzichtelijk maken van de ruimtelijke trends, vormt dit de basis van een evenwichtige ontwikkeling.

De realisatie van de ontwikkelingsdoelen zal transparant gemaakt worden op basis van een periodieke monitoring. De monitoring omvat ook een hervorming van de ruimtebalans van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen. Hierbij wordt in het licht van het transitiepad om zorgvuldiger om te gaan met ruimte een opvolging van de inname van onbebouwde ruimte voorzien. Mijn departement ontwikkelt hiervoor in samenwerking met relevante kennisinstellingen zoals het Steunpunt Ruimte een monitor. De monitor geldt als basis voor de beleidsevaluatie die aanleiding kan geven tot bijsturing van (de uitvoering van) het ruimtelijk beleid.

Ik zet verder in op ondersteuning aan het Europees observatienetwerk voor ruimtelijke ontwikkeling en cohesie, mede met oog op beleidsrelevant onderzoek en monitoring.

OD72. Klantvriendelijk, evenwichtig en oplossingsgericht

Digitale dienstverlening

Een klantvriendelijk omgevingsbeleid en een goede ruimtelijke ontwikkeling vraagt om digitale beschikbaarheid van adequate en accurate ruimtelijke informatie.

Ook wil ik de uitwisseling van (milieu-)informatie tussen bedrijven en overheden optimaliseren. Dit kan onder meer door de aanlevering van informatie te vereenvoudigen, bij

de verwerking van informatie ook rekening te houden met de mogelijke bruikbaarheid ervan door de belanghebbenden, de verzamelde informatie maximaal ter beschikking te stellen van de bedrijven en nog meer af te stemmen tussen de lopende initiatieven van verschillende entiteiten en actoren. Ik zal hiervoor de beleidsaanbevelingen uit de lopende studies evalueren en waar mogelijk doorvoeren.

Administratieve lasten afbouwen betekent ook 'vraag als overheid niet wat je al weet'. Verdere digitalisering en gekoppelde databanken zijn hierin belangrijk.

Ik zet zo mijn schouders mee onder het verhogen van de digitale maturiteit van de Vlaamse overheid (project Vlaamse overheidscommunicatie 2014-2020).

Administratie met oog voor gelijke kansenbeleid, diversiteit en toegankelijkheid

Met het oog op de uitvoering van het Vlaamse gelijke kansenbeleid zal ik toezien op de evenwichtige vertegenwoordiging van mannen en vrouwen in adviesraden van het departement Omgeving. Gendergekleurd woordgebruik, bijvoorbeeld bouwheer, zal vervangen worden door neutrale terminologie.

Voor het bevorderen van de diversiteit binnen de eigen organisatie werkt mijn administratie diversiteitsplanjaarplannen uit in samenwerking met de Dienst Diversiteit.

Communicatie op maat en sensibilisering

Ik zet in op coherente communicatie op mensenmaat om aan de verschillende rollen van het omgevingsbeleid invulling te geven. Via sensibilisering en communicatie maak ik gezinnen, bedrijven, verenigingen en andere overheden bewust van de impact van bepaalde ontwikkelingen en tracht ik, daar waar wenselijk, gedragsverandering te bewerkstelligen.

Bijlage: regelgevingsagenda

Instemmingsdecreet SWA betreffende de coördinatie van het beleid inzake invoer, uitvoer en doorvoer van afvalstoffen (EVOA)

Status van het initiatief: Lopend

Strategische doelstelling: SD3: Eenvoudige en doeltreffende instrument

---

Instemmingsdecreet SWA EMAS

Status van het initiatief: Lopend

Strategische doelstelling: SD2: Omgevingsbeleid georiënteerd op Europese beleidskaders

---

Nagoya protocol over de toegang tot genetische rijkdommen en de eerlijke en billijke verdeling van de opbrengsten verkregen uit het gebruik van die genetische rijkdommen, bij het Biodiversiteitsverdrag

Status van het initiatief: Lopend

Strategische doelstelling: SD2: Omgevingsbeleid georiënteerd op Europese beleidskaders

---

Instemmingsdecreet SWA betreffende de uitvoering en financiering van de bodemsanering van tankstations en gasolietanks voor verwarmingsdoeleinden en tot wijziging van diverse bepalingen van het decreet van 27 oktober 2006 betreffende de bodemsanering en de bodembescherming

Status van het initiatief: Lopend

Strategische doelstelling: SD6: De milieukwaliteit van de leefomgeving verhogen

---

Instemmingsdecreet SWA tot wijziging van het SWA betreffende de preventie en het beheer van verpakkingsafval

Status van het initiatief: Lopend

Strategische doelstelling: SD2: Omgevingsbeleid georiënteerd op Europese beleidskaders

---

Decreet betreffende het integraal handelsvestigingsbeleid

Gemeenschappelijke initiatief: Economie

Status van het initiatief: Lopend

Strategische doelstelling: SD4: Dynamisch, gebiedsgericht en realisatiegericht ruimtelijk ontwikkelingsbeleid

---

Beleidsplan Ruimte Vlaanderen

Status van het initiatief: Lopend

Strategische doelstelling: SD4: Dynamisch, gebiedsgericht en realisatiegericht ruimtelijk ontwikkelingsbeleid

---

Omzetting richtlijn 2013/39 prioritair stoffen

Status van het initiatief: In voorbereiding

Strategische doelstelling: SD2: Omgevingsbeleid georiënteerd op Europese beleidskaders

---

Ratificatie van de amendementen aan het protocol van Göteborg

Status van het initiatief: In voorbereiding

Strategische doelstelling: SD2: Omgevingsbeleid georiënteerd op Europese beleidskaders

---

Aanpassing decreet landinrichting

Status van het initiatief: In voorbereiding

Strategische doelstelling: SD3: Eenvoudige en doeltreffende instrumenten

---

Instemming met protocol betreffende strategische milieueffectrapportage

Status van het initiatief: In voorbereiding

Strategische doelstelling: SD2: Omgevingsbeleid georiënteerd op Europese beleidskaders

---

Instemmingsdecreet m.b.t. scheeprecyclage conventie van Hong Kong van 2009

Status van het initiatief: In voorbereiding

Strategische doelstelling: SD2: Omgevingsbeleid georiënteerd op Europese beleidskaders

---

Omgevingsplanning

Status van het initiatief: In voorbereiding

Strategische doelstelling: SD3: Eenvoudige en doeltreffende instrumenten

---

Actualisering wetgeving Polders en Wateringen

Status van het initiatief: In voorbereiding

Strategische doelstelling: SD3: Eenvoudige en doeltreffende instrumenten

---

Instemmingsdecreet wijzigingen aan het POP's-protocol bij het verdrag grensoverschrijdende luchtverontreiniging over lange afstand

Status van het initiatief: In voorbereiding

Strategische doelstelling: SD2: Omgevingsbeleid georiënteerd op Europese beleidskaders

---

Decreet harmonisering vergoedingen

Gemeenschappelijke initiatief: Mobiliteit en Openbare Werken en Onroerend Erfgoed

Status van het initiatief: In voorbereiding

Strategische doelstelling: SD3: Eenvoudige en doeltreffende instrumenten

---

Instemmingsdecreet SWA inzake eerlijke toegang en billijke verdeling van genetische bronnen

Status van het initiatief: In voorbereiding

Strategische doelstelling: SD3: Eenvoudige en doeltreffende instrumenten

---

Grond- en pandenbeleidsplan

Status van het initiatief: Lopend

Strategische doelstelling: SD3: Eenvoudige en doeltreffende instrumenten

---

Mestdecreet MAP 5

Status van het initiatief: In voorbereiding

Strategische doelstelling: SD6: De milieukwaliteit van de leefomgeving verhogen

---

Instemmingsdecreet wijzigingen aan het Göteborg-protocol bij het verdrag betreffende grensoverschrijdende luchtverontreiniging over lange afstand

Status van het initiatief: In voorbereiding

Strategische doelstelling: SD2: Omgevingsbeleid georiënteerd op Europese beleidskaders

---

Instemmingsdecreet m.b.t. de wijzigingen van de tekst en bijlagen protocol inzake zware metalen van 1998 bij het verdrag betreffende grensoverschrijdende luchtverontreiniging over lange afstand

Status van het initiatief: In voorbereiding

Strategische doelstelling: SD 2: Omgevingsbeleid georiënteerd op Europese beleidskaders

---

Geïntegreerd vergunningsproces

Status van het initiatief: In voorbereiding

Strategische doelstelling: SD3: Eenvoudige en doeltreffende instrumenten

---

Omzetting Seveso III-richtlijn

Status van het initiatief: In voorbereiding

Strategische doelstelling: SD 2: Omgevingsbeleid georiënteerd op Europese beleidskaders

---

Wijziging van het decreet van 5 april 1995 (DABM) t.g.v. verordening 421/2014

Status van het initiatief: In voorbereiding

Strategische doelstelling: SD 2: Omgevingsbeleid georiënteerd op Europese beleidskaders

---

Goedkeuring stroomgebiedbeheerplannen

Status van het initiatief: In voorbereiding

Strategische doelstelling: SD6: De milieukwaliteit van de leefomgeving verhogen

---

Instemmingsdecreet verdrag van Minamata inzake kwik

Status van het initiatief: In voorbereiding

Strategische doelstelling: SD2: Omgevingsbeleid georiënteerd op Europese beleidskaders

---

Opmaak instrumentendecreet

Status van het initiatief: In voorbereiding

Strategische doelstelling: SD3: Eenvoudige en doeltreffende instrumenten

---

Decreetwijziging ter omzetting van de verplichtingen in het kader van het SWA betreffende de beheersing van de gevaren van zware ongevallen waarbij gevaarlijke stoffen zijn betrokken

Status van het initiatief: In voorbereiding

Strategische doelstelling: SD3: Eenvoudige en doeltreffende instrumenten

---

Actualisering wet onbevaarbare waterlopen

Status van het initiatief: In voorbereiding

Strategische doelstelling: SD3: Eenvoudige en doeltreffende instrumenten

---

Decreetwijziging(en) waarbij de plan-milieueffectrapportageverplichtingen en andere effectbeoordelingsverplichtingen geïntegreerd worden in het planningsproces voor ruimtelijke uitvoeringsplannen

Status van het initiatief: Lopend

Strategische doelstelling: SD3: Eenvoudige en doeltreffende instrumenten

---

Wijziging decreet van 29 april 1991 tot vaststelling van de algemene regelen inzake de erkenning en subsidiëring van de milieu- en natuurverenigingen, gewijzigd bij het decreet van 30 april 2004

Status van het initiatief: In voorbereiding

Strategische doelstelling: SD3: Eenvoudige en doeltreffende instrumenten

---

Decreet inzake buurtwegen

Gemeenschappelijke initiatief: Mobiliteit en Openbare Werken

Status van het initiatief: In voorbereiding

Strategische doelstelling: SD3: Eenvoudige en doeltreffende instrumenten

---

Integratie en coördinatie waterwetgeving in decreet integraal waterbeleid

Status van het initiatief: In voorbereiding

Strategische doelstelling: SD 3: Eenvoudige en doeltreffende instrumenten

---

Aanpassing bestuurlijke lus

Gemeenschappelijke initiatief: Bestuurszaken, Algemeen Regeringsbeleid

Status van het initiatief: In voorbereiding

Strategische doelstelling: SD3: Eenvoudige en doeltreffende instrumenten

---

Decreet tot wijziging van het decreet van 8 mei 2009 betreffende de diepe ondergrond

Status van het initiatief: In voorbereiding

Strategische doelstelling: SD6: De milieukwaliteit van de leefomgeving verhogen

---

Wijziging bodemdecreet

Status van het initiatief: In voorbereiding

Strategische doelstelling: SD6: De milieukwaliteit van de leefomgeving verhogen

---

Decreet houdende instemming met de wijziging van artikel 6 van het protocol van 1996 bij het verdrag inzake de voorkoming van verontreiniging van de zee ten gevolge van het storten van afval en andere stoffen

Status van het initiatief: In voorbereiding

Strategische doelstelling: SD2: Omgevingsbeleid georiënteerd op Europese beleidskaders

---

Tariefregulering drinkwater

Status van het initiatief: In voorbereiding

Strategische doelstelling: SD6: De milieukwaliteit van de leefomgeving verhogen

---

Decreet inzake lage-emissiezones

Gemeenschappelijke initiatief: Economie en Mobiliteit

Status van het initiatief: In voorbereiding

Strategische doelstelling: SD6: De milieukwaliteit van de leefomgeving verhogen

---

Decreet houdende instemming met de wijziging OSPAR-verdragen verband met koolstofdioxidenopslag

Status van het initiatief: In voorbereiding

Strategische doelstelling: SD2: Omgevingsbeleid georiënteerd op Europese beleidskaders

---

Omzetting van de project-mer-richtlijn

Status van het initiatief: In voorbereiding

Strategische doelstelling: SD2: Omgevingsbeleid georiënteerd op Europese beleidskaders

---

Doorwerking wijziging decreet integraal waterbeleid in andere decreten

Status van het initiatief: In voorbereiding

Strategische doelstelling: SD6: De milieukwaliteit van de leefomgeving verhogen

---

Instemmingsdecreet m.b.t. het internationaal verdrag inzake de controle en het beheer van ballastwater en de sedimenten ervan

Status van het initiatief: In voorbereiding

Strategische doelstelling: SD2: Omgevingsbeleid georiënteerd op Europese beleidskaders

---

Decreet houdende wijziging van het jachtdecreet

Status van het initiatief: In voorbereiding

Strategische doelstelling: SD3: Eenvoudige en doeltreffende instrumenten

---

Aanpassing decreet tot bestrijding en voorkoming van leegstand en verwaarlozing van bedrijfsruimten

Status van het initiatief: In voorbereiding

Strategische doelstelling: SD3: Eenvoudige en doeltreffende instrumenten

---

colofon

Samenstelling: Kabinet van Joke Schauvliege,
Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw

Publicatiedatum: oktober 2014

Verantwoordelijke uitgever: afdeling Communicatie,
Departement Diensten voor het Algemeen Regeringsbeleid